

Jɔɔɔ Kéel Matiyô nyə á cilə yí Isâ í dɔ́gyá nə Jɔɔɔ Kéel Matiyô nyə á cilə yí

Nə Matiyô, nə Márkus, nə Lúkas zə bəd Yuánes wə bwə á cilə Jɔɔɔ Kéel mə Yésus-Krîst. Matiyô nye nyə á tééd fwo bul bwiing mətéédúlé mə cug mə Yésus, nə ntáán nyé, nə byélé dé, nə ikágó byé. Nyə á bul cilə shú nə Oyúden bwə mpúg nə Yésus wə jí Cî Zembî nyə á kaag yé. Matiyô mə cwééd ciyá «Faan» cɔ́ ija məwúm mótóon.

Jɔɔɔ Kéel mə Matiyô ji nə jé ηkúmba sâ nə nyə á seηg fwámé məma kəw lá mínjígúlá mí Yésus tâη icé í kaand itóon:

- (1) **Kaand nyə** á lás mbúη dí gwów yí ηgə lwágulə nda búúd bwə jéllá nə bwánd Faan mə Zembî né (lúu 5 kə kumə 7).
- (2) **Minjígúlá** myâ váál bwə jéllá nə jaaw búúd Faan mə Zembî dəηg yí (lúu 10).
- (3) **Mikanda zəηgbá mí ηgə** lwágulə ndimba sâ á Faan mə Zembî yí (lúu 13).
- (4) **Cug** á omínyəηê í jéllá nə bə Faan mə Zembî dəηg dí yí (lúu 18).
- (5) **Nə** váál múúd mə jéllá nə ji mpwándéd nə Faan mə Zembî í bá ntɔ́ yí (lúu 24 kə kumə 25).

Matiyô ηgə lwágulə nyédí Jɔɔɔ Kéel dí nə Yésus ji Cî í á zə cwîy Faan ágúgwáan yí, nyə á zə sá nə buud bwə nyíig Faan dəηg dí, bwə bəg nə icug í ηgə kala minjígúlá.

Impáámbe í Yésus
(Luk 3.23-38)

¹ Sá má zé tǝǝlə impáámbé í Yésus-Krîst, mbyêl má *Dávid, mbyêl má *Aburaham.

² Aburaham nyə a byâ *Izaag. Izaag mú byâ *Yákwab. Yákwab mú byâ Yúda bónǝǝ omínyǝǝǝ bé. ³ Yúda mú byâ Fares bá Zára, nyǝǝǝǝ wáj wé Tamar. Fares mú byâ Esrom. Esrom byâ Aram. ⁴ Aram byâ Aminadab. Aminadab byâ Naáson. Naáson byâ Salūmon. ⁵ Salūmon bá Ráhab bwé mú byâ Bowaz. Bowaz bá Rut bwé mú byâ Obéd. Obéd mú byâ Yése, ⁶ Yése ka byâ Dávid.

Njwú-buud Dávid bá kúsó má Uri bwé mú byâ Sólūmun. ⁷ Sólūmun mú byâ Robwam. Robwam byâ Abiya. Abiya byâ Azaf. ⁸ Azaf byâ Zhwozafat. Zhwozafat byâ Zhworam. Zhworam byâ Oziyas. ⁹ Oziyas byâ Yótam. Yótam byâ Akwaz. Akwaz byâ Ezekyas. ¹⁰ Ezekyas byâ Manase. Manase byâ Amon. Amon byâ Zhwoziyas. ¹¹ Zhwoziyas músə byâ Zhekoniyas bǝnǝǝ omínyǝǝǝ bé. Ja jǝǝǝǝ wé buud ó *Izǝrǝyêl bwé á kə mǝkwám mí dǝǝmb dí *Babilǝn yí.

¹² Nǝǝ Babilǝn, Zhekoniyas músə byâ Salátiyel. Salátiyel mú byâ Zorobábel. ¹³ Zorobábel byâ Abyûd. Abyûd byâ Eliyakim. Eliyakim byâ Azor. ¹⁴ Azor byâ Sadog. Sadog byâ Ashim. Ashim byâ Eliyud. ¹⁵ Eliyud byâ Elyazar. Elyazar byâ Mátan. Mátan byâ Yákwab. ¹⁶ Yákwab byâ Yóseb, ǝǝwúm má Maríya. Maríya wǝǝǝǝ wé nyə a byâ Yésus, bwé dǝ jǝw ná Krîst, Cǝǝye buud Zembî nyə á bwey kaag yé.

¹⁷ Ntó ikala í búúd í á byêl wúm nə inǝ, téédúla wé Aburaham kə jé wé Dávid. Í á bə wúm nə inǝ wúlə wé

1:1 Rom 1.3-4; 2Tm 2.8; Mat 20.30-31 1:2 Mət 21.2-3; 25.26;
29.32-30.24 1:3 Mət 38.29-30; Rut 4.18-22 1:5 Ráhab: Zho
2.1-24 Rut bá Bowaz: Rut 1-4 1:6 2Sa 11-12 1:7 2Ib 11.1-13.22 1:8
2Ib 13.23-21.20; 26.1 1:9 1Ib 26.1-28.27 1:10 2Ib 29.1-33.25 1:11
2Ib 34.1-36.21 1:16 Luk 1.27

Dávid kə jə ja buud ó Izurəyêl bwə á kə míkwám mí dóómb dí Babilon yí. Bíl wúm nə inô í á nyiŋgə byêl tééd ja bwə á kə míkwám dí yí kə jə wə Kríst.

Byélé má Yésus-Kríst

¹⁸ Byélé má Yésus-Kríst í á bə ntúga: Nyɔɔŋgú yé Maríya bá Yóseb bwə á bə nə cɛɛlá bâ. Nji bwə kú fwo mpúya, Maríya mú ŋwa bum nə ŋkul má ŋkɛŋkɛ Shíshim. ¹⁹ Yóseb nye mú táduga ná a wêny cɛɛlá bâ wɔɔŋgú. Nji nda nyə á bə tútəlí muud ná nyə á cɛɛl béegya nə Maríya shwoó, kú wá nyə shwôn. ²⁰ A ŋgə táduga ntó, *éŋgəles má Yawé mú zə lésha nə nyə ntáməd ná: «Yé Yóseb Mwân má *Dávid, wo kú fúndə bálə Maríya, nəcé mwán jí nyə mwó dí éne ŋgə zhu wə ŋkɛŋkɛ Shíshim. ²¹ A bá byâ mwámudûm, wo bá gwiid nyə nə Yésus, nəcé nyə wə má bá cug kúl búúd jé nə *misám.»* ²² Sólúgú ni wêsh í á bwəma nə ciyá Zembî nyə á bwey ci mpu má *múúd micúndə yé dí yí, ná:

²³ Sás lú mudá njúl ná ncwíyê í bá ŋwa bum, í mú byâ mwámudûm.

Bwə bá du jôw nyə nə Imanuwêl.

Jínə dɔɔŋg í kə nə Zembî jisə sódí.

²⁴ Ja Yóseb má juum yí, a mú sá nda éŋgəles má Yawé nyə ámə ci nə nyə ná. Nyə á shwal bá Maríya, ²⁵ nji bá bwə kú sɛɛŋgya, kə jə ja Maríya má byâ mwámudûm yí. Yóseb mú námə gwiid Mwân wɔɔŋg nə Yésus.

2

Ompuye ó ísà bwə kə gúmál Yésus

¹ Yésus nyə a byêl ŋgwála á Betulehem, shí á Yudéa, Herod ŋgə jwú nə lɔəm. Ja Yésus má shîn byêl yí, bóól búúd

1:18 Luk 1.35 1:21 Sôm 130.7; Mat 1.25; Luk 1.31; Mís 4.12 * 1:21 Kól
 lú Oyúden dí, jínə lú Yésus í kə nə Cugye buud. 1:23 Iza
 7.14 1:25 1.21

bwá á zhu ηγεε kóómb jwôw í ða cúwo yí, zə jé Yurúsəlem. Buud bəəŋgú bwá á bə məma ómpuye ó ísâ, bwá á ða bigas wəacén-cení. ² Bwá á ka ηgə jî ná: «Njwû *Oyúden ηgə kúnəw byêl yé, jí ηgow? Sə á dúg acén-cení yé kóómb jwôw í ða cúwo yí. Sə mə ká zə yə nyə gúmá.» ³ Lâη nî í á ka zə tî Njwû-buud Herod məkuú shí, bəññη buud wâ Yurúsəlem bêsh. ⁴ Ntó a mú jôw mílúlúú myâ ofada nə *Oyígúli ó məcəξ wâ kúl búúd *Izəɾəyêl. A mú jî bwo ná bwá jááwəg nyə kúl í á bə nə *Kríst mə bá byêl yí. ⁵ Bwá nə né ná: «Betulehem, ηgwəla á Yudéa.» Sâ jəəŋgú wə *múúd micúndá nyə á cilə yí, ná:

⁶ Yé Betulehem, ηgwəla á Yudéa,

Wo kú dúg ná wo wə búl cwáágəwo míŋgwəla myâ
Yudéa myêsh ðî,

nəcə wúl mbyágá wô í bá bə cí ánánî.

Nyə wə mə bá wíil kúl búúd jâm Izəɾəyêl.

⁷ Ntó Herod mú jôw ómpuye ó ísâ ónî shwoó, ná bwá mpúg jaaw nyə baan ácén-cení wəəŋgú nyə á tééd nyínálə jəŋ dí yí. ⁸ Né ndéé nyə mú kənd bwo Betulehem. Nyə né: «Kagá. Bî kág mpu wámbulə kúl Mwân wəəŋg jísá yí. Bî mə ká kwey nyə, bî músə zə jaaw mə, mə bəg námə kə yə nyə gúmá.»

⁹ Ja bwá mə shîn gwágulə njwû-buud yí, bwá mú kyey. Bwá mú kwo dúg ácén-cení bwá á fwo dúg kóómb jwôw í ða cúwo yé, a ηgə kə bwo shwóg. A mú kə nə ndéé, kə jé kúl mwân nyə á bə yí, a mú shigula cínəŋg gwôw. ¹⁰ Ja bwá mə dúg ntó yí, bwá mú bul shwas. ¹¹ Bwá mú nyíi njów, dúg mwân bá nyəəŋgú yé Maríya. Bwá mú kúd mámpwoombú shí, yə mwân gúmá. Né ndéé bwá mú juw íwóle byán, ηwa ísâ í gúmá bwá á zə nə ndî yí, cwámbulə nyə. Ísâ byəəŋg í á bə, nə or, nə *cáá nə *mîr.

¹² Nə ndeé, Zembî mú kéwəli bwo ntámád nə bwé kú ná kwo kə wé Herod. Ntó bwé mú kyey zhíí shúsúd, nyingələ kə bwádí.

Bwé kə shwaaw nə mwân Igîpten

¹³ Ja ómpuye ó ísâ bwé mə shîn kyey yí, *éngəles mə Yawé mú zə lésha nə Yóseb ntámád. Nyə ná: «Wəólúg, wo ηwág Mwân bá nyəəngú, wo wúg nə bwo wa, bi kyéyug, kə shwaaw shí á Igîpten, nəcé Herod nyə e sọ nə a gwú mwân. Bí é kə ji nûη, kə wós ja mə bá ci nə bi nyíngəg zə yí.» ¹⁴ Yóseb mú wəól, ηwa Mwân bá nyəəngú námə búlu nííd, bwé mú kyey kə shwaaw shí á Igîpten. ¹⁵ Bwé á ji wu, kə jé ja Herod nyə á yə yí. Sólúgú ní wəsh í á bwəma nda Yawé nyə á bwey lás wé *muud micúndá yé ná, ná: «Mə a jôw Mwân wáam, nə a wúg shí á Igîpten.»

¹⁶ Ja Herod mə dúg nə ómpuye ó ísâ bwé mə shiig nyə yí, a mú jág gwág bôw. A mú kənd buud bé Betulehem nə mánd mâ kúnə-kúnə, nə bwé kəg gwú bwábudûm bəsh, tééd ikény kə jé bəəng wə mimbú mímbá. Nyə a féesh ntó bəğlə baan ómpuye ó ísâ bwé á jaaw nyə yí. ¹⁷ Ntó sâ múúd micúndá Zheremî nyə á bwey ci yí í mú zə bwəma. Nyə á ci ná:

¹⁸ Buud bwé á gwág oηkwimbyê ηgwəla á Rama nə məyê nə mimbúgú mí áyíyáág.
Rashel nyə á ηgə jii bwân bé,
a ηgə ban nə muud kú cweel nyə mpimbə,
nəcé bwân bwé cúgé ná.

¹⁹ Mpúsə shwi y mə Herod, Yóseb njúl ná shí á Igîpten, éngəles mə Yawé mú kə lésha nə nyə ntámád. ²⁰ Nyə nə né ná: «Tówúg! ηwanη Mwân bá nyəəngú, wo nyíngəg nə bwo, kə shí á *Izəryél, nəcé buud bwé á ηgə cəel gwú Mwân wá, bwé mə shîn yə.» ²¹ Yóseb mú tôw, ηwa Mwân bá nyəəngú, a mú nyingə nə bwo, kə shí á Izəryél. ²² Nji a

mú gwág né Mwân má Herod bwé á dɛ jôw nə Arkeláwos yé wé má shúgɔla nə icî yâ Yudéa. A mú fúndə kǎlə wu. Zembî nyə á zə kéwəli nyə ntámád, a mú kə shí á Galilê, ²³ kə ji ηgwəla á Nazarêt. Í á sîy ntó shú né bwé bəg dɛ jôw nyə né: «Muud á Nazarêt». Ntó, sâ búúd ó micúndə bwé á bwey cɛ yí, í músə bwəma.

3

Iséy í Yuánes Nduu-buud

(Mak 1.1-8; Luk 3.1-18; Yuá 1.19-28)

¹ Na dúl fwála dí, Yuánes Nduu-buud nyə á wóós shí a shwéeshá á Yudéa. A mú ηgə cúndə nə: ² «Céndúgá mitádúgá nəcé Faan á gwów mú kúnə-kúnə.»

³ Muud micúndə Izayí nyə á shí bwey jaaw lân mə Yuánes ni né:
Muud ηgə cúndə shí a shwéeshád,
a ηgə cɛ nə: «Kwambələgá zhí mə Cwámba,
bí sá íkwûη byé nə səndôη.»

⁴ Káándə Yuánes nyə á dɛ bwáád yí, í á bə síyá nə mimyɔɔ mí *shamô, kandá yé á kug nə kúúdu cúdu. Nyə á dɛ də ikájalá nə kwaan. ⁵ Ntó buud ó Yurúsəlem nə bəɔηg wá shí á Yudéa təɔ bəɔηg wá fuundú ηgwɔɔ Zhurdê bəsh bwé á dɛ kə nyádí, ⁶ ká dɛ magulə *mísəm tām buud, Yuánes músə ka dɛ duu bwo ηgwɔɔ Zhurdê.

⁷ Né ndeé, nə *Ofarizyêη nə *Osadwisyêη bwé á dɛ zə ηkí bulya né Yuánes dúúg bwo. Nda nyə á dúg ntó nə, nyə á ka ηkáánd nə bwo nə: «Yé iyəlɔkag íga! Bí mə bəle fúndə mpimbə Zembî mə bá lwóya yí? Zə ámə kéwəli bí éne? ⁸ Wúmógá fwámé mpúmə*, í lwágálə nə bí mə cénd

2:23 Luk 1.26; 2.39, 51; Yuá 1.46 3:2 4.17; Luk 3.3 3:3 Iza 40.3 3:4 20j
1.8 3:7 iyəlɔkag: 12.34; 23.33 mpimbə Zembî mə bá lwóya
yí: 24.15-25, 37-39 * 3:8 Mpumə nyəɔηg wə misóólúgá.

mítédúgá yí. ⁹ Kúgá bɛ nji dúlɛ téduga ná: “Só bân sé bí mpwoŋ buud má *Aburaham” nɛcé mə mpú jaaw bí ná Zembî ji nə ŋkul shwɔ̄ɔla mákwóógú mága, sá mwo bwân ó Aburaham. ¹⁰ Mpugá ná zɛŋ í wál zə sámb míkɔ̄ɔlɔ mí ílíf máshugud. Bwə é cal líf jêsh í ádé wúmə fwámé mpúmá yí, bwə kul gwo kudad. ¹¹ Mɛɛ mə ŋgə duu bí nə məjúwó shú lwólə ná bí má cénd mítédúgá. Nji ŋgwól múúd ŋgə zə mə mpúsə. A ji nə mpífə cɔ̄ mə. Mə ampíyáyé ná mə yílúg nyə məŋgwub mákuúd. Nywáá má bá duu bí nə ŋkɛŋkɛ Shíshim nə kuda. ¹² A mbid fyafuga mbwád. A bá zə béég búúd nda bwə də fyaf ŋkwáándə ná. A ŋwa fwámé mpúmá nyé wá ŋkundád; a yíl ílwáásá, shwu kuda jí kú bwelɛ jímə yííd.»

Nduwán má Yésus
(Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Ntə Yésus nyə a wú shí á Galilê, kə ŋgwɔ̄ɔ Zhurdê wə Yuánes shú ná Yuánes dúúg nyə. ¹⁴ Nji Yuánes kú magulə. Nyə nə Yésus ná: «Í yida jəla ná wo wə dúúg mə, kú bə ná mə wə dúúg wo.» ¹⁵ Yésus mú bɛsa ná: «Maguləg ná í yídag bə nda má ŋgə ci ná, nɛcé í jəla ná sâ jêsh í síyúg nda Zembî má céel ná.» Yuánes músə magulə. ¹⁶ Nji Yuánes nyə á shîn duu Yésus yí, Yésus ŋgə ná wú məjúwó di, jɔŋ í mú bân. A mú dúg Shíshim má Zembî í ŋgə shulə nda faf, zə ji nyə nyúúlúđ. ¹⁷ Nómə wəla dɔŋgú, kál í mú cúwo jɔŋɔd, í ŋgə ci ná: «Mwân waamə alám wə éga. Nyódí wə lâm wâm wêsh wúsə yé.»

3:9 Luk 1.54-55; Yuá 8.39; Rom 2.28-29; 4.12 3:10 7.19 3:11 Luk 3.16
3:12 Zhe 13.24; Mat 13.30 3:15 5.17; 28.19 3:16 Iza 63.19; Eze 1.1-3;
Yuá 1.51; Mis 7.56; Mbú 4.1; 19.11 3:17 Iza 42.1; Sôm 2.7; Mat 12.18;
17.5

4

Sátan mə bwówúlə Yésus
(Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)

¹ Shíshim mú kə nə Yésus shí a shwéeshád né Njwû məjamb kэг bwówulə nyə. ² Yésus mú ci ídêw wu tâŋ mwôw məwûm mánê, nə mwásé nə bulû. A mú ka gwág zha. ³ Mása məbwábúlán mú zə wóós nyédí. Nyə nə né ná: «Ŋkí wo ji *Mwân mə Zembî, ciŋg nə məkwóógú mēga nə mə nyéég idêw.» ⁴ Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Muud cugé nə ŋkul cugə nji nə idêw.

Nji muud mə cugə nə ciyá jêsh í wú mpu mə Zembî dí yí.»

⁵ Njwû məjamb mú kə nə nyə ŋgwəla mə Zembî. A mú kə tâl nyə zhwááŋgê *Mpáánzá Zembî dí gwôw. ⁶ Nyə nə né ná: «Ŋkí wo ji Mwân mə Zembî, bídúg nyúul, kə kud shí. Nəcə jí cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Zembî mə bá lésha nə *wəŋgəles bé shú dwô.

Bwó é ŋkêny wo məbwád

shú nə kuú wô í nda bwiim bəɔgá.»

⁷ Yésus mú bəsa nə né ná: «Jí námə cilyá ná: “Wo ajéláyé nə bwówulə Zembî woó Yawé.”»

⁸ Njwû məjamb mú nyiŋgə ŋwa nyə, kə nə nyə wúl məma mbúŋ dí gwôw. A mú lwágulə nyə məfaan mēsh mâ shí nə gúmá jáŋ. ⁹ Nyə nə né ná: «Ŋkí wo kúd mpwoombú shí wa mádí míshúd, yə mə gúmá, mə yə wo isâ íni byêsh.»

¹⁰ Yésus mú bəsa nə nyə ná: «*Sátan, wúg mə míshúd! Jí námə cilyá ná:

Dugú kúd mpwoombú shí nji wə Zembî woó Yawé.

Nji nyə wə wó dúg yə gúmá yé.»

¹¹ Ja Njwû məjamb mə gwág ntáni yí, a mú bíd Yésus. Wəéngəles bwə mú wóós, bwə mú ka zə sêy nə Yésus.

Mətээ́dúlé mə íséy mə Yésus

(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² Ja Yésus nyə a gwág ná bwə mə wá Yuánes mímbwug dí yí, nyə á kə shí á Galilê. ¹³ Nji nyə a shígé ná kwo kə ηgwə́la á Nazarét. Nyə á yida kə ji ηgwə́la á Kapernawúm wúsə m̄η dí koogú, mpwə́má məshí m̄η Zabulon nə Nəftali yí. ¹⁴ Yésus nyə á kə ji n̄η shú ná iciyá í Izayí *muud micúndá í bwəmag. Izayí nyə á ci nó:

¹⁵ Məshí m̄η Zabulon nə Nəftali,
məηηg mí ηgeé m̄η dí má,
mésé námé fuundú ηgwə́q Zhurdé má,
kóómb Galilê íkúl ishús í njúl yí.

¹⁶ Buud ó məshí məηηḡ, bwə á du ji yídúgúd.
Bwə mə dúg m̄ηkenya!
Bwə á du cugə shwagó shwiy dí.
Məηkenya mə mə kwan bwo.

¹⁷ Ja Yésus nyə á sh̄n jé Galilê yí, nyə a tééd ηgólə cúndə nó: «Céndúgá mitédúgá nəcé Faan á gwów í mú kúnə-kúnə.»

Yésus mə j̄w oshweye ó óshú ón̄

(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸ Dúl jw̄w, Yésus ηgə́ kyey ncindye m̄η m̄η Galilê, nyə a dúg omínyəη̄ óbá, Shímun, bwə du j̄w ná Pyēr yé, bá mínyəη̄ yé André bwə ηgə́ wusə wód májúwód. Bwə á du julə oshú nə məwód. ¹⁹ A mú ci nə bwo nó: «Bəgá mə, mə é sá ná bí dúg julə búud.» ²⁰ Námé cé nə cé, bwə mú lúgə́ máwód, bə nyə. ²¹ Bwə mú c̄ kə shwóg. Yésus mú nyingə́ dúg bóól ómínyəη̄ óbá, Yuánes bá Zhâk, bwân ó Zhébedé.

Bánôh sósôhú wáŋ bwé á bə byóólúđ, bwé ñgə kwambulə məwóđ máŋ. Yésus mú jôw bwo. ²² Cé nə cé, bwé mú lúgə byóól dáj, nə sósôhú wáŋ, bɛ nyə.

Yésus mə lwag ncúlyá buud

(Luk 6.17-19)

²³ Nə ndéé Yésus nyə á ñgə kyey shí á Galilê nyêsh, a ñgə jíígułi buud *məmpáánzə mə mínjíígułá mə *Oyúden dí, a ñgə cúndə Jɔɔ Kéél á Faan mə Zembî, a ñgə námə lwag buud məbwas mímbíí myêsh, tɔɔ ijâm. ²⁴ Lâŋ yé í á jwɔ shí á Sirî nyêsh. Buud bwé mú zə nyə nə mimbâł myêsh, buud bwé á bə nə məváál mə məbwas mêsh nə məváál mə ófímâl mêsh, tɔɔ mimbúbwúgú, tɔɔ wəáfudə ibwúg, tɔɔ bɔɔŋg bwé á ñgə lwáf nə məjamb wá. A mú lwag bwo. ²⁵ Buud bwé mú ka zə bɛ Yésus áncuncuma, bóól bwé ñgə wú shí á Galilê, bóólúgá shí á Dekapwól. Bóólúgá bwé mú wú Yurúsəlem nə shí á Yudéa, nə nyɔɔŋg shí nyísá ñgwɔɔ Zhurdê fajwíny yí.

5

Fwámé mpwogé

(Luk 6.20-23)

¹ Ja Yésus mə dúg áncuncuma buud éne yí, a mú bád mbúbmbúhúđ, kə ji shí. *Ompwíín bé bwé mú shísh nyádí.

² A mú tééd jíígułíłə ntúga:

³ Buud bwé ñgə mpu ná

*mishíshim myáŋ mísə nə məbúwa wé Zembî wá, bwé mə jəla,

nəcə bwé wé búšə búúđ wə Faan á gwôw.

⁴ Buud bí nə məcey mílámúđ wá, bwé mə jəla,

nəcə Zembî mə bá cweel bwo milâm.

⁵ Buud bwé ádé *búgula mən̄kul mán̄ wá, bwé mǎ jəla,
nəcə bwé bá lúg nə shí ga.

⁶ Buud bwé ηgǎ gwág cug á tútəlí zha nə yêsh wá, bwé mǎ
jəla,
nəcə bwé bá jílə.

⁷ Buud bwé ηgǎ gwág búúd ηkún̄kwón̄júlə wá, bwé mǎ jəla,
nəcə Zembî mə bá námǎ gwág bwo ηkún̄kwón̄júlə.

⁸ Buud bí nə mílâm fúbán wá, bwé mǎ jəla,
nəcə bwé wǎ bwé bá dúg Zembî.

⁹ Buud bwé də sá nə buud bwé cágəg nə sheε wá, bwé mǎ
jəla,
nəcə bwé bá jəw bwo nə «Bwân ó Zembî».

¹⁰ Buud bwé ηgǎ bwəma nə cúwǎlí nəcə otútəlí ó Zembî
wá, bwé mǎ jəla,
nəcə bwé wǎ búsa búúd wâ Faan á gwəw.

¹¹ «Ja buud bwé lwíy bî, bwé lwágulə bî cúwǎlí, bwé lás
nə bí ilís-lís nəcə mə yí, bí mǎ jəla. ¹² Gwágúgá
məshusug, bí kəəs, nə bí mə bá kə bə nə məma
myəna gwəw.

Nəcə ntúni námǎ wǎ bwé á sá nə *buud ɔ mícúndǎ bwé á
tééd zə nə bí wá; bwé á lwágulə bwo cúwǎlí.»

Kaanó ca

(Mak 9.49-50; Luk 14.34-35)

¹³ «Bí bí nə buud námǎ nda ca dúsó nə idəw nó. ηkí ca í
cwǎl, ye bí bí nə ηkul kwo sǎ nə í gwámúg? Mbđ, í cúgǎ nə
ηkul nyingə sēy. Bwé yida shwu dwo shí, buud jee nyaal.»

Kaanó mǎηkenya

(Mak 4.21-22; Luk 8.16; 11.33)

5:5 Sôm 37.11 5:7 18.33; Zhk 2.13 5:8 Sôm 24.3-5 5:9 Heb 12.14
5:10 1Pr 3.14 5:11 10.22; Luk 6.22 5:12 2Ib 36.16; Mat 23.30; Luk 6.23;
Mis 7.52; Heb 11.32-38; Zhk 5.10 5:13 Mak 9.50

¹⁴ «Bi bí mæŋkenya shú búúd ó shí ga. Ʒgwála wúsá mbúmbúŋ dí gwów yí, í cúgé næ Ʒkul bæ kú nyîn. ¹⁵ Mbií Ʒgwúd næ lám̄ba, ja bwé du jida dwo yí, bwé ádé kúd dwo mp̄íd. Bwé yida du t̄əl dwo cé lám̄ba dí, í Ʒgá faan, buud ɔ Ʒjów bēsh bwé dúg mæŋkenya. ¹⁶ Ntó, mæŋkenya mún má j̄elá næ nyîn búúd dí. Bwé dúgúg j̄ɔj̄ɔ m̄ísóólúgú mín, bwé mú ságusə Sóóŋgú wún jí gwów yé.

Mæcɛɛ má Zembî

¹⁷ «Bi kú Ʒgə téduga né mə mé zə nyaal Mæcɛɛ má Moyîz næ minj̄ígúlá mí *búúd ɔ m̄ícúndá. Mə azáyé nyaal myo, mə á yida zə sá né mí bwəmag. ¹⁸ Búbálé má jaaw bí ná, té wēsh gwów næ shí í Ʒgə ná bæ yí, tɔɔ kaŋgá Ʒgwúd á *mbwoomb mæcɛɛ Ʒkí cúcwán í ábúlé bwele w̄u, kə jé jwów byēsh í bá fwo bwəma yí. ¹⁹ Ntó wé jí ná, múúd mə ká mpyēny cúcɛɛ Ʒgwúd, Ʒkí ná á julə búúd né bwé sáág ntó, muud wəɔŋgú mə bá bul bæ bíbíyá Faan á gwówúd. Nji muud mə bá bɛ mæcɛɛ, a julə búúd næ bwé sáág ntó yé, a bá bæ fwámé múúd Faan á gwówúd. ²⁰ Má mpú jaaw bí né Zembî ji næ Ʒkul magulə múúd Faan déd nji muud t̄átəlí yé mə c̄ɔ nyəɔŋg á *Ofarizyēŋ næ *Oyíguli ó mæcɛɛ yé.»

S̄a í dúgyá næ milámusa yí

(Mak 11.25; Luk 12.57-59)

²¹ «Bi a shí gwág né bwé á ci næ odá ná: “Muud kú gwú múúd. Muud mə ká gwú múúd, bwé t̄əl nyə kəɔdud.” ²² Nji mɛɛ má ci næ bí né múúd mə ká gwág mpimbə næ mínyɔŋú yé, a t̄əw némá kəɔdud. Múúd mə ká lw̄y mínyɔŋú yé, bwé kə næ né *Mpáánzə milósú á Zembî. Múúd mə ká j̄əw mínyɔŋú yé ná mpúfú, á j̄elá næ kə *Gehên kuda á kandugəd. ²³ Í ká wós né wo Ʒgə kə *alatâr dí né wo

ká yá Zembî gúl sâ, wo ka téduga né ηgwól mínyoηê woó ηgə gwág wo mpimbə, ²⁴ lúgəg sâ jəoηgú na kúnə-kúnə nə alatâr, wo tééd fwo kə kwambulə nə mínyoηê woó. Cínəηgú, wo mú ka tεem zə yá Zembî sá wó yá nyə yí.

²⁵ «Ŋkí wo má byaagulə nə ηgwól múúd ná ndéé á cεel kə nə wo mpáanzé milósú, lεelug kwambulə nə né té bí bí ná zhíd ηgélə kə yí. Nəcə nyə a bá kənd wo wə sémbye milósú, sémbye milósú mú kənd wo wə fulish, fulish kə wá wo mímbwugəd. ²⁶ Búbólé má jaaw wo ná, wo cugé nə ηkul wú mímbwug myəoηgúd, té wēsh wo afwóyé shîn jéna tâη nyēsh, fáda ηgwúd kú lúg yí.»

Nyá minəomb

(Mat 18.8-9; Mak 9.43, 47-48)

²⁷ «Bí a shí gwág né bwé á ci né: “Muud kú sá minəomb.”
²⁸ Nji má jaaw bí né múdúm má ká dūg múdá ηkán mədúgya mâ wímbúlə nyə, a má bwey sá minəomb nə mudá wəoηg nyədí lámúd. ²⁹ Ná ndéé, í ká bə né jús dwô á məncwúm í dɛ sá né wo sáág *səm, tíg dwo, wo wusə dwo shwóg-shwóg. Nəcə í bul jəla né wo jimbálúg gúl kúl nyúul gwô, ntə né bwé wúsəg nyúul nywô ncindí kuda á kandugəd. ³⁰ Ntó ηkí mbwê wô á məncwúm í dɛ sá né wo sáág səm, sámbúg wə, wo wusə wə shwóg-shwóg. Nəcə í bul jəla né wo jimbálúg gúl kúl nyúul gwô, ntə né nyúul nywô ncindí í kég kuda á kandugəd.»

Məgwú mə bâ

(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ «Gúl ciyá jí námé né: “Ŋkí mudúm má cεel yíl mudá yé bâ, á jəlá nə yá mudá wəoηgú fəb lú məgwú mə bâ.”

³² Nji mεε má jaaw bí né, muud yēsh mə yíl múdá yé báád,

5:24 6.14-15 5:25 Luk 12.58-59 5:26 18.34 5:27 MmN 20.14 5:28 Zhb 31.1; 2Pr 2.14 5:29 18.8-9; Mak 9.43-47 5:31 Mbá 24.1; Mat 19.7; Mak 10.3-4 5:32 19.9; Mak 10.11-12; 1Kr 7.10-11

mudá kú fwo sá mínɔɔmb yé, mudá wɔɔŋg mə ká ká dúl báád íí, ŋgwúm yé wé mə cínɔɔl nyə né a sáág minɔɔmb. Múúd mə ká bá mudá bwá ámə yíl bâ yé, muud wɔɔŋg mə sá námé mínɔɔmb.»

Nyá mənkaanə

³³ «Bì a shí námé gwág né bwá á ci nə odá ná: “Wó ká keen Zembî gúl sâ dí, ság sâ jɔɔŋgû kú bíd.” ³⁴ Nji mɛɛ mə jaaw bí ná bì kú ná dɛ keen tɔɔ sâ. Bì kú keen jɔŋ lɛ gwôw nəcé dúsə *caanǵə mə Zembî. ³⁵ Bì kú keen shí nəcé cínɔŋg wé á dɛ tɛl məkuú yé. Bì kú keen Yurúsələm nəcé jísə dánd mə Zembî, Njwú-buud ánnî. ³⁶ Wó kú keen lúú wô, nəcé wo cúgé nə ŋkul shwǵɔla tɔɔ ntand shilú ŋgwúd nə í fúmæg ŋkí nə í yíndág. ³⁷ Ntɔ jì nə wó ká ci nə wo sá gúl sâ, cǵŋ nji nə: “Haaw, mə é sá”. Wó ká ci nə wo asáyé gúl sâ, cǵŋ nji nə: “Mbô, mə asáyé”. Ciyá jêsh wó kwádɔlɛ na gwów yí, í zhu wé Mbúwɛlú múúd.»

Muud nda dɛ bweel

³⁸ «Bì a shí gwág né bwá á ci ná: “Jús í cé jús, jə í cé jə”. ³⁹ Nji mɛɛ mə ci ná, muud kú kə nə lal lúú wé sɔ́l məbɔw. Ŋkí muud mə nyíǵ wo bɔ́nz mbáŋ á mənɔwúmúd, yég námé nyə wúl mbáŋ. ⁴⁰ Ŋkí muud mə ká nə wo nǵw mílǵsú nə a mánda wo nə wáma gwô á cwû, bídúg a kég námé nə kúúd. ⁴¹ Múúd mə ká zə nə mpêl zə yǵmbɔli wo nə wo ŋkényúg nyə mbag, cé kílomáda ŋgwúd, wɛɛ kaág nə nyə okílomáda óbá. ⁴² Múúd mə ká gwáámɔ wo sâ, yég nyə; nyɔɔŋg mə zé kwalád wódí yé, wo kú ban.»

Dúlə cɛɛl mízhízhín (Luk 6.27-28; 32-36)

5:33 23.16-22; Zhk 5.12 5:33 Ləv 19.12; Ilŋ 30.3 5:34 Iza 66.1;
Mis 7.49 5:35 Sôm 48.3 5:37 2Kr 1.17-19 5:38 MmN 21.24 5:39
Rom 12.17 5:40 1Kr 6.7; Heb 10.34

⁴³ «Bi a shí gwág ná bwá á ci ná: “Wó jəlá nə cɛɛl múúd yêsh jísə wo kúnə-kúnə yé, wo mpii zhízhín wô”. ⁴⁴ Nji mɛɛ má ci nə bí ná cɛɛlɔgá mizhízhín mín, bí jəgula nə Zembî shú bəɔŋg bwə ɲgə lwágulə bí cúwálí wá. ⁴⁵ Ntó í é mpúy ná bi búšə bwân ó Sóɔŋgú wún jí gwów yé. Nəcé Zembî má dɛ sá ná yásə í fáánɔg shú buud bēsh, tɔɔ bəɔŋg ó ányunywaə tɔɔ bəɔŋg ó abúbɔw. A dɛ námə sá ná mpú nywɔg shú búúd bēsh, tɔɔ bəɔŋg ó átútəlí tɔɔ bəɔŋg bwə cúgə tútəlí wá. ⁴⁶ ɲkí bí má cɛɛl nji buud bwə cɛ́ɛl námə bí wá, bi mə mpiyá nə máyɛ myəna? ɲgaá buud bwə dɛ ɲwa otóya wá bwə dɛ námə sá ntó? ⁴⁷ ɲkí bi má dɛ báda nji omínyɔŋú bún, ye gúl sá ágúgwáan wə cí? ɲgaá íkúl ishús í dɛ námə sá ntó? ⁴⁸ Bəgá mbii í jəla yí, námə nda Sóɔŋgú wún jí gwów yé, a ji mbii í jəla yí.»

6

Yələ Zembî gúmá

¹ «Ja bí má dɛ sá misóólúgú myə Zembî yí, sɔgá ná í kú dɛ bə lwóyá. Bí má ká dɛ lwóya búúd dí, Sóɔŋgú wún jí gwów yé, kú ná kwo yə bí myəna.

² «Í ká bə nə wo yə mbúbúwá *mwaanê, wo kú bəŋgula nə sá jəɔŋgú nda búúd ó məkəŋ bwə dɛ sá *məmpáánzə má mínjígúlá, nə məzhií məzhií ná. Bwə dɛ sá ntó ná buud bwə yəg bwo gúmá. Búbələ má jaaw bí ná, myəŋ myəna myêsh wə míni. ³ Nji wɛɛ, ja wó yə mbúbúwá mwaanê yí, ság nə mbwə məkóól wô í bəg kú mpu sá mbwə mənɔcwúm í ɲgə sá yí, ⁴ nəcé yána dwô í jəlá nə sɔy shwoód. Sóɔŋgú woó má dɛ dúg sá jêsh jí shwoód yé, mə bá fáágulə wo.»

5:43 Ləv 19.18; Mat 22.39; Mak 12.31; Luk 10.27 5:44 MmN
23.4-5; Rom 12.20; 1Pr 2.20-23 cɛɛlɔgá mizhízhín mín: Luk 6.28;
23.34; Mis 7.60; Rom 12.14; 1Kr 4.12; 1Pr 3.9 5:45 Ifz 5.1
5:48 Ləv 19.2 6:1 23.5

Sálə məjəgula

(Luk 11.2-4)

⁵ «Ja bí mə sá məjəgula yí, kúgá sá nda buud ó məkəh. Bwə bul cɛel də sá məjəgula, bwə tól ótútəlí *mámpráánzə mə mínjígúlá nə məzhií məzhií shú nə buud bwə dúg dúg bwo. Búbólé mə jaaw bí nə, myáŋ myəna myêsh wé míni. ⁶ Nji wɛɛ, wó ká cɛel jəgula nə Zembî, kag nyíi wódí kúl fúm. Wó fad mbê, wo mú ka jəgula nə Sóŋgú woó nəcé a ji na kúl búúd bwə cúgə yí. Ntó Sóŋgú woó mə də dúg ísá í shwoó byêsh yé, a bá fáágulə wo.

⁷ «Ja bí mə sá məjəgula yí, kúgá bul íciyá bí kú nə wúmbulé yí. Ikúl ishús wé í də sá ntó. Bwə də téduga né Zembî mə də gwágulə bwo nəcé zhwoɡ iciyá. ⁸ Bì kú sá nda bwo, nəcé Sóŋgú wún mə də bwey mpu sâ bí ŋgə jii yí, bí njúl kú fwo gwáámɓ nyə gwo. ⁹ Bí ó bāŋ dugá jəgula ntúga:

“Yé Sóŋgú wúsú jí gwów yé,
jíná dwô í bág nə gúmá ntɔ sâ jêsh.

¹⁰ Ijwúga byô í zág,
buud bwə bég micɛɛlá myô shí gaád, námə nda í də sŷy gwów nə.

¹¹ Yág sé idâw í jéla nə sé múús yí.

¹² Juug sé nə məbyaagulə mósú
námə nda sé ŋgə juu buud bwə ŋgə byaagulə nə sé ná.

¹³ Wo kú bíd nə məbwəbúlán mə ntɔg sé ŋkul.
Sáág nə sé fáámɛg məbwê mə Mbúwúlú múúd dî.

*[Nəcé ijwúga nə ŋkul nə gúmá bísə isâ byô, kandugə á
kandugə. Amen.]

6:8 6.32; Luk 12.30 6:9 Eze 36.23 6:10 4.17; 7.21; 12.50; 18.14; 21.31;
26.39-42; Mak 3.35; 14.36; Luk 22.42; Yuá 4.34; 6.38-40; Mis 21.14 6:11
6.24-34 6:12 6.15 6:13 10.16-25; 24.3-28; Zhk 1.12-15; Yuá 17.15; 2Te
3.3; 2Tm 4.18 * 6:13 Míl míciyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga.

¹⁴ «Mpuḡá nê bí mǎ ká dǎ juu búúd nǎ iwushí byǎḡ, Sóḡḡǎ wǎn jí ḡwów yé nyǎ bá nǎmǎ dǎ juu bî nǎ iwushí bín. ¹⁵ Nji bí mǎ ká bǎ kú juu búúd nǎ iwushí, Sóḡḡǎ wǎn nyǎ abúle nǎmǎ juu bî nǎ iwushí bín.»

Ici í idǎw

¹⁶ «ḡkí bî mǎ ci idǎw nǎ bî mǎ yǎ Zembî ḡúmǎ, bí ajǎláyé nǎ ḡḡǎ ji nǎ shúsúlú-shúsúlú nda buud ó mákǎḡ. Buud bǎḡḡǎ bwǎ dǎ nywadǎlǎ mǎḡkǎḡǎ nǎ bwǎ lwóya nǎ bwǎ ḡḡǎ ci idǎw. Búbǎlé mǎ jaaw bí nǎ, myǎḡ myǎna myêsh wǎ míní. ¹⁷ Nji wǎe, wó ká ci idǎw nǎ wo yǎ Zembî ḡúmǎ, ḡusag mísh, wo kwambǎlǎ nyúul. ¹⁸ Wó jǎlá nǎ sǎ nǎ buud bwǎ kú mpu nǎ wo ḡḡǎ ci idǎw. Ntǎ Sóḡḡǎ woó mǎ dǎ dǎḡ ísǎ í shwoó byêsh yé, mú bá fáǎḡǎ wo.»

Fwámé byǎḡḡ

(Luk 12.33-34)

¹⁹ «Kúḡǎ ḡkúnd byǎḡḡ shí ḡaád, kúl óshê nǎ myǎḡḡǎlé í dǎ dǎ ísǎ yí, ijúwǎl dǎ búḡǎ mímpumbé dǎ júwo yí. ²⁰ Yidagǎ ḡkúnd byǎḡḡ ḡwów, kúl óshê nǎ myǎḡḡǎlé í ádé dǎ ísǎ yí, ijúwǎl kú dǎ búḡǎ mímpumbé dǎ júwo yí, ²¹ nǎcé kúl byǎḡḡ dwô mbwúḡ yí, cínḡḡ wǎ lâm wô í é bǎ nǎmǎ yé.

²² «Jús dúsǎ lámba á nyúul. Jús í ká bǎ kú nǎ bwǎs íí, nyúul nyêsh bǎ mǎḡkenyad. ²³ Nji, mísh mwô mǎ ká bǎ ḡkí bôw, nyúul nywô bǎ yídǎḡúd. Ntǎ, ḡkí mísh mwô mǎ adǎḡé tǎem bǎ sǎ, á wagǎwólǎ jǎḡ yídǎḡú!»

Búḡǎlǎlǎ Zembî

(Luk 12.22-31; 16.13)

6:14 5.24; Luk 6.37; Ifz 4.32 6:15 18.35 6:16 Iza 58.5; Mat 4.2; 9.14-15; 17.21; Mak 2.18; 9.29; Luk 2.37; 4.2; 5.33; 18.12; Mis 13.2-3; 14.23; 2Kr 6.5; 11.27
6:19 Zhk 5.2-3 6:20 19.21; Mak 10.21; Luk 12.33

²⁴ «Muud cúgé nà ñkul sêy nà omása óbá ja ñgwúd, nàcé nyə é mpii ñgwól, a cœl ñgwól; gúl ja nyə e gwág nà ñgwól, a mpyêny ñgwól. Bí cúgé nà ñkul sêy nà Zembî bi ñgá sêy nà *mwaanê ja ñgwúd.»

²⁵ «Má ka ci nà bi ná, bi kú ðu yágwəwə cug jín ná bí é ðə jí†. Bi kú yágwəwə mənyúúl mán ná bí é bwáád jí. Ñgaá ná cug í ntə ídêw, nyúul ntə míkáándó. ²⁶ Mpugá dúg ínunú. Í ádé bę məmpəg, kú mwáágulə mpúmá, kú nà sâ bwé wá ówaag ə ídêwud. Nji Sóóñgú wún jí gwów yé ñgə wíl byo. Ñgaá, bi bí nà mfíí cə ínunú byəñgú? ²⁷ Zé á na bídí jí nà ñkul bə ná, nàcé a ñgálə yágúwó, a kwádulə jwôw ñgwúd nyódí cug dí yé?

²⁸ «Nàcé jí bí mé ðu sá yágwəwə mímbwéedí yí? Mpugá dúg nda ofuláwa bwé ðu wíy məncugú ná. Bwé ádé yíñga nà iséy, kú tiñ míkáándó. ²⁹ Nji mə mpú jaaw bí nà cí Sólumun nyə á tɛem jág bul bə nà gúmá, nyə a shígé bwele bwáád nda ofuláwa. ³⁰ Ñkámúsá Zembî mə fwó bwéed zhizhe sâ nda akánda á jugú jí ná bwé é wusə kuda dí mán yé, ñkəməsa nə bî. Ye bi wə nyə é bə kú bul mpu bwéed wá? Yé búúd wá tag búgə óga! ³¹ Kúgá ðu yágwəwə ná: “Sé é ðə jí, sá é ñgul jí, sá é bwáád jí?” ³² Ikúl ishús wá í dú ñgə wádugə sə isâ íni byêsh. Bi báá kúgá ðu sə byo, nàcé Sóóñgú wún jí gwów yé mə mpú ná í jii bí isâ byəñg. ³³ Yidagá ðu fwo tál isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí shwóg, bí cugə tútəlí mísh méed, Zembî ka ðu kwádulə bí isâ íni byêsh. ³⁴ Ntó bí kú yágwəwə sâ í bá sîy mán yí, nàcé isâ yá mán í é bá námə mpúy mán. Micúnj myá ñkúmba jwôw mí kwaga nə ðəñ jwôw.»

6:24 6.11 6:25 Flp 4.6; 1Pr 5.7 † 6:25 Míl mícilyá mí ayág mí á kwádulə na ná «bí ñgul jí?» 6:26 10.29-31; Luk 12.6-7 6:29 10j 10 6:30 14.31 6:32 6.8 6:33 10j 3.11-14; Sòm 37.4-5 6:34 MmN 16.4, 19-20

7

*Ságá buud mænywa**(Luk 6.37-38, 41-42; 11.9-13; 13.25-27)*

¹ «Kúgá ðu jéég búúð minjagá, bwá bâg námá ðu bæ kú jéég bí minjagá. ² Bwá bá ðu jéég bí minjagá mbií ηgwúd bí é ðu jéég bóól búúð minjagá yí. Nacé yuug bí é ðu yigula bóól búúð nà ndí yí, gwá námá wá bwá bá ðu yigula bí nà ndí yí. ³ Nacé jí wó ηgá mpu dúg ntand shwú jí mínyɔηú woó jús dí yí, nji wo kú dúg mbwûη wí dwó jús dí yí? ⁴ Ntudelê wó jí nà ηkul ci né wo yíl mínyɔηú woó ntand shwú júsúð yé, wε ηjúl nà mbwûη dwó júsúð? ⁵ Yé múúð mækéη, fwog yíl mbwûη wódí júsúð; ja jɔɔηgá wá wó é ka dúg nda wó jí nà ηkul yíl mínyɔηú woó ntand shwú júsúð nó.

⁶ «Kúgá yə ompyâ isâ í Zembí, nacé bwá á bá yid zə kwagulə bî. Bî kú kul óηkuú ijimá í məkwoógá má álal-kus bwá ðu jôw ná pêrlə yí, bwá á bá nyaal byo.

⁷ «Gwáámbugá Zembí, nyə é yə bî; sɔgá, nyə e lwó bî; kudəgá mbê, nyə é juw. ⁸ Nacé muud mə gwáámbyé, nyə é bii. Muud mə sɔ yé, nyə é kwey. Múúð mə ká kudə mpumbé, bwá juw nyə wə. ⁹ Nda bí, mwân mə ká gwáámbyé sɔɔηgá buléd, ye sɔɔηgá nyə é yə nyə kwóógú? ¹⁰ ηkí ná a gwáámbyé shú, ye sɔɔηgá nyə é yə nyə kuwó nywâ? ¹¹ ηkámúsá bî, tεem bæ nda bí búšə nə mbíya mílám ni, bí mə ðu yə bwân bún isâ í ányunywaâ. ηkəmusa nə Sɔɔηgá wún a gwów, bí mə ká gwáámbyé nyə sâ ányunywaâ, a yə bî.

¹² «Ságá buud sâ jêsh bí mə céél ná bwá sáág bí yí. Ntó wá *mbwoomb mácεε nə micilyá mí *búúð ó mícúndá mí ηgə ci yé.»

7:1 Zhk 4.11-12; 1Kr 4.5 7:2 Mak 4.24; Rom 2.1; 14.10-12 7:7 Zhe 29.12-14; Mat 18.19; 21.22; Mak 11.24; Yuá 14.13-14; 15.7; 16.24; Zhk 1.5; 1Yn 5.14-15 7:11 Zhk 1.17 7:12 5.17; Rom 13.8-10; Gal 5.14

Mæzhîf mäsə məbá

¹³ «Nyíigá mpumbé ámámánda dî, næcé mpumbé í ké mícúŋ myâ kandugə dí yí wúsə ŋkí bwaag; zhií á wu ŋkí laasəwo. Bulyálə búúd bwə ŋgə kə wu wá. ¹⁴ Nji mpumbé ámámánda nə zhií ákukwowulá, í kənd búúd cug á kandugə dî. Buud bwə ké wu wá, bwə ábúlyáyé.»

Bwə də mpu líf nə mpumə nyé

¹⁵ «Bi ɔ káálúgə nə *buud ɔ mícúndə wâ məshigə. Bwə də zə nyíi gwoonŋ jínúđ, bwə njúl nə shee nda incwəmbə, í njúl nə búšə ŋkí wagəwo nda ŋkweny. ¹⁶ Bi mə bá də mpu bwo nə kuú njəond wáŋ. Ye bwə də mwáág məbudə ŋgwúdáanzə dî, ŋkí nə ifumbí byaag dî? ¹⁷ Mpuğá nə fwámé líf í də wúmə fwámé íbumə, líf ábúbəw í wúmə nji íbumə í abúbəw. ¹⁸ Fwámé líf í cúgə nə ŋkul wúmə íbumə í abúbəw; líf abúbəw kú nəmá wúmə fwámé íbumə. ¹⁹ Muud fambə mə də cal líf jêsh í ádé wúmə fwámé mpúmə yí, a wusə gwo kudad. ²⁰ Bi mə bá ka də mpu bwo nə kuú njəond wáŋ.

²¹ «Buud bwə ŋgə ci nə mə ná: “Yé Cwámba! Yé Cwámba!” óni, bēsh dí Zembî mə bá magulə nyədí Faan dí wá. Nji bəonŋ bwə ŋgə cugə nda Sóŋgú wâm jí gwów yé mə céel ná, bwə wə á bá magulə wá. ²² Nəcə jwəw Zembî mə bá sámb búúd milésú yí, zhwog buud bwə bá ci nə mə ná: “Yé Cwámba! Yé Cwámba! Dugí, sə á shí cúndə mícúndə mí Zembî nə ŋkul nywə. Sə yíl məjamb nə ŋkul nywə, sə sá nəmá zhwog *məshimbá.” ²³ Nji mə bá bəsa nə bwo nə ŋgəŋ ná: “Mə a shígé bwelə mpu bî buud wâ kú bish məcççə óga, wúgá mə na.”»

7:14 Mis 14.22 7:15 Mbá 13.2-4; Mat 24.11, 24; Mis 20.29; 2Kr 11.13-15; 2Pr 2.1; 1Yn 4.1 7:16 12.33 7:16 Zhk 3.12 7:17 Gal 5.19-23 7:19 3.10; Luk 3.9; Yuá 15.2, 6 7:21 6.10; 7.24-27; 21.28-31; Rom 2.13; Zhk 1.22-25; 2.14-26 7:23 25.12; 2Tm 2.19

Yuug kəŋ bá lad

(Luk 6.46-49)

²⁴ «Múúd mə ká gwág lésú mə mə lás ni, a sá nda mə ŋgá ci ná, a ji nda kəŋ nyə á shumə njów kwóógúđ gwów yé. ²⁵ Ompú bwá á nywŋ, mpəŋ wós mán cúwód, oŋkwŋ bwá á kuŋg, isâ íni byêsh də nyífa njów wəŋgúđ, nji njów kú búg, nəcé nyə á shumə wə málal dí, kwóógúđ gwów. ²⁶ Njíí, múúd mə ká gwág lésú mə mə lás ni, a kú sá nda mə ŋgá ci ná, a ji nda lad nyə á shumə njów shɛ dí yé. ²⁷ Ompú bwá á nywŋ, mpəŋ wós mán cúwód, oŋkwŋ bwá kuŋg. Isâ íni byêsh də nyífa njów wəŋgúđ, njów í mú búg, shugula shí ná mpuu.»

Yésus mə lwóyá ŋkúl ijwŋga

²⁸ Ja Yésus mə shín lás yí, ncúlyá buud bwá á bə cínəŋg wá bwá mú bul káam mbií nyə á ŋgə jíŋguli yí, ²⁹ nəcé nyə á ŋgə jíŋguli nə kéénd, kú bə nda *Oyíŋguli ó mácɛɛ báj.

8

Yésus mə lwag zúzaamə

(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

¹ Yésus mú shulə, wú mbúmbúŋúđ, buud bwá mú bɛ nyə áncuncuma. ² Bwá ŋgá shulə, wúl zúzaamə mú cúwo, shísh wá Yésus, zə kúdəw shí, yə nyə gúmə. A mú ci nə Yésus ná: «Cwám̄ba, ŋkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bə mə nə səndôŋ.» ³ Yésus mú séém̄b mbwə, kún̄ya nə nyə, ci nə nyə ná: «Mə magulə. Nyúúl í bəg wo nə səndôŋ!» Cé nə cé, zaamə í mú shín wú muud éne nyúúlúđ. Nyúúl í mú bə nyə nə səndôŋ. ⁴ Yésus mú ci nə né ná: «Ci wo kú jaaw múúd sâ í mə s̄y yí. Yidagú kə lwágulə fada nda wó músá

7:24 7.21 7:28 Mak 1.22; Luk 4.32 7:28 11.1; 13.53; 19.1; 26.1; Luk 7.1
8:4 Ləv 14.2-32; Mat 12.16; Mak 7.36; Luk 17.14

ná, wo ka wá *mátúnuga Moyîz nyə á cilə má. Bwé mpúg ná wo mú mpwogé.»

Búgə mə lúlúú ózimbi təd

(Luk 7.1-10; Yuá 4.46-54)

⁵ Yésus nyə á ka kə wóós Kapernawûm. A ká nómə wóós ntúni, wúl lúlúú á izimbi təd í mú zə téég nyə məbwê, ⁶ ná: «Yé Cwám̄ba, sɔl məsáal waamə mbwug kəga njów; a músə mbúmbwúgú, a ηgə bul jug.» ⁷ Yésus músə ci nə né ná: «Mə é kə lwag nyə.» ⁸ Nji lúlúú á ízimbi mú bəsa ná: «Cwám̄ba, mə ampíyáyé ná wo nyíig módí njów. Jeg lás lásúg, sɔl məsáal waamə yálúg. ⁹ Nəcə mə ji nə omása bwé ηgə jwú nə mə wá. Mə ji nómə nə ozimbi mə ηgə jwú nə ndí wá. Nyɔɔηg yêsh mə é ci ná a kyéyug yé, a kə; nyɔɔηg mə é ci né a zég yé, a zə. Mə ká ci nə lwaá dām nə í sáág gúl sâ, í sá gwo.»

¹⁰ Ja Yésus mə gwág ntúni yí, a mú bul bî. Nyə nə buud bwé á ηgə bə nyə wá ná: «Búbálé mə jaaw bí ná, mə afwóyé bwele dúg múúd nə fwámé búgə nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izarəyêl dî. ¹¹ Mə mpú jaaw bí ná zhwoğ ikûl í búúd í bá zhu kóómb jwôw í də cúwo yí, zhu kóómb í də jímə yí, bwé zə sɛηgya nə impáám̄bə bísú *Aburaham nə *Izaag, nə *Yákwab Faan á gwówúd, bánónη bwé mú də dína. ¹² Nji buud bwé á jəla nə bə nə ηkəw Faan a gwów dí wá, bwé bá wusəw yídúgúd tóón. Bwé bá bə cínəηg, nji bwé ηgə bwam nə məyê.»

¹³ Yésus músə ci nə lúlúú á ízimbi éne ná: «Wɛɛ kag njów. Í bág nda wó ηgə *búgula ná.» Nómə baan dɔɔηgú, sɔl məsáal mú yâl.

Yésus mə lwag mimbə̀l Pyêr dí njów

(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Yésus mú ka zə kə Pyêr dí njów. A mú kə kwey ná Pyêr cii yé á mudá mbwug shí, ayôñ nə yôñ mə bií nyə. ¹⁵ Yésus mú kúnya nə nyə mbwád. Ayôñ nə yôñ mú shîn nyə. A mú wəol, a tééd ntâg séyálə nə Yésus.

¹⁶ Mpwó-kugú shí, buud bwé mú zə nə zhwog mimbêl mí májamb. Yésus mú ñgə yíl bwo bów-bôw míshíshim myəwəngú nji nə iciyá yá mpu, a shîn námə lwag míl mimbêl myêsh. ¹⁷ Nyə á ñgə cug buud ntó shú nə cúndá mə Zembî Izayí nyə á cúndə yí, í bwómag. Izayí nyə á ci ná: «Nyə á cug buud ó íjâm, a yíl sé ofimâl ó məbwás.»

Bɛ́ɛ́lə Yésus

(Luk 9.57-62)

¹⁸ Dúgúlə Yésus nyə á dúg buud bwé á lyɛ nyə nə kesh yí, a mú ci nə *ompwíin bé nə bánónɔ́ bwé líínág mán kə fanwíny. ¹⁹ ñgwól Yíínguli məcɛɛ mú ntâg shísh zə ci nə né ná: «Yé Yíínguli, mə zə bá dɛ bɛ wo kúl jêsh wó bá dɛ kə yí.» ²⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ontó bí nə mikú, inunú nə maage, nji *Mwân mə Múúd cugé nə ñkúmba kúl á dúg já yí.»

²¹ ñgwól *mpwíin mə Yésus mú ci nə né ná: «Cwám̄ba, fwog bíd mə, mə kág dɛl sóñgú waam̄.» ²² Yésus mú yidá bɛsa nə nyə ná: «Wɛɛ bɛg mə. Bídúg mímbimbə mí dɛlɔg mimbimbə myáj.»

Yésus mə ñkáánd nə ñkwô

(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yésus mú kə kəwa byóólúđ, ompwíin bé bwé mú bɛ nyə. ²⁴ Né ndéé ñkwô mú zə kuñg mán nə ñkulú, ikwô dɛ bád kə gwôw, dɛ shwiy byóólúđ, nji Yésus ñjúl gwád. ²⁵ Ntó, ompwíin bwé mú kə juumashi nyə, bwé nə né ná:

«Cugug sê, yé Cwámbla! Sá wál zə yə.» ²⁶ Yésus nə bwo ná: «Wáyé mbií ífwaas ni? Búgə jín í bul ná tag é!» A músə tōw, ŋkáánd nə ŋkwô nə m̄n, byêsh í mú saləwo nə shee. ²⁷ Buud bəŋgú bwə mú bul b̄. Bwə ná: «Wáyé mbií muud ga! Təə ŋkwô təə m̄n í bálé sá nyə məgwág í?»

Yésus mə yíl məjamb

(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Ja Yésus mə sh̄n lína m̄n, jé shí á Gadarên yí, buud obá bwə mú cúwo baŋ məshwoŋ, məjamb mə ŋgə lwáfələ bwo, bwə mú zə bwəma nə nyə. Buud bəŋgú bwə á də bul wagəwo. Kú ná nə muud nyə a jísəw nə a cə kúl bwə á də bə yí. ²⁹ Bwə mú zə nə ŋkwiiimbyê wə Yésus, bwə ŋgə ci ná: «Shé b̄n nə inéy, yé *Mw̄n mə Zembí? Wo wál ləel zə t̄l sá cwúnd dí fwála dəŋgú kú fwo wós í?»

³⁰ Na, məma səŋz ŋkuú í á bə fwámé cícé nə bwo, í ŋgə də. ³¹ Məjamb mə mú ka téég Yésus məbwə ná: «Ŋkí wo yíl sê wa búúd óga dí, kəndúg sá n̄n ŋkuúd.» ³² Yésus músə ci nə mwo ná: «Kəḡ!» Məjamb mə mú wú búúd óni mánýúúlúd, kə nyí ŋkuúd. Səŋz ŋkuú ni jêsh mú bumb nə mikúló, wú kúl í á bə mbúmbúŋ dí yí, kə juwa m̄n, bêsh bwə mú ŋgul məjúwó, fudə.

³³ Ná ndéé, buud bwə á ŋgə baagələ ŋkuú wá, bwə mú wəenzh kə kwáádá, kə bwiŋg búúd sá í ámə s̄y nə ŋkuú yí. Bwə bwiŋg námə lân búúd bwə á bə nə məjamb wá. ³⁴ Buud ə ŋgwála bêsh bwə mú t̄, kə bwəma nə Yésus. Ja bwə mə dúg nyə yí, bwə mú téég nyə məbwə ná a wúg bwədí ləməd.

9

Yésus mə lwag mbúmbwúgú

(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Ntô Yésus mú kə kəwa byóólád, nyingə lífna m̄n̄, kə nyádí ηgwəla. ² A ηgə námə jé, buud bwá mú zə nyádí, bwá ηgə ηkēny mbúmbwúgú táádád. Yésus mú dúg nə buud bəηgú búsə nə fwámé búgə, a mú ci nə mbúmbwúgú ná: «Mwān waam! Səlug lām shí! Mə mə juu wo nə *misəm myô.» ³ Bóól *Oyíguli ó mácçç bwá mú ηgə nyímbala bwámé nə bwámé ná: «Muud éga ηgə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu.» ⁴ Yésus músə mpu sâ bwá á ηgə táduga yí, a mú lás nə bwo ná: «Nəcə jí bí mə b̄w mitádúgá ntúni yí? ⁵ Jí í búl bə kúná-kúnə? Ye c̄lə nə muud ná: “Mə mə juu wo nə misəm myô”, ye ná: “Wəólúg, wo kyéyug?” ⁶ Mə ka c̄el ná bi mpúg nə *Mwān mə Múúd j̄i nə ηkul ijwūga nə a juu búúd nə misəm myáη.» Ntô, a mú yid wə mbúmbwúgú. Nyə ná: «Wəólúg, wo ηkényúg táádə gwô, wo nyíηgəg kə njów.» ⁷ Muud wəηgū mú wəól, kyey kə njów. ⁸ Ja áncuncuma buud mə dúg sósólúgú ni yí, bwá mú gwág íkukwende, bwá mú ságusə Zembî, nəcə a yələ búúd mbií ηkúl ijwūga nyəηg.

(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Yésus mú wú na, kyey. A ηgə c̄ə kál búúd bwá d̄ə jéna tóya yí, a mú dúg ηgwól múúd njúl cínəηg shí. Muud wəηgū nyə á bə nə jínə ná Matiyô. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bəg mə.» A mú t̄w, bə nyə.

¹⁰ Í á ka zə bə ná, Yésus njúl njów a ηgə d̄ə, zhwoη ηwənyə ɔ tóya nə bóól ósól ó məb̄w bwá mú námə zə, b̄n̄d̄η nyə nə *ompwín bé zə d̄ə. ¹¹ Ja *Ofarizyēη bwá á ka dúg ntúni yí, bwá á ci nə ompwín ó Yésus ná: «Nəcə jí Yíguli wún ηgə bále d̄ə nə ηwənyə ɔ tóya nə bóól ósól ó məb̄w yí?» ¹² Yésus mú gwág sâ bwá á ηgə ci yí, nyə nə bwo ná: «Mikanz dí mí d̄ə j̄i jwówada, í d̄ə bə mímb̄l.

¹³ Mpugá téduga sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí ná: “Má bul jii né buud bwé gwágúg buud cey lámúd, ntɔ né bwé dúg sâ mə *mätúnuga.” Ntó ji né mə a shígé zə jôw ótútəlí ɔ búúd. Mə á yida zə jôw osóɔl ɔ məbôw.»

Nyá ici í ídêw

(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ *Ompwíin ɔ Yuánes Nduu-buud bwé á ka zə wé Yésus zə jí nyə ná: «Sónóŋ *Ofarizyêŋ sá mə dɛ ci idêw yálə Zembî gúmá nji ompwíin bwô bân kú ci. Jí í sá ntó?»
¹⁵ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ja múúd mə ŋwa bâ yí, a tâl zâŋ, a jôw óshwá bé; ye oshwá bé bwé yidá zə nə məcey lámúd bânôŋ muud bâ bwé njúl kúl ŋgwúd? Mbô! Nji mósól mwôw mə ŋgə zə, bwé bá yíl bwo muud bâ yí. Mwôw məwŋgú dí wə óshwá bé bwé ka bá ci ídêw. ¹⁶ Mpugá né bwé ádé ŋwa kúl káándə ágúgwáan* kə wá bágá bwoodú káándəd. Nəcə bágá dɔwŋg í ká juli, í tâw, í yida bweeg luun læ káándə. ¹⁷ Ntó námá, bwé ádé ŋwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad†; lenya í é bá nyey, wáan shwiy shí, lenya ntáma. Bwé dɛ wá wáan ágúgwáan ílenya í ágúgwáanud. Ná ndéé, nə lenya nə məlwəg byêsh í mú cɛgə.»

Yésus mə gwúmushi shilə mə Zharus

(Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Yésus ŋgə ná lás ntúni, ŋgwól njwú *Oyúden mú jê. A mú kúdow shí, yə Yésus gúmá. Nyə nə né ná: «Súsás jâm mə kúnəw yə. Má cɛel né wo zəg kə kɛel nyə mbwə, a cúgəg.» ¹⁹ Yésus mú tâw shí bânôŋ ompwíin bé bwé músə

9:13 Ozê 6.6; Mat 12.7; Luk 19.10 9:14 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34

9:15 22.2; 25.10; Yuá 2.1-12; 3.29; Mbú 19.7 * 9:16 Na jii kúl káándə í afwóyé kə məjúwó né ndéé í juli yí. † 9:17 Oyúden bwé á dɛ sá lenya nə kúúdú cúdí.

bɛ nyə. ²⁰ Bwə ɲǝ ná kə, ɲǝwól múdá mú lɛɛl bɛ nyə mpúsə. Mudá məcií mə á dɛ wú nyə nyúúúúd tɛ mímbú wúm nə mímbá. Mudá ɛne mú shísh Yésus mpúsə kwoɲ, kúnɔya nə nyə lwə lú káándá, ²¹ a ɲǝ tódɔga ná: «Mə ká jísow kúnɔya nə káándá mə Yésus, mə e yâl.» ²² Yésus mú yid mpúsə, dúg mudá ɛne, nyə nə né ná: «Shilə wâm, səlug lâm shí. Wo mə *dúg cug nəcé búgə gwô.» Mudá mú yâl námə cé nə cé.

²³ Yésus mú ka kə ná ndɛɛ, kə nyíi njwú dí njów. A mú kwey, buud bwə ɲǝ lwɔ milaag, bwo ɲǝ sá saagawo mímbíi mímbíi. ²⁴ Yésus mú ɲkáánd nə buud nə bwə cúwóg tóón. Nyə nə bwo ná: «Súsás ga í afwóyé yə, á yidá bə gwád.» Bwə mú yida ɲǝ cágulə nyə. ²⁵ Ja bwə mə shîn wéesh buud óni tóón yí, Yésus mú nyíi fúm, a mú bii súsás mbwád, súsás í mú wɔɔl. ²⁶ Ntó, lân ní í mú zə jwɔ shí nyɔɔɲg nyésh.

Yésus mə bēny wəancím-ncîm mísh

²⁷ Yésus mú kyey. A ɲǝ kə ntáni, wəancím-ncîm óbá bwə mú bɛ nyə nə ɲkwiiimbyê. Bwə ná: «Yé Mwân mə *Dávid, bwíígúg sə ná ɲkwonjé!»

²⁸ Ntó, Yésus mú kə jé njów, wəancím-ncîm bwə mú shísh nyédí. Yésus mú jí bwo ná: «Ye bí ɲǝ *búgula ná mə jí nə ɲkul sá ntó?» Bwə ná: «Haaw, yé Cwám̄ba, sə mə búgula.» ²⁹ Yésus músə ka kúnɔya nə bwo míshúd. Nyə nə bwo ná: «Í bág nda bí ɲǝ búgula ná.» ³⁰ Mísh mə músə bāɲ bwo. Yésus mú mpu báásulə bwo ná: «Mpuḡá gwágulə. Bí kú jaaw tɔɔ muud sâ í mə bə ga.» ³¹ Njí bwə bāɲ, wúlə bwə

9:20 Ləv 15.25-27; Mat 14.36; Mak 5.27; 6.56; Luk 6.19; 8.44

9:22 8.13; Mak 5.34; 10.52; Luk 7.50; 8.48; 17.19; 18.42; Mis 3.16 9:24 Yuá

11.11-13 9:25 Mak 5.41 9:27 20.29-34 9:29 8.13 9:30 12.16;

Mak 7.36 9:31 Mak 7.36

á wú cínɔŋg yí, bwé á shwal kə ɲgə bánɲgula nə lânɲ wəɔŋgú kákúl jêsh.

Yésus mǎ lwag fífi

³²Nə ndéé cúwólə bwé á cúwo tóón yí, bóól búúd bwé mú zə nə wúl fífi wé Yésus. Jamb í á wá nyə mǎɲkədad nə a bǎg fífi. ³³Yésus músə yíl muud éne jamb, a mú tééd lásúlə. Buud bwé á bə cínɔŋg áncuncuma wá, bwé mú bul káam ná: «Sá a bwéléé dúg mbií sâ ga shí *Izəɾəyêl.» ³⁴*Ofarizyêŋ bāŋ, bwé mú ci ná: «A ɲgə yíl mǎjamb nə ɲkul mǎ ɲwú mǎjamb.»

Osóol ó mǎsáal bwé ɲgə fúfə

³⁵Ntó Yésus nyə á ɲgə kə míŋgwéla míŋgwéla, nə mǎk-wáádə mǎkwáádə. Nyə á ɲgə jíŋguli buud *mǎmpáánzə mǎ mínjíŋgúlá mǎ *Oyúden dí, á ɲgə cúndə Jɔɔ Kéél á Faan mǎ Zembî, a ɲgə nǎmǎ lwag buud mǎbwas mímbíí myêsh, tɔɔ ijâm. ³⁶Yésus nyə á dɛ ɲgə dúg buud bêsh nyə á dɛ bwəma nə bwo wá. A mú gwág bwo cey lámúd nə dúgúlə nə bwé á ɲgə cugə mǎntágula dí, bwé mǎ shîn nǎmǎ tag nda sɔɔnz íncwəmbe í cúgé nə mbaagula yí. ³⁷Ntó nyə á ci nə *ompwíín bé ná: «Dugá, idúw í mǎ tí fambǎ mǎɲkund mǎɲkund, ɲji buud bwé kə saag wá búšə cíg-cíg. ³⁸Ntó wé mǎ cí nááá: jégulagá nə amǎdí fambǎ ná a ntíŋg buud, bwé kǎg saag.»

10

Buud ɔ lwámá wûm nə óbá

(*Mak 3.13-19; 6.7-13; Luk 6.12-16; 9.1-6*)

¹Ntó Yésus mú jôw *ompwíín wûm nə óbá bé. A mú yé bwo ɲkul á dúlə yíl búúd bów-bôw míshíshim, lwag

mábwás mímbíí myêsh, tɔɔ ijâm. ² *Buud ɔ lwámá wûm nɔ óbá Yésus nyɛ á jôw wá, míné máŋ wé méga: tééd nɔ Shímun bwá á dɛ jôw ná Pyêr yé, kala nɔ mínyɔŋû yé Andrê; zɛ keel Zhâk bá mínyɔŋû yé Yuánes bwân ó Zhébedé. ³ A jôw námá Fílíp bá Batələmî nɔ Tómas bá Matiyô ŋwenye tóya. A jôw námá Zhâk, Mwân mə Alfê bá Tadê, ⁴ nɔ Shímun kambələ lɔɔm bá Yúdas Iskariyôt, muud nyɛ á kusha nɔ Yésus yé.

⁵ Ná ndéé Yésus mú kænd búúd wûm nɔ óbá óni lwámád, a mə fwo shîn cwîny bwo ná: «Ja bí mə kê yí, bí kú kə ikúl í cúgé *Oyúden yííd. Bí kú kə míŋgwəla mí búúd ó Samariya. ⁶ Yidagá kə búúd ó *Izərayêl dí, bwá mə jág zhíí nda íncwəmbɛ bí kú nɔ mbaagulə yí. ⁷ Ja bí ŋgə kə yí, bí ɔ kə ŋgə cúndə ná Faan mə Zembî mú kúná-kúnə. ⁸ Lwagugá mimbəl, bí gwúmushi mimbimbə, bí lwag námá mízázaamə, bí yíl búúd məjamb. Bí mə ŋwa ŋkul ga ashwâ, kəgá námá sêy nɔ ndî ashwâ. ⁹ Muud kú kə nɔ *mwaanê bwúgúd, tɔɔ or, tɔɔ wúl mbií mwaanê wêsh. ¹⁰ Muud kú ŋwa baamutála, ŋkí ishimí íbá, ŋkí bóól ósílúfaas, ŋkí wagatíg, nəcé muud ŋgə sêy yé mə jəlá nɔ yéyɔw ídúw.

¹¹ «Ja bí mə jé wúl ŋgwəla ŋkí wúl lɔɔm dí yí, bí fwó sɔ ŋkí bí bí nɔ ŋkul kwey múúd jí nɔ lâm mə báágúló bí, bí ó jí nyódfí kə wóds jwôw bí mə bá cɔ yí. ¹² Njów wêsh bí mə nyíi yí, bí ɔ bédá ná: “Zembî sáág ná bí bág ná sheɛ.” ¹³ ŋkí buud ɔ njów wɔɔŋgú, bwá lág bí, Zembî bále sá ná bwá bág ná sheɛ. Nji ŋkí bwá bá kú lág bí, Zembî kú námá sá ná bwá bág ná sheɛ. ¹⁴ Búúd ó wúl njów ŋkí wúl ŋgwəla bwá ká bə kú lág bí, kú gwáagulə kéel dún, ja bí mə wú cínɔŋg

10:2 Yuá 1.40-44; Mís 1.13 10:5 Luk 10.4-12 10:5 Luk 10.33 10:6 Zhe 50.6; Mat 15.24; Mís 13.46 10:7 4.17 10:10 1Kr 9.14; 1Tm 5.18
10:13 Luk 2.14 10:14 Mís 13.51

yí, bí kudə fumbyá í ámə nada bí məkuú dí yí.* ¹⁵ Búbálé mə jaaw bí né, jwôw Zembî mə bá zə sám̄b búúđ milésá yí, a bá jagulə búúđ ɔ Sódóm nə Gomor ntə ɲgwəla wəɲg.»

Yésus ɲgə kéwuli buud ɔ lwámá bé

(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶ «Owey, mə mə kənd bí nda íncwəmbə mpədúgá ɔɲkweny. Bí mə jəlá nə kɛ̄ nda onywá, bí kə nə tédúgá ɲgwúđ nda məfəf. ¹⁷ Dugá ji nə buud kuú kalé; bwə bá də kusha nə bí məbwə mə osəmbye ɔ milésúđ, bwə də fyámusə bí milwóɲ *məmpáanzə mə mínjígúlá mə *Oyúden dí. ¹⁸ Bí mə bá də kaad mísh mə búúđ ɔ anúñ nə ojwú ɔ ləɔm dí né, nə bí kəg bwaagulə sâ bí mə mpú shú jínə dām yí, bí bwaagulə nəmə ikúl í cúgə Oyúden yí. ¹⁹ Ja bwə bá də kusha nə bí yí, bí kú bá də yágəwo mbíí bí mə bá də kaad yí, kú yágəwo íciyá í kəɔd. Iciyá í bá nəmə də jé bí cé jəɲgúđ, ²⁰ nəcé bí dí mə bá də lás, Shíshim mə Sóɔɲgú wán Zembî wə mə bá lás mímpu mínúđ.

²¹ «Mínyɔɲú mə bá kusha nə mínyɔɲú yé nə bwə kəg gwú nyə. Sóɔɲgú mə bá kusha nə mwân; bwân bwə lúmbuli nə obyɔl, ɲgə gwú bwo. ²² Buud bēsh bwə bá mpii bí nəcé jínə dām. Nji, muud mə bá jísəw kə wós məshínéd yé, a bá cugə.» ²³ Bwə ká lwágulə bí cúwúlí wúl ɲgwəla dí, fúndógá, bí kə ɲgwəla shúsúđ. Búbálé mə jaaw bí né, *Mwân mə Múúđ mə bá nyiɲgə zə, bí njúl kú fwo shín jaand míɲgwəla myā *Izəɲyél myēsh.

* ^{10:14} Ja Oyúden bwə á də kudə fumbyā məkuú dí yí, bwə á də lwágulə né, kúkúl shí bwə ámə tēl məkuú máɲ yí, bwə mə kál gwo nə buud bí cínɔɲg wá nə bwə músə sâ nyéé.

^{10:15} Mət 18.20; 19.1-29; Mat 11.24 ^{10:16} Luk 10.3 ^{10:17} 24.9-14; Mak 13.9-13; Luk 21.12-19; Yuá 16.1-4 ^{10:17} Mís 5.40; 2Kr 11.24

^{10:18} Mís 24-26 ^{10:19} Luk 12.11-12 ^{10:21} Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53 ^{10:22} 5.11; Yuá 15.18 ^{10:23} 16.28; Mís 8.1

²⁴ «*Mpwíin nyə ádé bwele ntɔ yínguli, lwaá kú ntɔ mása.
²⁵ Buud bwé dɛ dág *ompwíin námə nda bwé dág yínguli
 ná, bwé dág námə lwaá nda bwé dág mása yé ná. Ɔkámúsá
 bwé lwíy sósɔngú njów ná Beluzebul, ɔkəmusə nə bwân.»

Muud fúndóg nji Zembî

(Luk 12.2-9)

²⁶ «Bi kú dɛ fúndə bwo; nəcé kú nə sâ á mbúdúlá í bá
 bwên kú búguli, ɔkí sâ á *ndímba í bwên kú mpûy. ²⁷ Sâ
 má jaaw bí yídúgúd yí, kəgá lás gwo məɔkenyad. Sâ má
 nyímbúlá nə bí lwád yí, kəgá ɔgə cúndə gwo íkwaláminúd.
²⁸ Kúgá dɛ fúndə búúd bí nə ɔkul gwú nji nyúul, nji kú
 nə ɔkul gwú *jîm wá. Yidagá fúndə Zembî. Nyə wé jí nə
 ɔkul gwílya múúd ncindî, nə nyúul nə jîm, a wusə byêsh
 kuda á kandugəd. ²⁹ Ɔgaá nə bwé dɛ kusha mímbá-kwáádá
 mímbá səsáj *mwaanê ɔgwúd. Tɛem bæ ntó mbá-kwáádá
 ɔgwúd cúgé nə ɔkul kud shí, Sósɔngú wún kú fwo magulə.
³⁰ Bi bāɔ ntāg íí, Zembî mə mpú bímbí lú íntand í shilú bísó
 bí mílúúd yí. ³¹ Nə ndéé, kúgá dɛ fúndə. Mpugá nə bí mə
 cey Zembî lámúd cɔ mimbá-kwáádá ɔkí bulya.

³² «Muud yêsh mə mágúlá mə mísh mə búúd dí yé, mə
 é magulə námə nyə mísh mə Dâ jí gwów yéd. ³³ Nji muud
 mə kíílyá mə mísh mə búúd dí yé, mə é kíílyá námə nyə
 mísh mə Dâ jí gwów yéd.»

Bɛ́ɛ́lə Yésus wúsə dɔɔmb

(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Bi kú ɔgə téduga nə mə mə zə sá nə buud bwé cúgəg
 nə shee shí gaád. Mbô! Mə azəyé sá ntó. Mə mə yida zə
 nə dɔɔmb. ³⁵ Mə mə zə wá ífamuga mínjów mí búúdɔd,

10:24 Luk 6.40; Yuá 13.16; 15.20 10:25 9.34 10:26 Mak 4.22; Luk 8.17
 10:28 Heb 10.31 10:30 Luk 21.18 10:32 Mbú 3.5 10:33 Mak
 8.38; Luk 9.26; 2Tm 2.12 10:34 Luk 2.14 10:35 Msh 7.6 10:35 10.21;
 24.10; Mak 13.12; Luk 21.16

mwán nyə é lúmbəli nə sóŋgá, sás lúmbəli nə nyɔɔŋgá, cóol lúmbəli nə mpóómbúlú. ³⁶ Nə ndéé, buud ɔ njów má múúd ɔ bwə bá lúmbəli nə muud.

³⁷ «Múúd mə céél sóŋgá ŋkí nyɔɔŋgá cɔ mə yé, a cúgé nə ŋkul bə *mpwíín waamâ. Nyɔɔŋg mə céél ncwámá dé ŋkí sás dé cɔ mə yé, a cúgé nə ŋkul bə mpwíín waamâ. ³⁸ Múúd mə ká bə kú ŋkêny kwolós jé bɛ mə, a cúgé nə ŋkul bə mpwíín waamâ. ³⁹ Muud mə sɔ nə a kaambələ nə cug jé yé, a jímbal gwo. Nyɔɔŋg mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a má yidá kaambələ nə gwo.»

Lógúlə búúd ó Zembî

(Mak 9.41)

⁴⁰ «Muud mə lág bí yé má lág mə. Muud mə lág ntâg mə yé má lág múúd nyə á nti mə yé. ⁴¹ Múúd mə ká lág *múúd micúndá má Zembî nəcé mpülə nə muud micúndá, muud wɔɔŋgú mə ŋwa myəna mí jéllá nə búúd ɔ micúndá myá. Nyɔɔŋg mə lág múúd jí tətəlí mísh má Zembî dí yé nəcé mpülə nə tətəlí muud í, nyâŋ ŋwa myəna mí jéllá nə otətəlí ó búúd myá. ⁴² Muud mə bá yána tɔɔ ŋji láá májúwó máttálá ŋgwûd, ŋgulal ŋgwól zhizhe muud éga nəcé bələ *mpwíín waamá yé, búbélé má jaaw bí nə, muud wɔɔŋgú nyə abúle shúb myəna myâ cínɔŋg.»

11

¹ Yésus má shîn cwîny *ompwíín wûm nə óbá bé ntúni. A músə kyey, kə ŋgə yə buud minjígúllá, ŋgə cúndə bwədí míŋgwéla.

Yésus bəñôŋ ompwíín ó Yuánes

(Luk 7.18-35; 10.13-15)

10:37 Mbá 13.7-10; 33.9; Mat 19.29; Mak 10.29; Luk 18.29 10:38 16.24-25;
Mak 8.34-35; Luk 9.23-24; Yuá 12.25-26 10:40 18.5; Mak 9.37; Luk 9.48; Yuá
13.20; Gal 4.14 11:1 7.28

² Ja Yuánes Nduu-buud nyə á bæ mímbwug dí yí, nyə a gwág misóólúgú *Kríst nyə á ngə sá myá. A mú kənd bóól ómpwíin bé ná bwá kág jî Yésus ná:

³ «Ye wo wə muud sə ngə bwánd ná a bá zə yé? Ye sə kwóg ná bwánd íshús?»

⁴ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Kəgá jaaw Yuánes sâ bí mé gwág yí nə sâ bí mé dúg yí. ⁵ Wəancím-ncím bwə ngə mpu dúgya; mimbúmbwúgú mí ngə kyey tətəlí, mizázaamé mí ngə yál, wəakúməlwə bwə ngə mpú gwág, mimbimbə mí ngə gwôm, injkúnkwónlə í búúd í mú ngə gwág Jɔjɔ Kéel. ⁶ Muud nyə é bæ kú bwəma nə bɔɔgú mədí yé, nywáá mé jəla.»

⁷ Ja ompwíin ó Yuánes bwə mé nyingə yí, Yésus mú zə lésa nə buud bwə á bæ cínɔng áncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú mé Yuánes ná: «Ja bí á də kə shí a shwéeshá dí yí, bí á də kə dúg jí? Ye gúl ká í dúgə ntəh nə fufá? ⁸ ŋkí í á shígé bæ ntó, bí á də kə dúg jí? Ye ngwól múud dúgə bwáád íjimá í mímbwéedí? Mbô, buud bwə dú bwáád íjimá í mímbwéedí wá bwə də bæ mínjów mí ójwú-buudəd. ⁹ Ká bí á də kə dúg jí? Ye *muud micúndá mé Zembî? Haaw, mé jaaw bí ná nyɔɔng bí á kə də dúg yé mé ntə ŋkwónj múúd micúndá mé Zembî. ¹⁰ Nəcé nyə wə Zembî nyə á ci nda jísə cilyá nyódí Kálaad dí ná, ná: “Dugí! Məe mə zə kənd mbwiingye lân waamə ná a kəg wo shwóg kə kwambələ wo zhií.”»

¹¹ Yésus mú nyingə ci ná: «Búbələ mé jaaw bí ná, mpédúgá buud bəsh bwə mé byəl mímwə mi búdad wá, kú nə nyɔɔng mé fwo bwəle ntə Yuánes. Nji tɛem bæ ntó, muud mé búl bæ zhizhe Faan á gwów dí yé, á ntə Yuánes. ¹² Ná ndéé, wúlə fwála mé Yuánes Nduu-buud zə wósós múús íf, Faan á gwów í mú ngə bæ sâ ŋkúl, buud bwə ngə ləl

injkuŋkwanz wá, bwá wé bwá ηgá ηwa dwo. ¹³ Mbwoomb mácεε nə micilyá mí búúd ɔ mícúndá bêsh mí á ηgə cúndə Faan má Zembî zə jé baan má Yuánes. ¹⁴ ηkí bí búsé cúnj nə mə, mpugá ná Yuánes wá jísó Eli bwá á bwiηg nə a bá zə yé. ¹⁵ Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág.

¹⁶ «Mə kág yiiga kala búúd á múús nə ozá? Jí nda ikágé bisá shishé íseηgyá dí yí, bíl í ηgá kámɓula nə bílúgá ná: ¹⁷ «Só má lwə bí ilúlwónj í ábulya məkəl, bi kú sáág; sá má nyiηgə wá míngwa mí shwi, bi kú tədəwa.» ¹⁸ Ntó wá í ηgá bə éga; Yuánes nyə á zə, kú də ídíy-dîy, a kú ηgul; buud ná: «A ji nə jamb.» ¹⁹ *Mwân mə Múúd mə zə, a ηgá də, a ηgá ηgul; bwá ná: «Nyíne nye jisə ndəl dəg, ηgulε məlwəg, a ji námə shwə oηwenye ɔ tóya nə osól ɔ *mísém.» Nji má jaaw bí ná fug í ηgə nyîn mísólúgú myéd ná sán.»

Yésus mə ηkáánd nə míl míngwəla

²⁰ Yésus nyə a ηkáánd nə buud ó míl míngwəla nəcé, nyə á tεem ηgə sá ncúlyá *məshimbá bwádí, bwá á shígé cénd mítédúgá. Nyə a ηkáánd nə bwo ná: ²¹ «Məntágula nə bí buud ó Korazín. Məntágula nə bí buud ó Betusayída námə. Nəcə bímbí lú məshimbá mə mə sîy bídí má, mə á mbəm sîy Tir nə Sidon, buud ó nîη bwá á mbəm námə bwey bwáád míŋkud, ji ífíi dí ná bwá cénd mítédúgá. ²² Ná ndéé, mə jaaw bí ná, jwôw lú cígúlé mílósú, intúgúlí i Tir nə Sodom í ábúlé bul nyaan nda bí bín. ²³ Bi bāη buud ó Kapernawûm, bí ηgə téduga ná bi mə bá kə gwôw? Mbô, bi mə bá yidá shulə kə baη míŋjîm. Nəcə bímbí lú məshimbá mə mə sîy bídí má, mə á mbəm sîy ηgwəla á Sodom, ηki ηgwəla wəoηgú wúsá ná mpwogé. ²⁴ Gwá wə mə mpu jaaw

11:14 10j 17.1; Mal 4.5; Mat 17.12-13; Mak 9.13 11:15 13.9, 43; Mak 4.9, 23; 7.16; Luk 8.8; 14.35 11:18 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33 11:19 9.10; 11.2
11:21 Tir nə Sidon: 15.21; Iza 23.1-16; Amo 1.9-10; Mis 12.20
11:23 Iza 14.13, 15 11:24 10.15; Luk 10.12

bí ná, jwôw Zembî mə bá zə sámb búúd milésú yí, bi mə bá bə nə intúgúlí ñkí yáág ntɔ búúd ó Sódóm.»

Mbag á yíyísa

(Luk 10.21-22)

²⁵ Yésus nyə á ka lás jâŋ ja ná: «Pɛpa, Cwámba á gwôw nə shí, mə yé wo gúmé nəc é wo á shweel ompuye bə́nɔŋ buud ó fag isâ íga, wo yida lwágulə ozhizhe ɔ búúd.

²⁶ Haaw Pɛpa, ntó wó wó á cɛel ná í bə́g yé.

²⁷ «Dâ nyə a cwámbulə mə isâ byêsh. Kú nə muud mə wámbúlé mpu Zembî Mwân ñji Sóóŋgá, kú námé nə muud mə wámbúlé mpu Zembî Sóóŋgá, ñji Mwân, nə muud yêsh Mwân mə céél sá né a mpúg yé.

²⁸ «Bí buud bí ŋgə wáduga nə mimbag mí ájijilê wá, zəgá mádí, mə é sá nó bí wógag. ²⁹ Maguləgá nə shé sáag iséy byâm fúlá, bi zəg ɲwa ñjígúlá wâm. Mə ji nə jɔ lâm, mə kú nə intúgúlí. Bí é yidá mpu yowula, ³⁰ nəc é iséy byâm í akwówúláyé, mbag wâm wí ñkí yísa.»

12

Yésus nə məcɛɛ mə Sábaad

(Mak 2.23-28; 3.1-6; Luk 6.1-11)

¹ Dúl fwála í á bə ná, Yésus bə́nɔŋ *ompwíín bə́ bwé á ŋgə líina ifambó í *blé jwów lú Sábaad. Ompwíín bwé á ka gwág zha, bwé mú ka ŋgə búgə mikəŋg mí blé, ŋgə də.

² *Ofarizyêŋ bwé mú dúg sóólúgú wəɔŋgú. Bwé mú ci nə Yésus ná: «Dugí, ompwíín bwô bwé ŋgə sá sâ məcɛɛ mə amágúláyé né muud sáag jwôw lú Sábaad yí.» ³ Ñji Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ye bí afwóyé bwele lə́ sâ *Dávid nyə á sá ja bə́nɔŋ buud bə́ bwé á gwág zha yí? ⁴ Nó nyə á kə

11:25 Iza 29.14; 1Kr 1.18-29 11:27 28.18; Yuá 1.18; 3.35; 10.15; 13.3; 17.2

11:28 Iza 28.12 11:29 Zhe 6.16 12:1 Mbá 23.25 12:2 MmN 20.8-10

12:3 1Sa 21.2-7; Ləv 24.5-9

nyii banda *mátúnuga dí, kə də íbuléd í á du bə ci shú yálə Zembî gúmá yí; í njúl ná təo nyə təo buud bé bwá á shígé bə nə zhií ná bwá dág byo. Ngaá, məcəx mə du ci ná nji ofada wə bwá dúg də byo, kú nə ηgwól múúd shús? ⁵ Bi mə du bwey lə məcəx mə Moyíz. Ngaá mə ηgə ci ná jwôw lú Sábaad ofada bwá du sêy *Mpáánzə Zembî dí? Ntó ji ná bwá du ntə cəx á jwôw lú Sábaad, nji Zembî kú yə bwo məbɛxé. ⁶ Mə jaaw bí ná shé músə nə gúl sâ shé mə jəlá nə ságusə ntə Mpáánzə Zembî yí. ⁷ Kálaad Zembî ηgə ci ná: “Mə bul jii ná buud bwá gwágúg buud cey lámúd, ntə ná bwá dúg sá mə mətúnuga.” Bi mbê̄m ηgə mpu gwág ciyá ni, ηki bi shígé fándá yə buud óni məbɛxé ntó. ⁸ Mpugá ná *Mwân mə Múúd ηgə jwú nə məcəx mə Sábaad.»

⁹ Yésus mú wú na jini kúlád, a mú kyey kə nyii *mpáánzə minjígúlá dí. ¹⁰ A mú kə kwey ηgwól múúd cínəngú ná mbwə́ í mə shîn shwáámb. Ofarizyê̄n bwá á ka ηgə sɔ́ zhií ná bwá jéég Yésus njagá, bwá á ka jî nyə ná: «Ye məcəx məshé mə magulə ná bwá lwágug mbê̄l jwôw lú Sábaad?» ¹¹ A mú yida ci nə bwo ná: «ηki ηgwól múúd á na gwoonɔg jínúd ji nə təw ηgwúd ná bán, təw jəonɔgú ka kud bíd jwôw lú Sábaad, ngaá nyə e kə bií gwo, a bân, yíl gwo bíd? ¹² Ngaá muud ji nə mfíí cɔ́ təw? Ntó ji ná, məcəx məshé mə magulə ná sá sáág buud mənywa jwôw lú Sábaad.» ¹³ A mú ci nə muud á shwáámbúlə mbwə́ ná: «Kwéégúg mbwə́.» A mú kwéég mbwə́, í mú bə mpwogé nda wúlúgá. ¹⁴ Na, Ofarizyê̄n bwá mú wós tóon, kə sá shwushwaga, sɔ́lə zhií ná bwá cəxlə Yésus shwiy.

¹⁵ Ja Yésus mə mpu yuug jəonɔg yí, a mú wú cínəng. Buud bwá mú bə nyə áncuncuma. Yésus mú ηgə lwag mimbê̄l myê̄sh, ¹⁶ a ηgá báásulə bwo ná bwá kú bwele sá ná buud

bwá mpúg mbii váál múúd á jísá yí. ¹⁷ Ntó kéel má Zembî, Izayí nyə á cündə yí, í mú bwəma. Zembî nyə á ci né:

¹⁸ Sóol məsáal wâm wá éga, nyə wá má á féésh yé.

A ji abábə waamá, lâm wâm wêsh wúsə nyádí.

Mə bá yə nyə Shíshim wâm.

Nyə wá má bá zə lwágulə ílwoŋ í búúd tətəlí má Zembî.

¹⁹ Nyə abúlé də shuya nə buud, a kú saagəwo,

kú nə muud má bá gwáduga kál dé mənəkumbə má búúd dí yé.

²⁰ Nyə a búle lal lâm nda muud má ká casulə mbwu í má bwey lánğəwo yí,

təə nda muud má jímə ŋgwiile lámba í má shîn tag yí.

A bá bə nə jə lâm ntáni kə jé ja búúd bēsh bwə bá mpu tətəlí má Zembî yí.

²¹ Ilwoŋ í búúd byēsh í bá ŋgə bwánd sóólúgú yé nə búgə.

Bôw á kú nə ijuugá

(Mak 3.20-30; Luk 11.14-24; 12.10)

²² Mpəsə na, buud bwə mú zə nə wúl mbêl wá Yésus. Jamb í á wá nyə mənəkədad né a bég, nyə ancím-ncím, nyə fífi. Yésus músə yíl muud éne jamb, a mú dágya, a mú námə lás. ²³ Buud bwə á bə cínəŋg áncuncuma wá, bwə mú bul káam. Bwə né: «Mwân mə *Dávid dí éga?»

²⁴ Ja *Ofarizyêŋ bwə má gwág ciyá jəəŋg yí, bwə mú shwána, bwə né: «Muud éne ŋgə yíl məjamb nə ŋkul má Beluzebul, njwú məjamb.»

²⁵ Nji, Yésus mú mpu mítádúgá myán, a mú ka ci nə bwo ná: «Búúd ə dúl faan bwə ká bósóg ŋgə lúmbəli bwəmé nə bwəmé, faan dəəŋg í é jəxə ná mpaá. Buud wá wúl ŋgwála bwə ká béégya, lúmbəli bwəmé né bwəmé, ŋgwála wəəŋgú í shîn bwíl. Ntó námə, búúd ə wúl njów bwə ká bósóg ŋgə lúmbəli bwəmé nə bwəmé, njów búúd wəəŋg í ábúlé bwey

nə jímbúlə. ²⁶ Ɔkí *Sátan mə yida nyingə cuwo, Ɔgə yíl nyəméfwó, ntó jí nə a mə bəɔg, faan dé í ka tɔw na ntədél? ²⁷ Ɔki Beluzebul wə Ɔgə yə mə Ɔkul nə mə Ɔgəg yíl buud məjamb nda bí Ɔgə ci nə, zə nyé Ɔgə yə buud bún Ɔkul nyɔɔƆgú? Ɔgaá bwáméfwó bwə Ɔgə mpu lwágulə bí nə sáƆ nə bí bú sə nə məbɛ́? ²⁸ Nji, Ɔkí Shíshim mə Zembí wə Ɔgə yə mə Ɔkul nə mə yílúg buud məjamb í, mpugá nə Faan mə Zembí í mú wa.

²⁹ «Muud cúgɛ́ nə Ɔkul nyíi njów mə Ɔkujkúl, dééƆ nyə isá byé, a kú fwo figə Ɔkujkúl wəɔƆg shí, wóɔlə nyə məƆkəda. Nji, á ká shín wóɔlə nyə məƆkəda, a mú ka tɛem sha nyə njów.

³⁰ «Muud mə bá kú kɛem mə yé, a Ɔgə lúmbuli nə mə. Muud mə bá kú zə wá məbwə nə səná sɛ séɛƆgug yé, a Ɔgə yida caam. ³¹ Sâ jɔɔƆg wə mə jaaw bí nə Zembí mə bá juu búúú *misám nə *bwaasúlə mpu bwə Ɔgə sá yí. Nji, múúú mə ká kə nə bwaasúlə mpu wə Shíshim, muud wəɔƆgú nyə abúle bwele bə nə ijuugá. ³² Múúú mə ká jág lás nə *Mwân mə Múúú, Zembí juu nyə. Nji múúú mə ká jág lás nə Ɔkɛ́Ɔkɛ́ Shíshim, muud wəɔƆgú nyə abúle bwele bə nə ijuugá tɔɔ wa cug ga dí, tɔɔ jɔɔƆg í Ɔgə zə yíd.

³³ «Bí mə ká ci nə líí jí fwámé líí, bí mə ci nə ibumə byé bí sə fwámé íbumə; bí mə ká ci nə líí jí bów-bɔw líí, bí mə ci nə ibumə byé bí sə bów-bɔw íbumə. ³⁴ Yé iyələkag íga, bí njúl íbów-bɔw í búúú, bí bú sə nə Ɔkul ci fwámé íciyá na ntədélé? Sâ múúú Ɔgə bul téduga lámúú yí, gwó wə mpu yé í dú lás yí. ³⁵ Jɔjɔ múúú lám yé wúsə nə jɔjɔ kwɔɔzú, í ka du wéeshuli jɔjɔ ísâ; bów-bɔw múúú yé lám nə bów-bɔw kwɔɔzú, ka námə du wéeshuli bów-bɔw ísâ. ³⁶ Mə mpú jaaw bí nə jwɔw Zembí mə bá zə sám b buud milósú

yí, muud yêsh mə bá tôw kəodud nə iciyá nyə á lás ilís-lís yí. ³⁷ Wo bá ɲwa ɲkaam ɲkí məbɛɛ íciyá byô dî.»

Kala búúd áməkuu-mə-sómbû
(Mak 8.11-12; Luk 11.24-26, 29-32)

³⁸ Nə ndéé, bóól *Oyíguli ó mácéɛɛ bə́nɔ́ɲ bóól *Ofarizyɛ́ɲ bwá mú ci nə Yésus ná: «Yé Yíguli sá má cɛel ná wó lwóg sá dúl *shimbá sá dúgúg.» ³⁹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Mbeɛ kala búúd í ɲjúl ɲkí bôw, nə mitédúgá olíɲgí í bálé jí nə mə lwóg bwo shimbá! Bwá ábáɛ dúg dúl shimbá, ɲji dɔɔɲg í á bə nə Zhwónas *muud micúndá má Zembî yí. ⁴⁰ Nda Zhwónas nyə á já ibulú ílól nə mimwásé mílól shú áńńí dí mwô dí ná, ntó nómá wé *Mwân mə Múúd mə bá já ibulú ílól nə mimwásé mílól mǎndəlú dí cwú yé. ⁴¹ Jwôw Zembî mə bá zə sám̄b búúd milású yí, buud ó Ninivə bwé bá tôw tətəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə báá, bwé á cénd mítédúgá ja bwé á gwág cúndá Zhwónas nyə a cúndə yí. Dugá, sâ í ntɔ́ Zhwónas yí jísə wa. ⁴² Cî ámudâ í á wú *mákóól má jwôw* yí í bá nómá tôw tətəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə nyə á gwaa zhu íjumə i shíd zə gwágulə fug mə Sélumun. Dugá, sâ í ntɔ́ Sélumun yí jísə wa.

⁴³ «Ja bów-bôw shíshim í də wú múúd nyúúlúd yí, í də kə ɲgə jɛɛla máshí mâ mishwééshá ɲgólə sɔ́ wogá. ɲji ɲkí í bə kú kwey wogá, ⁴⁴ í mú téduga ná: “Mə zə nyiɲgə kə mádí ɲjów, kúl má á fwo də ji yí.” Í ká zə kwey ɲjów cwúd, ɲji ɲgwám̄búlá, sâ jêsh jɔ́ kwám̄búlá, ⁴⁵ í é kə ɲwa mílúgá míshíshim zəɲgbá mí ɲjúl nə ɲkéd ntɔ́ wáméfwó, bəńɔ́ɲ bēsh bwé mú kə nyíi ɲjów, kwám̄búlə jiya cínəɲg. Nə ndéé, cəg mə múúd wəɔɲgá í mú nyiɲgə jág bôw, ntɔ́ mbíí í á fwó

12:38 16.1-4; Mak 8.11-12 12:38 Yuá 6.30; 1Kr 1.22 12:40 Zhn 2.1;
Mat 27.63 12:41 Zhn 3.5 12:42 10j 10.1-10 * 12:42 məkóól má
jwôw: Ciyá ní í ká nə Sud; wo é kwey féél-féélí yé ɲkəw á
oféél-féélí ó iciyá dî. 12:45 2Pr 2.20

dɛ bə yí. Má jaaw bí ná kala búúd ábúbôw ga í bá shúgɔla mbií wɔɔŋgá.»

Fwámé njów búúd má Yésus

(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Yésus ŋgá ná lésha nə ncúlyá buud ntáni, nyɔɔŋgá yé bɛnɔŋ omínyɔŋɔ́ bɛ bwá mú jê. Bwá músə tɔw tóón, bwá ŋgá sɔ́ ná bwá lésha nə nyə. ⁴⁷ Ŋgwól múúd mú kə jaaw Yésus ná: «Nyɔɔŋgá woó bɛnɔŋ omínyɔŋɔ́ bwô búsa na tóón, bwá ŋgə cɛel lésha nə wo.» ⁴⁸ Yésus mú bɛsa nə né ná: «Nyɔɔŋgá waamə wá zə? Omínyɔŋɔ́ báamə wá ozá?» ⁴⁹ A músə séémɛ mbwə ŋgɛɛ *ómpwíín bɛ dí. Nyə ná: «Dugá, nyɔɔŋgá waamə nə omínyɔŋɔ́ báamə, bwá wá óga! ⁵⁰ Muud yêsh má dɛ sá sâ Sóóŋgá waamə a gwów mə jí yé, nyə wá jí mínyɔŋɔ́ waamə, ŋkí kóól waamə ŋkí ntág nyɔɔŋgá waamə.»

13

Kanda mbɔɔl mæmpəg

(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Némə jwôw ní dɛ, Yésus nyə a wú njów, kə ncindye mán, kə ji shí. ² Buud bwá mú kə sɛɛŋgya nyódfí ŋkí jág bulya nə ndɛé, a mú tɔw kə kəwa byóólúɔd, kə ji shí, buud bəŋ cínú. ³ A mú ŋgə kənd bwo zhwog mikanda. Nyə nə bwo ná: «Ŋgwól mbɔɔl mæmpəg nyə á zə kə myɛɛg mpəg. ⁴ Ja á mə ŋgə myɛɛg yí, nyúl mpúmá í mə shugɔla zhíí nə zhíí. Inunú í mú zə, zə shín lúú nywô. ⁵ Nyúlúgá í mú shugɔla shí á məkwóógúɔd, kú nə fwámé méndəlú cínɔŋ. Í mú námə leel wéesh míŋgwu, nəcé méndəlú mə á shígé fifə. ⁶ Nji, ja yásé í mə faan yí, míŋgwu mi mpwásə mí mú jígə, shín shwáás nəcé kú nə fwámé míkəzəl. ⁷ Nyúl mpúmá í mú shugɔla íbiin-bíinud. Ibiin-bíin byɔɔŋg í mú

leel juwo ná ndéé káda íkólè í mpæg. ⁸ Nji, nyúl mpúmá í á shugula shí átutagú dî, í mú ñgə wúmə, dúga shug wúmə íbumá təd, dúga ibumá məwúm məsaman, dúlúgá məwúm məlólól.» ⁹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

Nəcə jí Yésus ñgə jíígguli míkanda dí yí

(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ *Ompwíín bé bwá mú shísh nyádí, kə jí nyə ná: «Nəcə jí wó ñgə jíígguli buud míkanda dí yí.» ¹¹ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Jísə nəcé Zembî nyə a mə sá nə bi báá mpúg mindímba myâ Faan á gwôw; ñji nyə a shígé sá bóólúgá ntó. ¹² Muud jí nə baalé fəg yé, Zembî mə bá kwádulə nyə nywo, a músə bul nyiñgə bə nə ndí. Nji nyəñgə cúgé nə ndí yé, Zembî mə bá məel yíl nyə búbaalé á jí nə ndí yí.*

¹³ Mə ñgə jíígguli bwo nə mikanda nəcé búşə bwá tɛem kənd mísh, bwá kú dúg, bwá tɛem gwágulə, bwá kú gwág kú námə wámbulə. ¹⁴ Ntó kéel mə Zembî, Izayí nyə á cúndə yí, í mú bwəma shú dán. Kéel dəñgə dí nó:

Bi mə bá də kənd məlwə, ñji bi kú bwelə wámbulə;

bí də kənd mísh, ñji bi kú bwelə dúg;

¹⁵ nəcé kúl búúd ga í mə shîn lal mílâm,

bwá mə shîn juwal məlwə,

wá búdal mísh;

nə mísh mán mə á bá dúg,

məlwə mán mə á bá gwág,

mílâm myán mí á bá wámbulə.

Ñkwunğá bwá á bá cénd kuú njənd,

nə ndéé mə mú lwag bwo.»

13:9 11.15 13:12 25.29 * 13:12 Na ñgə cɛel ci nə: muud jí nə yéesh ná a kyey nə fəg mə Zembî yé, nyə é nyiñgə bul bə nə fəg nyəñgə; muud cúgé nə yéesh jəñgə yé, nyə é ñgə yida jímbal búbaalé fəg á jí nə ndí yí. 13:14 Iza 6.9-10; Yuá 12.40; Mis 28.26-27

¹⁶ Yésus mú ci nə *ompwíín ná: «Bi bân, mísh mún má má jəla nəcé má ηgə dúg; məlwê mún jəla nəcé má ηgə gwág. ¹⁷ Búbáleé má jaaw bí ná, zhwog *buud ɔ mícúnda nə otútəlí ɔ búúd bwə á bə nə yéesh nə bwə dúg sâ bí ηgə dúg yí, nji bwə áshígé dúg. Bwə á bə nə yéesh nə bwə gwág sâ bí ηgə gwág yí, nji bwə áshígé gwág.»

Féél-féélí á kanda mbəəl məmpəg

(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ «Kagá gwágúlə nda kanda mbəəl məmpəg í ké ná. ¹⁹ Múúd mə ká bə ná, a gwágúlə Kéel á Faan á gwów nji a kú wámələ, Mbúwúlú múúd nyə é zə, zə yíl nyə mpəg í amə kə lámúd yí: ntó ji nə nyíni jisə tâη mpəg í á shugula zhíí nə zhíí yí. ²⁰ Muud jisə tâη nda mpəg í á shugula shí á məkwóógú dí yé, jisə nyəɔηg jí ná, a gwág Mílósú mí Zembî, a lég myə nə məshusug; ²¹ nji a kú nə mikəɔlə nyádí cugud, a kú wá nadâ, á bɛ Mílósú mí Zembî nji kúkúl baan, á ká námə bwəma nə məntágula ηkí cúwúlí nəcé Mílósú mí Zembî, a julə nyúul. ²² Muud jisə tâη nda mpəg í á shugula ibiin-bíin dí yé, jisə nyəɔηg á ná, a gwág Mílósú mí Zembî, njií, yágúwó ísâ yâ mən mwôw, nə wímbúlə məbíi í mú zə káda Mílósú mí Zembî, mí mú bə nda wúmə. ²³ Muud nywáá jisə tâη nda mpəg í á shugula shí átətagú dí yé, jisə nyəɔηg á ná, a gwág Mílósú mí Zembî, a wámələ myə, a mú wúmə, dúl shug wúmə íbumə təd, dúl məwúm məsaman, dúlúgá məwúm málólol.»

Kanda bów-bôw ká

²⁴ Yésus nyə á nyingə námə kənd buud wúl kanda ná: «Faan á gwôw dúsə nda lâη ga: ηgwól múúd nyə á zə sá fambə, a myεεg jə mpəg ídêw. ²⁵ Nji, mpwó-bulú, búúd bēsh bwə njúl ígwəd íí, wúl zhízhín músə zə bɛ gúl bów-bôw ká na fambə nííd nə ndéé a mú kyey. ²⁶ Ja mpəg í á

kô, í wá mábæga yí, bów-bôw ká í á kô námá, í músə nyîn.
²⁷ Nə ndeé, amədəí fambé osóol ó mósáal bé bwé mú kə jî
 nyə ná: “Mása, ngaá wo á bə nji mpəg ányunywaâ wódf
 fambé? Ká, bów-bôw káá jân í ngə wú ngow?” ²⁸ A mú bæsa
 nə bwo ná: “Wúl zhízhíj wâm wó í á jəla nə zə sá ntúni.”
 Bwé nə né ná: “Ye sé kég tí yîl íkáá byəwəngə?” ²⁹ Nyə ná:
 “Mbô! Kúgá kə. Bi á bá ngə bəduga ikáá nə fwámé ídêw,
 byêsh í mú ngə tîw. ³⁰ Bídúgá ídêw nə káá abúbôw byêsh í
 wíyúg, kə wós ja búúd bwé bá zə saag ídêw yí. Mə é bá ci
 nə buud bəwəng nə bwé téédúg tí íkáá í abúbôw, bwé wólə
 byo mimbwoomb, kə bá jígal. Bwé ka tɛɛm zə kwós ídêw,
 kə wá ŋkundád.”»

Kaanə búbumə mpəg

(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Yésus nyə á nyingə kənd bwo wúl kaanə ná: «Faan
 á gwôw dúsə nda búbumə *mutárud ngwól múúd nyə
 á myeeg nyədəí fambé yí. ³² Búbumə jəwəng wé í búl
 cwáágəwo nə bíl íbumə í məmpəg byêsh. Nji ja í dú kô
 yí, í də gwaa cə mólúgá məmpəg mǎ fambé; í bə fwámé
 lílí, inunú zə ji nyədəí mílówud.»

Kaanə ləvur

(Luk 13.20-21)

³³ A mú nyingə kənd wúl kaanə ná: «Faan á gwôw dúsə
 nda fuú *ləvur. Ja múdá mə ŋwa wə, a fugə nə məmpíí
 mə ŋgug buléd mólól yí, í é sá nə ŋgug wəwəng wêsh í
 búndəwəg.»

Nəcé jí Yésus ngə jígəli míkaanəd yí

(Mak 4.33-34)

³⁴ Yésus nyə á ηgə ci buud isâ íni byêsh míkaanád, nyə a shígé d̩ə bwele lás nə bwo kú kənd kaanó. ³⁵ Nyə á ηgə sá ntó ná iciyá í ηgwól *múúd micúndá í bwəmag mbií nyə á cilə yí, nó:

Mə bá lésha nə bwo míkaanád.

Mə bá wéesh isâ búúd bwə afwóyé bwele mpu té Zembî nyə á fwə shí yí.

Féél-féélí á kanda bów-bôw káá

³⁶ Yésus músə wú kál búúd bwə á bə áncuncuma yí, kyey kə njów. *Ompwíín bé bwə mú shísh nyédf. Bwə nə nyə ná: «Féélúg sə kanda á bów-bôw káá í á bə fambá yí.» ³⁷ A mú bęsa nə bwo ná: «Muud nyə á myεεg jə mpəg íd̩w yé, nyə wə *Mwân mə Múúd. ³⁸ Fambə wə shí búúd bwə njúl ga. Jə mpəg wə buud búsé Faan á gwówád wá. Bów-bôw íkáá wə buud bwə ηgə bę Mbúwálú múúd wá. ³⁹ Zhízhín í á bę bów-bôw íkáá wə Njwû məjamb. Saagúlə bwə bá saag íd̩w fambá yí, wə məshíné mə shí. Buud bwə bá saag wá, bwə wə *wəéngəles. ⁴⁰ Nda bwə d̩ə tí íkáá í abúbôw, bwə jígal byo bágád ná, ntó námə wə í bá bə məshíné mə shí dí yé. ⁴¹ Mwân mə Múúd mə bá nti wəéngəles bé, bwə zə bigas Faan dé, bwə mú yíl búúd bwə ηgə ndēny bóól məláámwá, nə bəwng búsé kú bísh mácéξ wá. ⁴² Bwə ké kəl bēsh kuda ánúní d̩. Bwə bá bə cínwng, nji bwə ηgə bwam nə məyâ. ⁴³ Ntó otútəlí ɔ búúd wā Zembî bwə bá d̩ə faan nda yásə Faan mə Sósngá wáηúd. Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

Kanda jimé lú sâ

⁴⁴ «Faan á gwôw d̩sə nda gúl jimé lú sâ jíś shwoó dí gúl fambá yí. Muud mə kwey gwo yé a nyíngə mpu shweel

gwo. A músə kə nə məshusug, a kə kusha mábii mé mēsh né ndéé a mú kə kusə fambə jəəng.»

Kaanə kwóógú álal-kus

⁴⁵ «Faan á gwôw í nyingə námə bə nda lân ga: ηgwól múúd nyə á də kusə ijimé í mákwóógú bwə də lúlə ísâ í nyanǵá nə ndî yí, né a ké də kusha. ⁴⁶ Muud wəəngə mú ka kwey dəəng í búl bə nə mfíí cǵ mólúgá mēsh yí, a músə kə kusha ísâ byé byēsh nyə á bə nə ndî yí, kə kusə kwóógú dəəng.»

Kaanə wód

⁴⁷ «Faan á gwôw í nyingə námə bə nda wód bwə mé wusə májúwód yí. Í bii óshû mímbii mímbii. ⁴⁸ Ja í má lwánd yí, bwə mú julə, kə nə dwo cínú. Bwə mú kə ji shí, féesh fwámé óshû, wá mímanǵad. Bwə yíl óshû ó abúbdw, myaas. ⁴⁹ Ntó námə wə í bá bə məshíné má shí dí yé. *Wəəngəles bwə bá béég mimbíya mi búúd bəndə otútəlí ó búúd. ⁵⁰ Bwə bá kəl ósól ó məbdw kuda ánání dî. Cínəng mə bá bə bwo, nji bwə ηǵə bwam nə məyə.»

⁵¹ Yésus mú jí *ompwíín bé nó: «Ye bi shí mpu gwág ísâ íni byēsh?» Bwə nó: «Haaw.» ⁵² Nyə nə bwo nó: «Gwə wə mé jaaw bí nó, Yíǵuli məcəx yēsh má jíǵ ísâ yā Faan á gwôw yé, a ji nda ηgwól sóǵǵú jíísə nə jə kwəzú yé. A ji nə ηkul wéesh ísâ í acwúlú nə í agúgwáan cínəng kwəzú dəəngú.»

Buud ó Nazarēt bwə abúǵúláyé Yésus

(*Mak 6.1-6; Luk 4.16-30*)

⁵³ Ja Yésus mé shîn jíǵuli búúd nə mikanda míni yí, a mú wú na, ⁵⁴ kə nyédí kwáádá. A mú ká də yə búúd minjíǵulá bwédí *mpáanzə minjíǵulá, mbií í á nó buud bēsh bwə á də káam, bwə nó: «Dúga váál fúg nə dúga

váál *mëshimbá í á wú nyə ɲgow? ⁵⁵ Mwân má kábíndá dí éga? Nyɔɔɲgú dí Maríya? Mínyɔɲɔɲú bé wá *Yákwab bánɔɲ Yóseb nə Shímun nə Yûdə? ⁵⁶ ɲgaá, okóól bé bêsh búsa wa sádí? Məma ísâ íni byêsh í á wú nyə ɲgow?» ⁵⁷ A mú bæ bwo kwal-bɔɔgú. A mú ka zə ci nə bwo nə: «*Muud micúndé má də námé bwəma nə mpyóɲ ɲji nyádí kwáádé nə nyádí ɲjów búúdud.» ⁵⁸ Ntó Yésus nyə a shígé bul sá məshimbá cínəɲg, nəcé buud kú *búgɔla nyə.

14

Shwiy mə Yuánes Nduu-buud
(Mak 6.14-29; Luk 3.19-20; 9.7-9)

¹ Mwôw məɔɲgú di, Herod á Tatarâk* nyə á gwág bwiɲgyá má Yésus, a mú ka ci nə osóol ó məsáal bé nə: ² «Yuánes Nduu-buud má gwôm. Sâ jɔɔɲg wá á músé nə mpífá á ɲgə sá *mëshimbá ntúni ni.»

³ Herod nyə á ci ntó nəcé nyə á bii Yuánes Nduu-buud, wóɔlə nyə məɲkəda, wá nyə mímbwug dí nəcé lású má Herodyâd, mudá má mínyɔɲɔɲú yé Fílíp. ⁴ Nəcə Yuánes Nduu-buud nyə á jum Herod nə: «Wo ajéláyé nə ɲwa mudá éne nə wo bâ.» ⁵ Herod nyə á ka də cɛel gwú Yuánes, ɲji a ká də fúndə buud nəcé nda bwá á də gwɔɔɲ Yuánes nə a jisə *muud micúndé nə.

⁶ Nə ndéé, jwôw Herod nyə a təl zaɲ byélé dé yí, shilə má Herodyâd í á zə sáág cwánúd, Herod músə bul gwág nyə nywa. ⁷ A mú kaag shilə ni nə: «Mə é fáágɔlə wo sá jêsh wó é gwáámə mə yí.» A keen ɲkaanə kaagúlə nyə ntó.

13:55 Yuá 6.42 13:57 Yuá 4.44 * 14:1 Tatarâk: Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; ɲji í ké nə «ɲgwəməna nyə á ɲgə jwú nə mpál ɲɔ á ɲkúmba faan yé». Dúgúg námé Luk 3.1; 19; 9.7; Mis 13.1.

14:2 16.14 14:3 Ləv 18.16; 20.21; Luk 3.19-20 14:5 21.26; Mak 11.32; Luk 20.6

⁸ Shilə ni mūsə bə ishwambələ í nyóóŋgû, nyə nə Njwú-buud ná: «Yég mə lúú mə Yuánes Nduu-buud yááséd wa kíkídíga.»

⁹ Njwú-buud mūsə gwág ŋwóómbúlú wəŋgû cey lámúd; nji nda nyə á bwey keen ŋkaanə mísh mə ójóŋ dí ná, a mú magulə ná bwə yég nyə. ¹⁰ A mú kənd múúd njów mímbwug, kə cígə Yuánes cūŋ. ¹¹ Bwə mūsə zə nə lúú yé yááséd, zə yə shilə ni, a mūsə kə nə wə, kə cwəmbələ nyóóŋgû. ¹² Ompwíin ó Yuánes bwə mūsə kə ŋkēny kug nyúul, kə dəl. Bwə mú kə nə lâŋ kə jaaw Yésus.

Yésus mə yé búúd idâw

(Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15)

¹³ Ja Yésus nyə a gwág mbii Herod nyə á ŋgə téduga yí, nyə a wú cínŋg, kə kəwa byóólúd kyey ná a ké ji nyáméfwó bugád kúl búúd bwə cúgé yí. Nji buud bwə mú mpu ntó, bwə mūsə zə áncuncuma, bwə ŋgə zhu míŋgwála, bwə ŋgə kyey ncindye nə ncindye ŋgələ bə nyə.

¹⁴ Ja á mə shulə byóól dí yí, a mú dúg məŋkúmbə mə búúd mání; a mú gwág bwo cey lámúd, a mūsə lwag mimbəl myáŋ. ¹⁵ Ja kugú mə bii shí yí, *ompwíin bwə mú shísh nyə kúnə-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Sə búsə wa bugád, kugú námə óga, bídúg məŋkúmbə mə búúd mága, bwə kég məkwáádə, kə kusə sâ mə dâ.» ¹⁶ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Í ajəláyé ná buud óni bwə kég. Biméfwó, yégá bwo sâ mə dâ.»

¹⁷ Ompwíin nə né ná: «Sə cugé nə sâ wa, nji íbuléd ítóon nə oshú óbá.» ¹⁸ Nyə nə bwo ná: «Zəgá mə nə byo wa.» ¹⁹ A mú ci nə buud bēsh ná bwə jíg shí ákándad. A mú ka ŋwa íbuléd ítóon nə oshú óbá óni, a bûn mísh gwôw, yə Zembî akíba. A mūsə fêy íbuléd, yə ompwíin. Ompwíin bwə mūsə kə kaaw búúd. ²⁰ Buud bēsh bwə mú də, jílə, idâw lúg. Byóŋg í á lúg yí, í mūsə lwánd məbwumú wûm nə məbá.

²¹ Buud bwé á dæ wá, bwé á jee bæ budûm otóóshin ótón, kú lǝ búdá næ ikágá.

Yésus má kyey májúwó dí gwôw
(*Mak 6.45-52; Yuá 6.16-21*)

²² Námá nji í á shîn yí, Yésus næ *ompwíin ná bwé kéwag byóólúð, bwé línnág kæ nyæ shwóg mân faŋwíny té nyæ é ngæ fwo bíð zhwoğ buud bwé á bæ óni yí. ²³ Yésus mú shîn bíð búúð, a músæ bád mbúŋúð nyóméfwó ná a ká jəgula næ Zembî. Bulú mú zæ yínd a njúl cínú nyæmé. ²⁴ Byóól dæn í á bæ í má wú bwúŋúð fwámé cé. Nji ikwǝ í á ngæ bul jág ntáğulæ bwo næcé ŋkwǝ nyæ á ngæ yida wú kóómb bwé á ngæ kæ yí. ²⁵ Ŋgeε mĩngwûm mí kúwo mí ashúshwóógá ði, a músæ zæ bæ bwo, a ngá kyey næ mækuú májúwó dí gwôw.

²⁶ Ja ompwíin bwé má dúg a ngá kyey næ mækuú májúwó dí gwôw yí, bwé mú jág bul fúndæ, bwé ngá táðuga ná jisæ *jîm. Bwé músæ ka ngæ bul bwú óŋkwiiimbyê næ ifwaas. ²⁷ Nji Yésus mú leel ci næ bwo ná: «Sələgá milâm shí. Mæ wé éne, kúgá fúndæ.»

²⁸ Pyêr mú ci næ nyæ ná: «Ŋkí jisæ wo, ciğ ná mæ kyéyug májúwó dí gwôw zæ nûŋ wóðí.» ²⁹ Yésus mú ci næ nyæ ná: «Zaág.» Pyêr mú wú byóólúð, a músæ ngæ kyey májúwó dí gwôw, ngæ kæ wé Yésus. ³⁰ Nji, ja á má dúg nda ŋkwǝ ngá bul kuŋg ná, a mú nyiŋgæ bæ næ ifwaas, a mú tééd nyasulálæ májúwóð, a músæ leel kîm ná: «Yé Dâ, cəgug mə.» ³¹ Yésus mú námá leel séémb mbwə, kæ bíi nyæ. A mú ci næ nyæ ná: «Búgə gwô jí ná ŋkí tag. Næcé jí wo ámə sá məshwán yí?» ³² Bwé músæ kæwa byóólúð, ŋkwǝ mú ntâg shîn. ³³ Bəəŋg bwé á bæ byóólúð wá, bwé mú kúð Yésus məbwóŋ shí, yə nyæ gúmə, bwé ná: «Wo ji bále bæ *Mwân má Zembî.»

14:23 5.1; Luk 5.16

14:25 Zhb 9.8

14:26 Luk 24.37

14:30 8.26

14:31 6.30; 8.26; 16.8; 17.20; Luk 12.28

14:33 16.16; 27.54; Mak 15.39

³⁴ Bwá mé shîn líina mân, bwá mú jé ləom á Genezarêt.
³⁵ Buud wâ kúkúl jəwng bwá mé yag Yésus, bwá mú kyey nə
 lân mǝnd mâ kúnǝ-kúnǝ mēshud. Buud bwá mú zə nyə nə
 mimbəl myēsh. ³⁶ Bwá mú téég nyə məbwə nə a bídúg nə
 bwá jísówúg ngə kúnya nji nə *mbwaag káándá yé. Bəwng
 bwá á ngə kúnya nə nyə wá bwá mú ngə yâl.

15

Məfúlú mə ímpáámbə nə məcɛɛ mə Zembî
 (Mak 7.1-23)

¹ Bóól *Ofarizyêŋ nə *Oyíguli ó məcɛɛ bwá á wú
 Yurúsələm wá, bwá á ka shísh wə Yésus, kə ci nə nyə ná:
² «*Ompwíin bwə bwə ngə ntə məcum mə ímpáámbə, bwə
 ngə də kú gusa məbwə. Jí í sá ntó?» ³ Yésus mú bɛsa nə
 bwo ná: «Nəcé jí bí bāŋ ngə ntə mpǝndí mə Zembî, bí ngə
 yida baagulə məcum mə ímpáámbə yí? ⁴ Zembî nyə á ci
 ná: “Gúmálúg sǝwngú woó nə nyəwngú woó.” A nyiŋgə
 nǝmá ci ná: “Múúd mə ká lweem sǝwngú yé ŋkí nyəwngú
 yé, bwá jəlá nə gwú múúd wəwngú.” ⁵ Nji bí bāŋ bí ngə ci
 ná: “Múúd mə ká jaaw sǝwngú ŋkí nyəwngú ná: ‘Sâ mə ámə
 nywá kwíind wo nə ndí yí í músə məyǝna shú mə Zembî,’
⁶ í cúgé bwele bə múúd wəwngú obuluga nə a yág sǝwngú
 ŋkí nyəwngú gúmá.” Ŋgaá nə bí ngə sá nə Milésú mí Zembî
 mí bəg ŋkúŋgúg, məcum mún yidá mpu yáág? ⁷ Bí búšə nə
 məkəŋ! Izayí nyə á bə nə ŋkaam ja nyə á cúndə shú dúnúd
 ná:
⁸ Kúl búúd ga í ngə gúmal mə nji mímpu dí,
 milām myán mí njúl shwóg-shwóg nə mə.
⁹ Wán ngələ ságusə bwə ngə ságusə mə yí wúsə ntó ngwas.
 Bwə ngə yida jíiguli buud minjíigulá myā məmpǝndí mə
 búúd.»

¹⁰ Yésus músə ka yid, lésha nə buud bwá á bæ cínəŋgú áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Bényúgá məlwə, mpu gwágulə. ¹¹ Sâ í də nyíi múúd mpu dí yí, gwə dí í də wá múúd məlwəagəwo mísh mə Zembî dî; nji sâ í də yida wú múúd mpu dí yí, gwə wə í də wá nyə məlwəagəwo.»

¹² Ompwíin bwə mú shísh nyédí kúnə-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Ye wo mpú nə lésú wó ámə lás ni í ámə bul ntágulə Ofarizyêŋ?» ¹³ A mú bəsa nə bwo ná: «Sâ jêsh sóŋgú waamə nyə a shígé bə yí, í bá tūw nə mikəplə. ¹⁴ Bídúgá bwo. Búsə wəancím-ncím, bwə ŋgə bii bóól wəancím-ncím mbwəd nə bwə jaand nə bwo. ŋkí ŋgwól áncím-ncím mə jaand nə ŋgwól, bēsh bwə é búla bífd.»

¹⁵ Pyêr músə ci nə nyə ná: «Féélúg sə mpwokwoond ni.»

¹⁶ Yésus mú lás nə: «Ye bi búsə námə kú mpu gwág ísá? ¹⁷ Ye bi agwágé nə sâ jêsh í nyíi múúd mpu dí yí, í də kə mwə dí, í músə cə kə bífd? ¹⁸ Nji ísá í də wú múúd mpu dí yí, í də zhu lámúd, byó wə í də wá múúd məlwəagəwo mísh mə Zembî dî. ¹⁹ Nəcə lámúd wə bów-bów mítédúgá mí də zhu yé, nə məgwú mə búud, nə minəmb, nə jaŋga, nə júwo, nə yələ búúd ompwene, nə *bwaasúlə mpu. ²⁰ Ísá í dá wá múúd məlwəagəwo mísh mə Zembî dî wə íni. Dələ ídəw kú gusa məbwə í ádé wá múúd məlwəagəwo.»

Búgə mə múdá á Kanaan

(Mak 7.24-30)

²¹ Yésus músə wú na kúl nífd. A músə kə kóómb shí á Tir nə Sidon. ²² ŋgwól múdá á nūŋ, a njúl shilə Kanaan, mú ŋgə zə nyédí a ŋgə kîm ná: «Yé Cwám̄ba, Mwân mə *Dávid, bwíhgúg mə nə ŋkwəŋú. Jamb í mə jág bul bii shilə wâm.» ²³ Yésus mú ji nyə kúl-kúl. *Ompwíin bwə mú shísh Yésus kúnə-kúnə, zə ci nə nyə ná: «Wíŋgúg nyə, a

15:11 Mis 10.15; 1Tm 4.4; Tit 1.15 15:14 23.16, 24; Luk 6.39; Rom 2.19

15:19 Gal 5.19-21 15:22 20.30-31

ngə sá kánjá bɛ̀ɛ̀lə sə nə ŋkwimbyê.»²⁴ Yésus mú bɛ̀sa ná: «Zembî nyə á nti mə shú íncwəmbɛ́ í *Izə̀rə̀yềl, í mú ngə cwagəwa yí.»²⁵ Nji mudá éne nyɛ́ músə zə kúd mpwóómbú shí wə́ Yésus, jə̀gula nə nyə́ ná: «Yé Cwám̄ba, shwə̀gú mə.»²⁶ Yésus mú bɛ̀sa nə né ná: «Ŋwálə́ íd̄w í bwân ó njów, wusə́ yə́ ómpyế, í anywáyé.»²⁷ Nyə́ nə́ Yésus ná: «Jísə́ bə́le bə́ ntó. Ká, Cwám̄ba, ompyế bwé́ d̄u ná m̄ə́ cwála m̄ə́mpulú m̄ə́ d̄u kud t̄w̄uli ó m̄ása dí shí má.»²⁸ Yésus músə́ ci nə nyə́ ná: «Mudá éga, wó ji nə́ fwámé́ búgə́. S̄a wó ngə́ j̄i yí, í bə̀g ná m̄ə́ ntó.» Ná m̄ə́ wə́la d̄ə̀ŋgú́ d̄i, mwân mə́ mudá éne músə́ yâl.

²⁹ Yésus músə́ wú kúl nííd. A mú ngə́ bɛ́ ncindye m̄ə́ Galilế ná ndéé́ a kə́ bád wúl mbúŋé́d, kə́ ji shí.³⁰ Buud bwé́ mú zə́ sɛ̀ŋgya na nyé́dí áncuncuma; bwé́ ngə́ zə́ nə́ buud bwé́ á d̄u nyás wá, nə́ wə́ncím-nc̄im, nə́ wə́akúmélwə́ nə́ buud w̄a ij̄am, nə́ míl zhwog mimbə́l. Bwé́ mú zə́ ngə́ bwí́g myó Yésus dí shí m̄əkuú́, a mú ngə́ lwag myo.³¹ Buud bwé́ á bul ngə́ káam ífíí ngə́lə́ bə́le lás, buud ó́ íj̄am bwé́ ngə́ bə́ mpwogé́, bə̀ŋg bwé́ á d̄u nyás wá bwé́ ngə́ kyey kú ná kwo nyás, wə́ncím-nc̄im bwé́ ngə́ mpu d̄úg; bwé́ mú ngə́ ságusə́ Zembî́ á Izə̀rə̀yềl.

Yésus m̄ə́ nyiŋgə́ yə́ búúd id̄w

(Mak 8.1-10)

³² Yésus músə́ j̄ow *ómpwíín bɛ́, nyə́ nə́ bwo ná: «Mə́ ngə́ gwág buud óga ŋkúŋkwóŋúlə́ nə́cə́ sən̄ŋ sə́ má ji mwə́w málól, bwé́ cúgə́ ná nə́ s̄a m̄ə́ d̄ə́. Mə́ acéé́lé nyiŋg bwo nt̄áni zha, bwé́ á bá kə́ tag nə́ m̄əntumb̄uli zhííd.»

³³ Ompwíín bwé́ mú ci nə́ nyə́ ná: «Sə́ é́ sá nt̄adélé́ ná sá bə̀g nə́ bímbí lú́ íd̄w mə́ yə́ zhwog buud óga wa bugád?»

³⁴ Yésus mú j̄i bwo ná: «Bí́ bú́sə́ nə́ íb̄ulé́d íné́?» Bwé́ ná: «Zə̀ŋgbá, nə́ búbaalé́ íshúshú.»³⁵ Yésus músə́ ka ci nə́ buud

bwá jíg shí. ³⁶ Nə ndéé a músə ηwa íbuléd zəŋgbá byəɔŋgú nə oshú, a yə Zembî akíba, a fëy byo ikúl ikúl, yə ómpwíín bé, bwá mú kə ηgə kaaw buud. ³⁷ Muud yêsh mú də nə ndéé jíłə. Zhwog ikúl í mú lúg tâŋ məkúdá zəŋgbá. ³⁸ Buud bwá á də wá, bwá á bə buud otóóshin onŋ, nji budûm kú lú búdá nə ikágó. ³⁹ A músə ka bíd nə buud bwá nyíŋgəg, nyə mú kəwa byóólád, kə kóómb shí á Magadan.

16

Ofarizyêŋ bwá jî shimbá

(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)

¹ Bóól *Ofarizyêŋ nə *Osadwisyêŋ bwá á zə jí Yésus njígá məbwəbúlán, bwá nə a lwóg bwo dúl *shimbá í ηgə zhu gwôw. ² Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Bi mə də bə, bí mə ká dúg mpwó-kugú nə jəŋ dásə títtí nə zhwuŋ, bí nə jwôw á mán í bá bə nə sán. ³ ηkí nə, kúndá mán, bí mə ká dúg jəŋ ηkí shila, bí mpu nə mpú nyə é nywŋ. Bi mə də mpu yag íyuug í jəŋ; nji bí kú mpu yag sâ í ηgə sîy mwôw məga dí yí. ⁴ Mbεε kala búúd í njúl ηkí bôw, nə mitódúgá olíŋgî í bálé jí nə mə lwóg bwo shimbá! Bwə ábúle dúg dúl shimbá, nji dəɔŋg í á bə nə Zhwónas yí*.» A músə wú na bwádí, kyey.

Bôw Ofarizyêŋ bənnəŋ Osadwisyêŋ mínjígúłá

(Mak 8.14-21)

⁵ *Ompwíín bwá á wusa ηwaálə íbuléd ja bənnəŋ bwá á líina mən kə faŋwíny yí. ⁶ Yésus mú ci nə bwo ná: «Jígá ncə nə *Ofarizyêŋ bənnəŋ *Osadwisyêŋ *ləvur wán.» ⁷ Bwə mú ka ηgə nyímbəla bwəmé nə bwəmé ná: «A lás ntáni nəcé nda sé shígé zə nə íbuléd ná.» ⁸ Yésus mú ka mpu sá bwá á ηgə téduga yí, a mú ci nə bwo ná: «Buud bəm tagúłə

16:1 12.38-39; Luk 11.16, 29-30 16:1 Yuá 6.30 * 16:4 Sâ jəɔŋg jíisə
 nə Zhwónas nyə a já mwôw məłóol mwə shúd. 16:6 Luk
 12.1 16:7 Mak 6.52 16:8 14.31

ná búgá jín eé! Jí tédúgá wúsá bí nji ná bi shígé ñwa íbuled yí? ⁹ Jí bí mé cá gwág ntúni yí? Ye bi anyíngáyé ná téduga íbuled ítóon búúd otóóshin otóon bwá á dā yí, nā bímbí lú mábwumú má íkúl bí á lúg nā ndí má? ¹⁰ Ye bi kú téduga íbuled zangbá búúd otóóshin onḡ bwá á dā yí nā bímbí lú mákúdá má íkúl bí á lúg nā ndí má? ¹¹ Nacé jí bí má cá gwág ná má aṅgê nā lās lāsú íbuled yí? Mə ṅgə ci ná: “Jigá ncê nā Ofarizyêṅ bánónḡ Osadwisýêṅ ləvur wánḡ.” ¹² Bwá mú ka tɛɛm mpu gwág ná nyə a shígé ṅgə lās nā bwo lāsú ləvur á íbuled. Nyə á ṅgə yida ci ná bwá béyug minjígúlá Ofarizyêṅ nā Osadwisýêṅ bwá ṅgə jíḡguli myá.

Yésus jisə Mesî

(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Ja bwá má kə jé shí á Sezarê mə Fílíp yí, Yésus mú ṅgə jí *ompwíín bé ná: «Buud bwá ṅgə ci ná *Mwân mə Múúd jisə zá?» ¹⁴ Bwá mú bɛsa ná: «Bóól búúd bwá ṅgə ci ná jisə Yuánes Nduu-buud, bóól ná jisə Eli, bóólúgá ná Zheremí ṅkí ntâḡ ṅgwól *múúd micúndá.» ¹⁵ Nyə nā bwo ná: «Ká bi bāṅ, bí ṅgə ci ná mə jisə zá?» ¹⁶ Shímun Pyêr músə bɛsa ná: «Wo jisə *Krîst, *Mwân má Zembî á kuwô» ¹⁷ Yésus músə nyíṅgə lās, nyə nā Pyêr ná: «Wɛɛ má jəla, yé Shímun Mwân má Zhwónas. Muud dí nyə ámə lwágulə wo sâ wó má ci ni. Sóóṅgú wām jisə gwów wə nyə ámə lwágulə wo gwo. ¹⁸ Mɛɛ má ka jaaw wo ná wo wə Pyêr. Wo má báɛ bə kwóógú. Nda bwá dū lwḡ njów kwóógú dí gwów ná, mə bá sɛɛṅg *Dḡ lú óbúgula dām kwóógú dwô dí gwôw. Tɛɛm bə shwiy í ábúlé sá bwo sâ. ¹⁹ Mə bá yə wo ijuwuga yâ Faan á gwôw. Sâ jêsh wó bá cɛɛlə shí ga dí yí, í bá ntó gwôw, jəṅṅg wó bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bə ntó gwôw.» ²⁰ Ná ndeé, a

16:9 14.20 16:10 15.37 16:14 14.2; 17.10-13; Mat 21.11 16:16 14.33;
 Yuá 1.49; 11.27 16:18 Luk 22.32; Yuá 1.42; 21.15-17; Ifz 2.20 16:19 Luk
 11.52; Mat 18.18; Yuá 21.15-17 16:20 17.9

mú ka mpu báásulə ómpwíín ná bwə kú bwelə jaaw múúd ná a jisə Kríst.

*Yésus mə bá yə, a nyingə gwûm
(Mak 8.31-33; Luk 9.22-27)*

²¹ Tééd na, a músə ka tééd jaawúlə *ómpwíín bé ná í jii ná a kóg Yurúsələm, ná ocúmbá buud wâ loom nə milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó máççə bwə jəlá nə kə jág jugushi nyə, bwə gwú ntəg nyə. Nji a bá gwûm shwoŋ dí jwów lú léel. ²² Pyêr músə kə nə nyə koogú, kə lás nə nyə ná: «Mbô! Zembî kyémug wo, Cwám̄ba! Mbií sâ wəoŋgâ í abúle bə nə wo.» ²³ Nji Yésus mú yid, ŋkáánd nə nyə ná: «Wúg mə na, *Sátan! Wo ji mə məma bəoŋgú. Mitédúgá myô mí cúgé mítédúgá mí Zembî, mísə nji mítédúgá myâ buud.» ²⁴ A músə ka ci nə ompwíín bé ná: «ŋkí muud má ceel bə mə, a bəg kú jagulə nyáméfwó; a ŋkényúg kwolós jé, a bə mə. ²⁵ Nəcə, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyəoŋg mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a mə yidá kaambulə nə gwo. ²⁶ ŋkí muud má bii mábii mēsh mâ shí ga ná ndeé *shíshim yé jímb, wáyé mfií nyó é bə nə ndí cínəŋg yí? Muud ji nə ŋkul wá jí shú ná a nyíngəg bii shíshim yé? ²⁷ Nəcə *Mwân mə Múúd mə bá zə a ŋgə ŋkənəwa nda sóŋgú yé, bənđŋ *wəəŋgəles, a bá zə yə búúd myəna mí mísóólúgú bwə á sá myá. ²⁸ Bábélé má jaaw bí ná, bóól búúd búśá wa óga, bwə abúle bwelə yə, bwə kú fwo dúg *Mwân mə Múúd má zə ŋwa jiya icí jé.»

16:21 17.22-23; 20.17-19; 26.2 16:24 10.38-39; Luk 14.27; 17.33; Yuá 12.25-26; 1Pr 2.21 16:27 Sôm 62.12; Zhb 34.11; Mat 7.23-27; 13.41; 25.31-46; Luk 13.27; Yuá 5.29; Rom 2.6; 1Kr 3.13-15; 1Pr 1.17; 2Tm 4.14; Mbú 22.12
16:28 10.23; 24.34; Mak 9.1; 13.30; Luk 9.27; 21.32

17

Yésus mæ lwóyá mílwaná myé

(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)

¹ Mprúsə mwôw măsaman, Yésus mú ηwa Pyêr nə Zhâk bá mínɔŋə Yuánəs. A mú wú nə bwo búúd dí, bwé kə bád wúl məma mbúηúd. ² Nyúúl nyé mú shwɔ̄ɔla bwo míshúd, mpwoombú í mú ηgə ηkənəwa nyə nda jwôw, mikáándə myé mí mú ηgə faan nda məŋkenya. ³ Seegya ná Moyîz bá Eli bwé mə wóós, zə ηgə lésha nə nyə. ⁴ Pyêr músə ka ci ná: «Cwám̄ba, nywaálə ηgólə ji wa. ηkí wó magulə, mə shumə məbanda məlól, ηgwúd shú dwô, dúl shú mə Moyîz, dúlúgá shú mə Eli.»

⁵ Pyêr ηgə ná lás ntúni, seegya nji gúndə á ηkəŋkənəwá í mə zə búdal bēsh. Bwé mú gwág kál í ηgə wú gúndə jəŋg dí ná: «Mwân waamá abábə wé éga. Nyádí wé lâm wâm wēsh wúsə yé. Ságá nyə məgwág.»

⁶ Ja *ómpwíin bwé mə gwág kál dəŋg yí, bwé mú bul bə nə ífwaas, bwé mú wusə mənyúúl shí ombúbudî. ⁷ Yésus músə shísh, zə kúnɔya nə bwo, a mú ci nə bwo ná: «Búnúgá! Kúgá ná kwo gwág ífwaas.» ⁸ Bwé mú bân məmpwoombú, bwé mú dúg nji Yésus nyáméfwó.

⁹ Ja bánóŋ bwé mə ka ηgə shulə wú mbúŋ dí yí, a mú lás nə bwo ná: «Ci bi kú jaaw múúd sâ bí ámə dúg yí, kə wóós ja *Mwân mə Múúd mə bá gwúm shwoŋ dî yí.»

¹⁰ Ná ndéé bwé músə jí nyə ná: «Nəcə jí *Oyíguli ó məcəξ bwé dɛ ci ná í jii ná Eli fwóg tééd zə yí?» ¹¹ A mú bɛsa ná: «Jí bále bə ntó ná Eli mə jəlá nə fwo zə, zə təl ísâ byēsh ícé byáŋúd. ¹² Sâ ηgwúdí, mɛɛ mə jaaw bí ná Eli nyə a shí zə. Buud bwé á shígé yag nyə, bwé á sá nyə mbií wēsh bwé á cɛɛl yí. Ntó námə Mwân mə Múúd mə bá

jug məbwê mánjíd.»¹³ Ompwíin bwé músə mpu né Yuánes Nduu-buud wé á ηgə ci yé.

Yésus má yíl múúd jamb
(*Mak 9.14-32; Luk 9.37-45*)

¹⁴ Ja bwé má kə wós mənjkúmbə mə búúd dí yí, ηgwól múúd músə zə kúd Yésus məbwónη shí, jəgəla nə nyə ná:

¹⁵ «Yé Cwám̄ba, gwágúg mwân waamə ηkúnηkwónηl. A də fudə ibwúg, a ηgə bul jug. A mú də kul nyúúl tɔɔ kuda dí tɔɔ mājúwód. ¹⁶ Mə ámə zə nə nyə *ómpwíin bwô dí, ηji bwé shígé kwag lwagúlə nyə.»

¹⁷ Yésus músə bî ná: «Wúu! yé óhááden óga! A bówúlə bí mitédúgá e! Mə e bá kə nə bî ntáni kə wós ηgow? Mə é bá jísəw bí kə kumə jáyé ja? Zəgá mə nə mwân wəɔηg kâ.»

¹⁸ Yésus mú ηkáánd nə jamb, í músə wú mwân nyúúlíd, ncúncwémá jəɔηg músə yál námé cé nə cé.

¹⁹ Ná ndéé ompwíin bwé músə shísh wə Yésus, zə nyímbula nə nyə ná: «Nəcə jí sá bəη shígé kwag yílúlə jamb ni yí?» ²⁰ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Jísə nəcé bi cugé nə fwámé búgə. Búbólé má jaaw bí ná, í mbəm bə nə búgə tɔɔ ηji cíg-cíg bímbí búbumá *mutárəd, bí je ci nə mbúnη ga ná: “Túwúg na, wo kág tów wáádá”, mbúnη bəle kə. Sâ kú ná kwo ntə bi ηkul. ²¹ * [Nji, mbií jamb ni í də wú ηji wo mə fwo mpu jəgəla nə Zembî, wo ci ídêw.]»

²² Ja bənonη bwé á ηgə kyey shí á Galilê yí, Yésus nyə á jaaw bwo ná: «Í jii ná *Mwân mə Múúd bəg kaanz məbwé mə búúd dí, ²³ bwé bág gwú nyə. Nji a bá gwúm jwəw álél.» Ompwíin bwé músə ka bul gwág sâ jəɔηgú cey lámúd.

Yésus mə jəná tóya

17:17 Mbá 32.5, 20 17:20 13.31; 14.31; 21.21; Mak 11.23; Luk 17.6

* 17:21 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. 17:22 16.21

²⁴ Ja bwé má ka kə wóós Kapernawûm yí, búúd bwé á ðu ɲwa tóya á *Mpáánzá Zembî wá bwé mú zə jí Pyêr ná: «Yííḡuli wún má ðu námá jóna tóya éga?» ²⁵ Pyêr mú magulə ná: «Haaw!»

Ja Pyêr má kə nyíi ɲjów yí, a kú fwo lás, Yésus mú jí nyə ná: «Shímun e, wɛɛ má dúḡ ná jí? Ozá bwé ðu jóna ójwú ɔ shí otóya nə ɔɲgasumâɲ? Ye mimbyágá mí mészí máɲ, ye ijigə-jigə?» ²⁶ Pyêr mú bɛsa nə nyə ná: «Ijigə-jigə.» Yésus mú ci nə nyə ná: «Ŋgaá, ntó jí nə mimbyágá mí ádé jóna? ²⁷ Nji, shú ná sá kú ntáḡulə bwo, kaág máɲ, kə wusə ɲḡwéye; shú wó é tééd tí yé, wo bēny nyə mpu, wo mú kwey saɲ *mwaanê í kwágá nə tóya á buud obá yí. Wo músə ɲwa wə, wo kə jóna tóya waamə nə wô.»

18

Muud mə búl bæ nə mfií Faan má Zembî ði yé
(*Mak 9.33-37; Luk 9.46-48*)

¹ Baan ðəɲḡú dí, *ompwíin bwé á shísh wé Yésus zə jí nyə ná: «Zá má búl ná bæ fwámé múúd Faan á ḡwówúd?»

² Yésus mú jôw kúkágá, zə tâl bwo míshúd, ³ nyə nə bwo ná: «Búbálé má jaaw bí ná, ɲkí bi mə bə kú cénd kuú ɲjənd ná bi bəḡ nda ikúkágá, bi abúlé bwele nyíi Faan á ḡwówúd.

⁴ Ḡwé wé jí ná, muud mə dúḡ nyáméfwó zhizhe nda kúkágá ga yé nyə wé má bá bul bæ fwámé múúd Faan á ḡwówúd.

⁵ Muud mə ləḡ ntâḡ ḡúl kúkágá nda jíga jínə ðám dí yé, a má ləḡ mə. ⁶ Nji, ikúkágá í ɲḡá *búḡula mə íga, múúd mə ká kwal ḡúl bəḡḡú, í bul jəla ná bwé kəlug muud wəɲḡú məma kwóóḡú cúnú, bwé kəl nyə nə dwo máɲ, a kú ná cwánwo.

⁷ «Ŋkúnkwónə́lə búúd nəcé bulyálə mábəḡḡú. Cug í cúḡé nə ɲkul bæ kú nə məbəḡḡú, nji ɲkwéɛ muud mə kwál

búúd mwo yé. ⁸ Ntó, í ká bæ ná mbwê wô ηkí kuú wô í ηgə kwal wo bəɔgá, sámbúg wə, wo wúsəg wə shwóg-shwóg; nəcé í bul jəla nə wo cúgəg cug á kandugə wo njúl nə kúl mbwê ηkí kúl kuú, ntɔ nə wo bəg nə məbwê nə məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə dī. ⁹ ηkí júš dwô í ηgə kwal wo bəɔgá, tíg dwo, wo wusə shwóg-shwóg nə wo. Í bul jəla nə wo nyíig cug á kandugə dī wo njúl nə ncwaan júš, ntɔ nə wo bəg nə mísh mwô mēsh, bwə bá kə kəl wo kuda á kandugəd.

¹⁰ «Bí ɔ bey ná bi mpyényúg gúl múmwántombú ga, nəcé mə mpú ci nə bí ná *wəéηgəles bəη bwə təl ja jēsh mísh má Dā jísá gwów yéd. ¹¹ * [Nəcé *Mwān mə Múúd nyə á zə cug buud bwə á mə jímb nə zhií wá.] ¹² Bī mə tédúgá nə jī? ηkí ηgwól múúd jī nə íncwəmbe təd, ηgwúd í mú wú səɔnz dī kə ηgə jéɣla. ηgəá nə nyə e lágə byəɔηg yā məwúm ibuú nə ibuu kúl í ηgə də yí, a fwo kə sɔ jəɔηg í ámə kə ηgə jéɣla yí? ¹³ A ká kwey gwo, búbálé mə jaaw bí ná, nyə é bæ nə məshusug nə gwo ntɔ yā məwúm ibuú nə ibuu í shígé kə ηgə jéɣla yí. ¹⁴ Námə mbií wəɔηgú, Sóɔηgú wún jí gwów yé nyə acééle nə gúl múmwántombú ga í jímbúg.»

ηkwambələ misəm

¹⁵ «ηkí ηgwól mínyəɔηú woó mə sá *səm, kaág lás nə nyə biná obá; á ká magulə gwág wo, wo mə sá nyə mpwogé. ¹⁶ Njī ηkí nyə amágúlyé gwág wo, kaág jəw múúd ηgwúd ηkí obá, binóη bi kəg lás nə nyə, í bəg nda jí cilyá Kálad Zembí dī ná, ná: “ηkwambələ nyēsh í jəlá nə sīy nə owúshined obá ηkí ólól”. ¹⁷ A ká ban ná nyə agwágé bwo, kaág jaaw *Dɔ lú óbúgula. A ká námə ban gwág Dɔ lú óbúgula, dúgúg nyə nda muud nyə ampúyé fwámé Zembí

18:8 5.29-30 18:10 Yuá 10.11-15 * 18:11 Míl mícilyá mí ayág mí cugé
 nə ícilyá íga. 18:14 6.10 18:15 Ləv 19.17; Gal 6.1 18:16
 Mbá 19.15; Yuá 8.17; 2Kr 13.1; 1Tm 5.19 18:17 Tit 3.10

yé, nda ηwenye tóya. ¹⁸ Búbáélé mé jaaw bí ná, sâ jêsh bí mé cçɛlə shí ga dí yí, í bá bæ ntó gwów. Jɔɔŋg jêsh bí mé bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bwey bæ ntó gwów. ¹⁹ Búbáélé mé nyiŋgə jaaw bí ná, ηkí buud obá wá gwoonŋ jín ni bwé mpú bwəma cún ηgwúd shí gaád ná bwé gwáamb Zembî gúl sâ, tɛem bæ jí tɛem bæ jí, Sóóŋgú waam jí gwów yé nyə é yə bwo gwo. ²⁰ Nəcé kúl búúd obá ηkí olóól bwé mé sɛɛŋgya shú dām dí yí, sənónŋ nə bwo wé búsé cínŋg.»

Fwámé íjuugá

²¹ Pyêr nyə á ka shísh wé Yésus, kə jí nyə ná: «Cwámbe e, ηkí mínyɔŋú waamə mə sá mə məbðw, mə jəlá nə juu nyə ija iné? Ye ija zəŋgbá?» ²² Yésus mú bɛsa ná: «Mə acíyé nə wo ná kə shúg ija zəŋgbá, mə ci ná kə kumə məwúm zəŋgbá ija zəŋgbá. ²³ Gwé wé jí ná, Faan á gwów dúsə nda yuug ga: wúl ηjwú-buud í a zə kə sá osóól ó mäsáal bé shitóg. ²⁴ Ja á mə ηgə sá shitóg wəonŋ yí, ηgwól sóól mäsáal músə biil nə mpwáál ηkí jág bulya *mwaanê, tən búsé nə ηkul jəna nə ibwêy otóóshin otóóshin yí. ²⁵ Nda sóól mäsáal éne nyə á shígé bæ nə ηkul nyiŋg mpwáál ná, mäsə músə ci ná bwé bííg nyə nə mudá nə bwân bé bêsh, bwé kúshag bwo, tɛem bæ ísâ byán byêsh, mwaanê wəonŋú zég jəna mpwáál. ²⁶ Sóól mäsáal éne músə zə kəsəwa mäsə yé shí məkuú, zə jəgula nə nyə ná: “Dá, jísówúg mə, mə é jəna wo mpwáál ní nyêsh.” ²⁷ Inkúnkwoŋ í músə bii mäsə lâm, a músə bíd nyə nə mpwáál nyêsh, kú ná jí tɛem bæ sâ. ²⁸ Ja sóól mäsáal éne mə wóós tóón yí, a mə bwəma nə ηgwól shwé yé bá bwé á də sêy yé, nyə á bæ nə nyə mwaanê nji odanarî təd. A músə bii shwé yé éne cúnúđ, yímbuli nyə ná: “Nyiŋgúg mə mwaanê waam yêsh.” ²⁹ Shwé yé músə téeğ nyə məbwə ná: “Jísówúg mə, mə é jəna wo mpwáál

nywô.”³⁰ Nji sóol mäsáal éne kú magulə. A mú kənd shwá yé mímbwug dí shú ná a jónág nyə mpwólá nyé.³¹ Ja bóol óshwá bán bənonj bwá á du sēy wá bwá má dág sóólúgú wəwəngū yí, bwá mú bul gwág cey lámúd, bwá mú kə jaaw mása wán sâ í má s̄y yí.³² Nə ndéé mása músə jōw nyə, zə ci nə nyə ná: “Wo ji bów-bōw sóol mäsáal. Mə ámə bíd wo nə mpwólá nywô nyēsh, mə yíl lám nəcé nda wo ámə tēég mə məbwá ná.”³³ Ŋgaá, wo ámə jəlá nə gwág shwá woó ŋkúnkwónjúlə námə nda mə ámə gwág wo ŋkúnkwónjúlə ná.”³⁴ Mása yé músə kēenzh nyə nə wəálal-məbag ná a fwóg námə nyiŋ nyə nyé mpwólá nyēsh.³⁵ Ntó námə wé Dá á gwōw má bá du sá bi yé, ŋkí bi mə bá kú du juu ómínyəŋú bún ijuugá ná bi yíl lám kandugə.»

19

Yésus nə məgwú má bā
(*Mak 10.1-12*)

¹Ja Yésus nyə á shîn lás ntúni yí, nyə á ka wú shí á Galilē, kə shí á Yudéa, Zhurdē farwíny. ²Buud bwá á bə nyə nūŋ ŋkí jág bulya, a mú ŋgə lwag mímbəl myán, mí shîn ŋgə yál. ³Bóol *Ofarizyēŋ bwá á zə kə nyádí, kə bwówalə nyə, bwá ná: «Ye məcəxə míshé má ŋgə ci nə muud ji nə ŋkul yíl múdá yé bā nə mbií mábyaagulə wēsh?» ⁴A mú bəsa nə bwo ná: «Bi a fwóyé l̄é mícilyád ná ja Zembî nyə á té isâ byēsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá, ⁵a músə ci nə: “Nda mə má sá bwo ntúní ná, mudúm má bá lúgə sóóŋgú bá nyəwəngū, a kə leedya nə mudá yé, bá obá bwá mú bə nyúul ŋgwúdu.” ⁶Ntó ji nə bwá cúgé ná búúd obá, bwá músə muud ŋgwúd. Muud nyə ajəláyé nə ka béég sá Zembî má laad yí.» ⁷Ofarizyēŋ bwá mú nyiŋgə jí nyə ná: «Ká nəcé

18:33 5.7 18:34 5.26 18:35 6.12, 15; Ifz 4.32; Kol 3.13; Zhk 2.13 19:1
7.28; Luk 9.51 19:4 Mət 1.27 19:5 Mət 2.24; Ifz 5.31 19:7
5.31

jí Moyîz nye nyə á cilə né múúd mə ká cɛel yíl múdá yé bā, a yə nyə kálaad məgwú mə bā yí?» ⁸ Yésus mú bɛsa ná: «Moyîz nyə á magulə né muud jéég yíl múdá yé bā nəcé lal bí milâm. Í á shígé də fwo sîy ntó mətédédúléd. ⁹ Mɛ mə ka jaaw bí ná, ŋkí muud mə yíl múdá yé bā, mudá kú fwo sá mínɔomb, a bā múdá shús íí, muud wɔɔŋg mə sá mínɔomb.» ¹⁰ *Ompwín bé bwé mú lás ná: «Ŋkí ntáni wé cɛɛ lə bā í də bii múdúm yé, í yidá bul jəla ná buud bwé jíg kú béya.» ¹¹ A mú bɛsa nə bwo ná: «Buud bēsh dí bí nə ŋkul gwág lósú ga, nji bɔɔŋg Zembî mə yə ŋkúl nyɔɔŋg wá. ¹² Nəcə bóól búúd bwé njul mimyáágé zhu byélé dánjúd; bóól bwé á sîy mimyáágé kukúg; bóólúgá bāŋ bwé njul nda mimyáágé shú ná bwé mpúg wá milâm Faan á gwówúd. Múúd jí nə ŋkul gwág yé, a gwág.»

Ikúkágó

(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Bóól búúd bwé á ka zə nə ikúkágé wé Yésus ná a bəduɔ byo məbwə, sá məjəgɔla shú dánjúd. Nji *ompwín bwé mú lás nə bwo. ¹⁴ Yésus músə ci ná: «Bídúgá ikúkágé í zəg mádí, kúgá kaambələ nə bwo, nəcé Faan á gwów dúsə sá á mbií búúd wáŋ.» ¹⁵ A mú bəd bwo məbwə nə ndéé a mú cɔ́ cínɔŋg.

Ncwámá á bulya məbii

(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ ŋgwól múúd nyə á ka shísh wé Yésus zə jí nyə ná: «Yíngulí, jáyé jɔ sá mə sáág shú ná mə bəg nə cɔg á kanduɔgə kanduɔgə yí?» ¹⁷ Yésus mú ci nə nyə ná: «Nəcə jí wó zə jí mə njígá shú jɔ sá yí? Muud ŋgwúd wé jí jɔ múúd. Ŋkí wó cɛel nyíi cɔg dí ság nda məcɛɛ mə ŋgá ci ná.» ¹⁸ Nyə nə Yésus ná: «Máyé məcɛɛ?» Yésus ná: «Kú gwú múúd, kú sá

mínwomb, kú júwo, kú yə múúd mpwene sá nyé ampúyé yí ¹⁹ gúmal sóňgá woó nə nywəngá woó, ka námá ceel múúd yêsh jísá wo kúná-kúnə yé nda wó céél wóméfwó ná.» ²⁰ Ncwámá ni nə Yésus ná: «Mə ngə bwey bə məcçə móni mēsh. Gúl jí í ngə nā fúfə mə yí?» ²¹ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ŋkí wó jí mpu bə nda Zembî mə céel ná, kaá kusha ísâ byêsh wó jí nə ndî yí, wo yə mímbúmbúwá *mwaanê wəngə, wo ka bá kə bə nə məbii gwôw; ság ntó wo ka zə bə mə.»

²² Nji ncwámá dəng mə gwág ntúni yí, a mú shúsula, a mú ntâg kyey, nəcé nyə á bə nə zhwog məbii. ²³ Yésus mú ci nə ompwíin bé ná: «Búbáélé mə jaaw bí ná, jísə kwowulálə ná buud bí nə məbii wá bwé nyíig Faan á gwówúd. ²⁴ Mə nyiŋgə jaaw bi ná, í yida nywá bə kúná-kúnə nə *shamô nyíig luun lú ndundu dí, ntə ná muud á bulya məbii nyíig Faan á gwówúd.» ²⁵ Nji ómpwíin bwé á gwág ntúni yí, bwé á bul káam, bwé ná: «Ká zə jí nə ŋkul *dúg cug yé?» ²⁶ Yésus mú kənd mísh bwádí, a mú ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ŋkul sá jini jâŋ, nji Zembî nywáá ji nə ŋkul sá sâ jêsh.» ²⁷ Pyêr mú ka ci nə Yésus ná: «Sə buud sá á mə shîn lúgə ísâ byêsh, sá zə bə wo wá, í bá ka bə nə sá bân ntudele?» ²⁸ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Búbáélé mə jaaw bí ná, ja ísâ byêsh í bá bə ógúgwáan yí, ja *Mwân mə Múúd mə bá ji nyédí *caangé á milwanéd yí, bi báá buud ngə bə mə wá, bi mə bá ji bín ícaangé wûm nə íbáád, bí ka sám̄b íbeend wûm nə íbá yâ *Izərayél milósá. ²⁹ Ŋkí muud mə sá ná, tə minjów, tə məshí, tə omínyəŋə, tə okóól, tə sóňgá, tə nywəngá, tə bwân, a lúgə byo shú dâm, a bá nyiŋgə bí byo, sâ ŋgwúd ija təd; muud wəngə ka bá kə cugə cug á kandugə kandugə dí. ³⁰ Bóól ncúlyá

19:19 22.39 19:21 6.20; 8.21-22; Luk 12.33 19:22 Sôm 62.11 19:26
Zak 8.6; Luk 1.37 19:28 25.31; Luk 22.30; 1Kr 6.2; Mbú 3.21 19:29
10.37 19:30 20.16; Mak 10.31; Luk 13.30

buud bwé tál shwóg wá, bwé bá tów mpúsə, bəɔŋg bwé tál mpúsə wá, bwé bá tów shwóg.»

20

Myəna myā bímbí ŋwúd

¹ «Faan á gwôw dúsə nda lân ga: ŋgwólúgá múúd nyə á bæ nə fambá *vînyə. Muud wəɔŋgâ nyə á ka jóóg mpúmán mpúmán ná a ké sɔ́ búúd bwé kég sêy nyədí fambá. ² Bə́nɔ́ŋ bwé mú kwambulə ná a bá jóna nə bwo *danarî ŋwúd ŋkúmba jwôw nda í də bwey bæ ná, a músə kənd bwo ísɛ́yúd nyədí fambá. ³ Muud éne mú nyiŋgə wósɔ́ ŋgeɛ məwəla ibuú. A mú dúg bóól ósól ó məsáal bwé njúl tâm dánd kú nə sâ bwé sáag yí. ⁴ A mú ci nə bwo ná: “Kəgá námə sêy mádí fambá, mə é yə bí sâ í jéla yí.” ⁵ Búni bwé mú kə. A mú nyiŋgə wósɔ́ ŋgeɛ tólóg dɛ́, a nyiŋgə námə wósɔ́ ŋgeɛ məwəla məlól, a ŋgə námə kənd buud fambá. ⁶ ŋgeɛ məwəla mətóon m̄ mpwó-kugú, a mú nyiŋgə wósɔ́, a mú kə kwey bóól bwé tál námə tâm dánd. Nyə nə bwo ná: “Nəcə jí bí mə shínal jwôw ncindî na kú nə sâ bí ŋgə sá yí?” ⁷ Bwé mú bɛsa nə nyə ná: “Nəcə kú nə muud mə ŋwá sá ísɛ́yúd.” Nyə nə bwo ná: “Kəgá námə sêy mádí fambá.”

⁸ «Ja kugú í á zə bii shí yí, amádí fambá mú ci nə muud nyə á də vyee nyə jús ísâ dɛ́ yé ná: “Jówúg ósól ɔ́ məsáal, wo yág bwo myəna myán. Wo é tééd nə bəɔŋg bwé ámə shúgula zə jé mpúmpúsə wá, wo ka kə shúgula nə bəɔŋg bwé ámə tééd zə shúshwóógú wá.” ⁹ Bəɔŋg bwé á ŋwa ísɛ́y ŋgeɛ məwəla mətóon dɛ́ wá, bwé mú ŋwa myəna myán, muud yêsh danarî ŋwúd. ¹⁰ Bəɔŋg bwé á tééd zə shúshwóógú wá bwé mú shísh jáŋ ja, bwé ŋgə téduga ná myán myəna mí é ŋwá bulya; nji bwé mú námə ŋwa muud yêsh danarî ŋwúd. ¹¹ Ja búni bwé mə lég bímbí dəɔŋg yí,

bwá mú ηgə cwaduga nə amádfí fambá. ¹² Bwá ná: “Bəəηg bwá ámə zə mpúmpúsə wá, bwá mə sêy nji wəla ηgwúd, wo mú yida yə bwo myəna bímbí ηgwúd nə sá, í njúl nə sá bāη sá mə jísəw mwásə ncindî nə lal-lal yásə.” ¹³ Amádfí fambá mú bəsa nə ηgwól ná: “Wey, kwába cúgé na. ηgaá shwá ámə bwey bə cúη nə wo é sêy mwásə ncindî, mə mú yə wo danarî ηgwúd? ¹⁴ ηwagú kəw dwô, wo kyéyug. Má cəel yə bíná muud a mpúmpúsə bímbí ηgwúd. ¹⁵ Nə jî, mə ajáláyé nə sá byəəg dām nda mə céel ná? Ye wo gwág bôw nə mə bələ nə jə lâm?” ¹⁶ Ntó námə wə búúd wā mpúsə bwá bá tōw shwóg, bəəηg wā shwóg tōw mpúsə yé.»

Yésus mə jaaw nə a bá yə
(Mak 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Yésus nyə á ka ηgə bád kə Yurúsəlem; na zhíid íí, nyə á ηwa *ompwíin wúm nə óbá bé, a wú nə bwo búúd dí, bánónη kə ηgə kyey koogú, a mú ηgə jaaw bwo ná: ¹⁸ «Dugá, sá ηgólə bád kə Yurúsəlem óga; mpugá nə *Mwân mə Múúud mə zə kə kaanz məbwê mə mílúlúú myā ofada nə *Oyínguli ó məcçéd. Bwá é cçələ nyə shwiyy, ¹⁹ bwá mú keenzh nyə məbwê mə íkúl ishúsúd nə bwá kəg cágulə nyə, bwá yíd nyə nə milwónη, bwá bwambulə nyə kwólós dí. Ná ndéé, jwôw áléel, a bá gwûm shwónηud.»

ηgwóómbúlú mə nyəəηgú mə bwân ó Zhébedé
(Mak 10.35-45)

²⁰ Bwân ó Zhébedé nyəəηgú wāη nyə á ηwa bwo, bánónη ka shísh wə Yésus. Nda nyə á ηgə kə ηgwóómbúlúud nə, nyə a kúdəw shí yə Yésus gúmá. ²¹ Yésus mú jí nyə ná: «Wó jii jí?» Nyə ná: «Yág bwân bām óbá óga wáda nə bwá bāg jî wo, nyíga mbwê mənəcwúm, nyíga mbwê məkóól, Faan dwô dí.» ²² Yésus mú bəsa ná: «Bí ampúyé sâ bí ηgə jii

yí. Ye bi bí nà ñkul ñgul bálá mé wál zə ñgul yí?» Bwé ná: «Haaw. Sá bí nà ñkul ñgul.» ²³ Yésus mú ka ci nà bwo ná: «Jíni kóómb jí ntó. Bi é bá ñgul bálá jâm. Nji, kóómb á ná bi jíg mə nyíga mbwə məncwúm nyíga mbwə məkóól, mə dí jí nà ñkul ñwa wúni cígúálá, ijíya byəɔɔɔng bísə shú bəɔɔng Sóóɔɔngú waamə nyə á bwey kwəməsa byo wá.»

²⁴ Ja bóól ómpwíín wúm bwé á gwág ntó yí, bwé a gwág omínyəɔɔɔngú óbá bəɔɔng bôw. ²⁵ Yésus mú jôw bwo, lás nà bwo ná: «Ŋgaá bi mə mpú ná otówe ɔ shwóg ɔ íkúl ishús bwé ñgə nteɔɔng ijwúga byáɔ, ofwó búúd bwé ñgə lwóya nji mpâł. ²⁶ Í nda bá dɔ bə ntó bí bāɔ dí. Nyəɔɔng yêsh mə céél bə fwó múúd gwoɔng jín dí yé, yídag sêy nà bóól. ²⁷ Nyəɔɔng mə céél tôw bí shwóg yé, bəg bí lwaá. ²⁸ Sâ jəɔɔngú wə jísé ná *Mwân mə Múúd nyəməfwó nyə a shígé zə nà bwé séyúg nà nyə. Nyə á yida zə sêy nà buud, a yána námə cug jé shú ná ncúlyá buud bwé bəg ofəlí.*»

Yésus mə lwag wəancím-ncím óbá Zheríko

(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Ja bwé á ñgə wú Zheríko yí, buud bwé á bɛ Yésus áncuncuma. ³⁰ Wəancím-ncím óbá bwé á bə zhí dí koogú, bwé mú gwáduga ná Yésus ñgə cɔ. Bwé mú ñgə kím ná: «Cwám̄ba, Mwân mə *Dávid, bwíígúg sə ná ñkwonjá.» ³¹ Buud bwé á bə áncuncuma wá bwé mú ñgə ñkáánd nà bwo ná bwé jíg kúl-kúl, nji bāɔ bwé mú yidá mpu bân məkál gwôw ná: «Cwám̄ba, Mwân mə Dávid, bwíígúg sə ná ñkwonjá.» ³² Yésus mú shigula, a mú jôw bwo, jí bwo ná:

20:23 Mis 12.2 20:26 23.11; Mak 9.35; Luk 9.48 20:28 Iza 53.12;
1Kr 6.20; 7.23; Gal 1.4; 1Tm 2.5-6; 1Pr 1.18-19 * 20:28 Bwé á dɔ jəna
ñkúmba tãɔ shú ná ñkúmba kwám í bəg fəlí. Tãɔ nyəɔɔng
wə Yésus nyə a jəna nà cug jé shú búúd bēsh yí. 20:29
9.27-30 20:30 1.1; 9.27; 12.23; 15.22; 21.9, 15; 22.41-46; Mak 10.47-48; 11.10;
Luk 1.32, 69; 2.11; 18.38-39; Yuá 7.42

«Bi mé jii né mə sáág bí jii?» ³³ Bwé nə né ná: «Cwám̄ba, ság né mísh mósú mé bánjúg.» ³⁴ Yésus mú bul gwág bwo cey lámúd, a músə kún̄ya nə bwo mísh; námá cé nə cé mísh mé mú nyingə dúgya bwo, bwé mú bç nyə.

21

*Cí Yésus mə wós Yurúsəlem
(Mak 11.1-11; Luk 19.28-44; Yuá 12.12-19)*

¹ Ja bwé á ngə shísh kúnə-kúnə nə Yurúsəlem yí, bwé á kə wós ngéé Betufazhe, *Mbún̄ wəolivyé dî. Yésus mú lwâm *ómpwíín óbá. ² Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg níid. Í é bə, bí ká námá jé bi kwey myəólú jakáás cçǵlá, nə mwân yé. Bí ó ciny byo, zə mə nə byo. ³ ŋkí muud mə jí bí sâ, bí bçsa nə nyə ná: “Cwám̄ba wé ngé jii byo.” Muud wəŋgə nyə é læel námá bíd né bi zég nə byo.»

⁴ Í á s̄y ntó shú ná ciyá mé *múúd micúndá í bwəmag ná:

⁵ Cigá nə buud ó Siyôn* ná:
«Dugá, njwû wán ngə zə bídí.

A ji nə lâm né shεε, a mbéd myəólú jakáásud,
cwə jakáás, mwân cúdí aŋkēny mimbag dî.»

⁶ Ompwíín bwé mú námá kə sá nda Yésus nyə ámə ci nə bwo ná. ⁷ Bwé mú zə nə myəólú jakáás nə mwân, bwé ngə yíl mikáándé myán̄ ngə jεel bwo míkwoŋud. Yésus músə ji gwôw. ⁸ Bóól ncúlyá buud bwé á bə cínəng wá, bwé ngə taalə mikáándé myán̄ zhíí nə zhií, bóól bwé ngə búgə məmpúnzə mé ílí ngə zə taalə zhííd. ⁹ Shwíínzhá buud bwé á ngə kə Yésus shwóg wá nə bəŋg bwé á ngə bç mpúsə wá bwé á ngə wá ngwa ná:

Hosána nə Mwân mə *Dávid!

21:5 Iza 62.11; Zak 9.9 * 21:5 Siyôn: Nyə á bə məma mbún̄ bwé á lwə ngwəla á Yurúsəlem cínəng gwów yí. 21:8 20j 9.13

21:9 Sóm 118.26; 148.1; Mat 20.30-31

Gúmá í bég nə nyɔɔŋg ɲǎ zə jíná má Cwám̄ba dí yé!
Hosána jɔŋ lə gwów dí cwû!

¹⁰ Ja Yésus nyə á kumə Yurúsələm yí, ɲgwála wêsh í á t̄w otútəlí, buud bwə ɲǎ jí ná: «Zə nyə éne?»

¹¹ Bóól zhwog buud bwə ɲǎ bɛsa ná: «Jísə Yésus, *muud micúndá, muud á Nazarêt shí á Galilê.»

Yésus mə wíŋg búúd ó míkus Mpáánzə Zembî
(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-22)

¹² Yésus mú kə nyíi *Luɲ má Zembî, a mú kə wíŋg búúd bwə á ɲǎ sá mikus cínɔŋg wá. A shîn lwág ítúwuli í búúd bwə á ɲǎ sá icénd í *mwaanê wá, nə ishíya í bɔɔŋg bwə á ɲǎ kusha məfaf wá. ¹³ A mú lás nə bwo ná: «Jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Bwə bá də j̄w ɲj̄w wām ná ɲj̄w mǎjəgula?” Ká bí b̄ɲ mə yida sá né í bég daage lú íjúwâl.»

¹⁴ Né ndéé wəancím-ncím nə wa ijâm bwə mú shísh nyédí na Luɲ dí cwû, a músə lwag bwo. ¹⁵ Nji milúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó mǎcɛɛ bwə á gwág b̄w nə *məshimbá Yésus nyə á ɲǎ sá má, bwə gwág nǎmá b̄w nə iyǎngá íkúkágé í á ɲǎ wá Luɲ dí cwû yí ná: «Hosána, Mwân mə Dávid». ¹⁶ Bwə mú ci nə nyə ná: «Ye wo ɲǎ nǎmá gwág sá bwə ɲǎ ci yí?» Nyə nə bwo ná: «Haaw. Ye bi b̄ɲ bi afwóyé l̄ cilyá ga ná: “Wo a wéesh gúmá mímpu mí íkúkágé nə ikény í b̄l dí?”» ¹⁷ Né ndéé a mú lúgə bwo, wú ɲgwála dí, kə Betanî, kúl nyó é j̄a yí.

Kundú figyê
(Mak 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Mpúmán mpúmán, ja nyə á ɲǎ kə ɲgwála yí, nyə á ka gwág zha. ¹⁹ A mú dúg shug lə *figyê ɲjwón dí koogú, a mú shísh, a músə kə kwey nji ikáá nə ikáá. A músə ci nə figyê ná: «Wo abúlé ná nyiŋgə bwele wúmə t̄ɔ bumá.»

Cé nà cé, figyê músə shwáás. ²⁰ Ja *ompwíín bwé má dúg ntúni yí, bwé mú bul káam, bwé jí Yésus ná: «Figyê éga má ka leel shwáás cé nà cé ntudélé?» ²¹ Yésus mú ntág ci nà bwo ná: «Búbólé, má jaaw bí nà, bi mbâm bə nà búgá kú nà məshwán, bí sá námə sâ má má sá figyê éga yí. Kú bə nji gwo, bí jee námə ci nà mbúh ga ná: “Túwúg na, wo kág juwa mân”, í bále námə s̄y ntó.» ²² Sâ jêsh bí má bá gwáamb májəgula dí nà búgá yí, bi mə bá bii gwo.

Ŋkul ijwúga má Yésus

(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Yésus nyə á ka kə nyíi *Luŋ má Zembî dî, á mú ŋgə yə buud minjígú. Ná ndéé, milúlúú myâ ofada nà ocúmbá buud wâ ləom bwé mú kə nyádí kə jí nyə ná: «Nyáyé ŋkul wó ŋgə sá ísâ íni nà ndí yí? Zá nyə ámə yə wo ŋkul nyəŋgú?» ²⁴ A músə bəsa nà bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí njígá. Bí má ká bəsa, mə mú jaaw bí ŋkul má ŋgə sá misóólúgú míga nà ndí yí. ²⁵ Nduwán Yuánes nyə á ŋgə duu buud yí, í á bə nà nyáyé ŋkú? Ye ŋkul á gwów wə Zembî, ye ŋkul á buud?» Bwé mú téduga ná: «Ŋkí sá má ci ná “gwów”, nyə e jí sá ná: “Ká nəcé jí bí a shígé *búgula nyə yí?” ²⁶ Sə má ká meel ci ná í á bə ŋkul á buud íí, ŋkwéé sê! Buud bēsh bwé ŋgə magulə ná Yuánes nyə á bə *muud micúndá.» ²⁷ Bwé mú bəsa nà Yésus ná: «Sə ampúyé.» A mú námə ci nà bwo ná: «Mə ajáawé námə bí ŋkul má ŋgə sá misóólúgú míga nà ndí yí.»

Kanda bwân óbá

²⁸ Yésus mú nyiŋgə ci nà bwo ná: «Nda wúga lân bi mə téduga wo né jí? Ŋgwól múúd nyə á bə nà bwân óbá. A músə ci nà ashúshwóógú ná: “Mwân waam, kaag s̄y fambá *vīnyə múús.” ²⁹ Mwân mú bəsa ná: “Mə acéélé.”

Nji, mpúpúsá, a mú cénd mítédúgá, a músə kə fambə.
³⁰ Muud éne mú lésha nə ηgwól mwân mbií ηgwúd. Nyân mú bəsa ná: “Dá, mə zə kə.” Nji a kú kə. ³¹ Bwân óbá ónífd, nyáyé mə sá nda sóóηgú wáη nyə ámə ceel ná?» Bwə mú bəsa ná: «Ashúshwóógú.» Yésus músə ci nə bwo ná: «Búbələ, mə jaaw bí ná, Oηwenye ó tóya nə budá bwə jáηgá fúlî wá bwə bá cə bí, bwə ká kumə Faan má Zembî dî.
³² Nəcə Yuánes nyə á zə bídí, zə lwágulə bí zhií a tútəlí, nji bi a shígé *búgula nyə. Oηwenye ó tóya nə budá ó jaŋga, báá bwə á búgula nyə. Bi á tɛem dág ntó, bi a shígé cénd mítédúgá, búgula nyə.»

*Kanda ósól ó mäsáal ó abúbôw
 (Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)*

³³ «Gwágúlágá wúl kanda. ηgwólúgá múúd nyə á bə nə shí. A mú sá fambə *vînyə, wá gwo luηgula dí. A fáág bíí dúlə bá nyáam mpúmá, a lwə cwámbə ísándələ, a mú yə búúd fambə jəηηg məcéd. A músə kə ηjəəndud. ³⁴ Ja mómwáágulə mə á wóós yí, nyə á kənd ósól ó mäsáal bé ná bwə kəg ηwa nyə dé kəw læ mpúmá búúd bwə á lúg nə fambə wá dí. ³⁵ Nji, buud bəəηgá bwə mú yida kə bii ósól ó mäsáal, bwə danηulə cú ηgwól, bwə gwú ηgwól, bwə lúmə ηgwólúgá məkwóógú nə ndeé a fudə. ³⁶ Muud fambə mú nyiηgə kənd bóólúgá ósól ó mäsáal ηkí bulya, cə wə ashúshwóógú. Buud bwə á lúg nə fambə wá bwə mú námə sá bwo nji mbií ηgwúd. ³⁷ Zhúgúlá zhúgúlâ, a músə kənd mwân yé, a ηgə téduga nə bwə é gwəç nyə nə mwân yé. ³⁸ Ká, ja búúd bwə á lúg nə fambə wá bwə á dág mwân éne yí, bwə á ηgə ci bwəmé nə bwəmé ná: “Dugá! Muud mə bá lúg nə lúgí óni. Shé gwúgá nyə, shé bəη lúg nə lúgí jé.”
³⁹ Bwə mú ntəg bíí nyə, shəenzh julə wú nə nyə fambə, kə gwú nyə ncâ.» ⁴⁰ Yésus mú jí bwo ná: «Ja múúd fambə mə

bá zə yí, a bá zə sá búúd bəɔŋgú ntudɛl?» ⁴¹ Bwə mú bɛsa nə nyə ná: «A bá gwú búúd bəɔŋgú kú nə ɪŋkúŋkwɔŋ; a mú ŋwa fambá jé, yə búúd oshús, bəɔŋg bwə bá dɛ yə nyə dé kɔw ja í jəla wá.» ⁴² Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye bi abwélé lɔ́ mícilyá mí Kálaad Zembî dí ná:

Kwóógú ólwɔ́ye bwə á myaas yí,
dwó wá í má bə kwóógú lú lúmuga†.

Cwám̄ba sósólúgú yé wə ní.

Jísə *sâ mím̄búgú sádí míshúd íí?»

⁴³ Yésus mú nyingé ci nə bwo ná: «Gwə wə mé jááw bí ná, Zembî mə bá yíl Faan dé bídí, a kə nə dwo gúl lwoŋ búúd í é bá mpu wúmə mpúmá yííd. ⁴⁴ †[Muud mə bá búl kwóógú dɔɔŋg dí yé mə bá kweshəli búg; nyɔɔŋg kwóógú dɔɔŋg í bá káda yé mə bá cugəli.]»

⁴⁵ Ja mílúlúú myâ ofada bə́nɔ́ŋ *Ofarizyɛŋ bwə á shîn gwág mikanda míni yí, bwə á ka mpu ná bwə wə Yésus ŋgá lás nə ndí wá. ⁴⁶ Bwə mú tééd ŋgólə sɔ́ məzhií ná bwə bíí nyə. Nji, bwə á ka ŋgə fúndə məŋkúmbə mə búúd nəcé buud bəsh bwə á dɛ ŋwa Yésus ná *muud micúndə mə Zembî.

22

Kanda zaŋ bā

(Luk 14.15-24)

¹ Yésus nyə á nyingə nómə lás nə bwo míkandad ná
² «Faan á gwɔw dúsə nda wúl njwú-buud í á kwəməsa ná a sá mwān yé zaŋ bá yí. ³ Nyə á ka kənd osól ó məsáal bé ná bwə kəg jɔw búúd nyə á jɔw zāŋ dí wá; nji buud

21:41 22.7 21:42 Sôm 118.22-23 † 21:42 kwóógú lú lúmuga: Í á dɛ bə kwóógú bwə á dɛ tééd jil mändəlúd yí, dwó wə bwə á dɛ bɛ ja bwə lúm mənyuŋg mə njów yí. 21:43 Dan 2.34-35,

44-45 † 21:44 Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni. 21:46 21.11; 26.4-5 22:2 9.15

bəɔŋgá bwé á shígé cɛɛl zə. ⁴ A mú nyiŋgə kənd bóól ósól ó məsáal, nyə nə bwo ná: “Kəgá ci nə buud mə ámə jôw wá ná, mə mə shîn kwəməsa dína. Mə mə cígə ínteny nə ocúdu wá məwón. Isâ byêsh í mú kwəməsá, zəgá dínad.” ⁵ Nji buud bəɔŋgá kú bísh njúwúlú mə cî, bwé mú yida ŋgə bwílya, nyâŋ kə nyódfí fambə, nyâŋ kə mákîd méd, ⁶ bóólúgá bwé bii námə *búúd ɔ lwámá ó cî, bwé cúg bwo ná ndéé gwú bwo. ⁷ Njwú-buud mú gwág mpimbə. A músə kənd ózimbí bé, kə jaŋgulə ógwúl ɔ búúd bəɔŋgá nə ndéé jígal ŋgwála wán. ⁸ A músə zə ci nə osól ó məsáal bé ná: “Dína í mə shîn bə kwəməsá, nji buud mə á jôw wá bwé á shígé mpíya nə ndî. ⁹ Kəgá məmaan məmaan, bí kég ŋgə jôw buud bēsh bí é ŋgə kwey wá, bwé zég zâŋud.” ¹⁰ Osól ó məsáal óni bwé mú kə mázhií məzhií, kə ŋgə ŋwa buud bēsh bwé á ŋgə kwey wá, tɔɔ mimbəwúlú tɔɔ ijɔɔ í búúd. Njów zâŋ í mú lwánd nə buud nə cwós.

¹¹ «Njwú-buud mú zə nyíi njów zâŋ nə a zə dúg búúd bwé ámə zə njúwúlú dí wá. A mú ŋgə dúg nə ndéé a músə kwey ŋgwól múúd kú nə káándá zâŋ. ¹² A mú ci nə muud wəɔŋg ná: “Wey e, ntədəlé wo ámə mpu zə wa kú nə káándá zâŋ yé?” Muud wəɔŋg nji kúl-kúl ná kufug, kú mpu nda á bə́sag ná. ¹³ Ntó, njwú-buud mú ci nə osól ɔ məsáal bé ná: “Wálúlgá nyə məbwê nə məkuú, bí wúsəg nyə tóón yídúgúd, kúl á bá kə bə nji a ŋgə bwam nə məyê yí.” ¹⁴ Ntó, mpugá nə njúwúlú wúsə shú búúd ŋkí bulya, nji bəɔŋg bí féeshá wá búsə cíg-cíg.»

Tóya mə Káázɛl

(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Ná ndéé *Ofarizyêŋ bwé mú kə shwushwagád, kələ sɔ nda búsə nə ŋkul bwéél Yésus ná a bíflug nə iciyá byé ná. ¹⁶ Bwé mú ŋwa bóól *ómpwíín bán nə bóól búúd ó gwoŋg

í á ðu ságusə ijwûga í Herod yí, bwə mú kənd bwo, bwə kə ci nə Yésus ná: «Yígguli! Sə ηgə mpu nə wo ji búbálé muud. Wo ηgə jígguli sə cug á Zembî búbálé. Wo ádé námə bæemb sâ bóól búúd bwə é ci yí, wo kú námə bæ nə ifwaas nə mbií múúd wí nə ηkul tōw wo míshúd yí. ¹⁷ Ntó, jaawug sâ. Ye məcɛɛ məshé mə ηgə magulə nə sə jənaɡ tóya mə *Káázəl, ye mə aηgê nə magulə?» ¹⁸ Ká, Yésus nyə á bwey mpu mbiya lám wáη. A mú ci nə bwo ná: «Bí mə zə bwówulə mə nəcə ji, yé búúd ɔ mákəη óga? ¹⁹ Lwógá ná mə *mwaanê bwə ðu jóna tóya nə ndí yé.» Bwə mú zə nyə nə saη *danarî. ²⁰ A mú jí bwo ná: «Zə jí nə vuguli mpwoombú nə jínə bwə á lúlə wa ga?» ²¹ Bwə nə né ná: «Jísə Káázəl». A mú ka ci nə bwo ná: «Yógá Káázəl isâ í Káázəl, bí yə Zembî isâ í Zembî.» ²² Ja bwə mə gwág mpɛsá ni yí, bwə mú bul káam bwə mú kyey, béégya nə nyə.

Osadwisyêη bwə láámbulə Yésus

(*Mak 12.18-27; Luk 20.27-40*)

²³ Námə jwôw ηgwúd ni, *Osadwisyêη, buud bwə ðu ci nə mimbimbə mí ábúle gwúm məshwoη dí wá, bwə á ka zə wə Yésus, zə jí nyə ná: ²⁴ «Yígguli, Moyíz nyə á ci ná: “Ŋkí muud mə yó kundú, mínyoηê yé mə jəlá nə shúgula nə kúsə yé, a byág nyəoηg mə yə yé mpwoη buud.” ²⁵ Ká gúl sâ í á bæ sə wa, bóól omínyoηê bwə á byêl zaηgbá, budúm nə budúm. Acúmbâ mú bá múdá, a mú yə. Nda nyə á yə kú nə mwân ná, a mú lúgə mínyoηê yé nə mudá. ²⁶ Nyíne mú námə yə kú nə mwân, a lúgə ηgwól nə mudá. Í á ηgə kə ntúni nə ndéé, bêsh zaηgbá mbií ηgwúd. ²⁷ Mudá mú námə zə yə bwédí mpúsə. ²⁸ Ja búúd bwə bá gwúm yí, nyáyé á omínyoηê zaηgbá mə bá ka ηwa mudá? Ŋgaá nə bêsh bwə á shí bæ ógwúm bé?» ²⁹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Bí ηgə kwab nəcə bí ampúyé sâ Kálaad Zembî ηgə ci yí, bí

kú námé mpu mpífá má Zembî. ³⁰ Ja búúd bwá bá gwûm máshwoŋ dí yí, budúm bwá ábúlé ná bá búdá, budá nda ná kə mábáád. Bwá bá ji nda *wəéŋgəles ó Zembî bwá njúl joŋ dí ná. ³¹ Kóómb á mimbimbə bálə gwûm máshwoŋ dí, ye bi afwóyé lq sâ Zembî nyə a lás nə bí yí? Ŋgaá nyə á ci ná: ³² “Mə ji Zembî má *Aburaham, Zembî má *Izaag, Zembî má *Yákwab.” Ntó ji ná Zembî cugé Zembî mimbimbə, a ji yidá bə Zembî á buud bwá ŋgə cugə wá.» ³³ Məŋkúmbə má búud má á ŋgə gwág nyə má má á ŋgə bul káam njíŋgúlá yé.

Shug lá məcɛɛ

(Mak 12.28-34)

³⁴ Ja *Ofarizyêŋ bwá má gwág ná Yésus má juwal Osadwisyêŋ mimpu yí, bwá mú sɛɛŋgya ná ndéé bwá mú kə nyádí. ³⁵ Ŋgwól múúd á gwoŋŋ jáŋ njúl Ŋkumɛ məcɛɛ mú zə bwówulə Yésus, nyə nə né ná: ³⁶ «Yíŋguli, məcɛɛ míshé mêsh dí, dáyé í ntq mól mêsh?» ³⁷ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wó jəlá nə cɛel Zembî woó Yawé nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə lúú wô wêsh. ³⁸ Dúni cɛɛ wá í ntq mól mêsh, dwó wá í tál shwóg. ³⁹ Dəŋŋ í ká námé nyingə bə nda dwo yí, dwó wá ga: Wo cɛel múúd yêsh jísə wo kúná-kúnə yé nda woméfwó. ⁴⁰ Məcɛɛ məbá mənə wá mäsə shug á *mbwoomb məcɛɛ wêsh nə minjíŋgúlá mí *búúd ə mícúndə myêsh.»

Krîst, Mwân mə Dávid

(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Nda *Ofarizyêŋ bwá á bə sɛɛŋgyá ná, Yésus mú jî bwo ná: ⁴² «Bí ŋgə ná ci *Krîst* ná jí? A ji Mwân mə zə?»

22:32 MmN 3.6 22:37 Mbá 6.4-5 22:39 Ləv 19.18; Mat 5.43; 19.19; Rom 13.9; Gal 5.14; Zhk 2.8 22:40 5.17; Rom 13.10

22:41 20.30-31 * 22:42 Krîst: Na jisə “Mesî”, muud Zembî nyə a gwááŋgúlə məwúddə má íjwúga ná ndéé a ntí yé.

Bwé ná: «Mwân mə *Dávid.»⁴³ Yésus mú ci nə bwo ná: «Ká ntúdelé Dávid nə ηkul mə Shíshim, nyə á jôw Kríst né Cwám̄ba yé? Iŋgaá Dávid nyə á ci ná:

⁴⁴ Cwám̄ba† nyə á ci nə Cwám̄ba wâm ná:

“Jigú shí wa mǎdǎ mbwê mǎncwûm,
kə wós ja mə é culushi mízhízhí myô,
wo nyaál myo nə mǎkuú yí!”

⁴⁵ «Iŋkí Dávid má bwey jôw Kríst né Cwám̄ba, nyə é ka bə Dávid mwân na ntúdelé?»⁴⁶ Kú nə muud nyə á bə nə ηkul bęsa sâ yé. Tééd jwôw ni, muud a shígé ná bwele jí Yésus njígá.

23

*Yésus ηgə ηkáánd nə Oyíguli ó mǎcęę bǎnôη Ofarizyêη
(Mak 12.38-40; Luk 11.39-52; 20.45-46)*

¹ Yésus músə ka ci nə mǎηkúmbə mə búúd nə *ompwíín bé ná: ² «*Oyíguli ó mǎcęę bǎnôη *Ofarizyêη bwé njúl jiya má Moyíz dí ná bwé dúg jííguli búúd mǎcęę má Zembî. ³ Ntó, ságá bwo mǎgwág, bí bę mínjíígulá myáη. Nji, bí kú ηwa kuú njəond wáη; nəcé bwé mpú nji mǎlás, kú ka də sá. ⁴ Bwé də kǎɔlə jilə-jilə mímbag, də zhimb búúd záməbag; nji bwóméfwó kú súsəl tɔɔ nyinó ná bwé kwi y myo. ⁵ Misóólúgú myáη myêsh mísə nji dúlə sɔ́ mísh. Bwé də bweeg byáη *íηgwabí í mǎcęę ntɔ́ bósíl búúd byáη. Bwé bul námé də gweesh myáη mímbwaag mi káándá. ⁶ Bwé cɛel də ji nji lúú tǎwuli dí ja bwé dú kə ídína dí yí; ja búésə *mǎmpáánzə má mínjíígulá má *Oyúden dí yí, bwé cɛel kə də ji nji íjiya yâ shwóg. ⁷ Bwé cɛel ná buud bwé dúg bəda bwo mǎbédá má gúmə mǎηkúmbə mə búúd dî. Bwé cɛel

^{22:44} Sôm 110.1; Mis 2.33-35; 1Kr 15.27; Heb 1.13; 8.1 † ^{22:44} Cwám̄ba: Wa, jínə lú Cwám̄ba dúsə “Yawé”, mbii í ηgə wú Sôm 110.1 dí yí. ^{22:46} Mak 12.34; Luk 20.40 ^{23:3} Rom 2.21-23 ^{23:5} MmN 13.9; Mbá 6.8; Iŋ 15.37-41; Mat 6.1

námá ná buud bwá dúg jôw bwo ná: *Rabi. ⁸ Nji bi bân, kúgá sọ ná buud bwá jôwúg bí ná: *Rabi nəcə Rabi wún jí nji ngwúd; bi búsə omínyoŋê mpédúgá nyínúđ. ⁹ Kúgá jôw múúd shí ga dí ná sósóŋgá waamó nəcə sósóŋgá wún ji ngwúd, nji nyooŋg jíśə gwów yé. ¹⁰ Kúgá sọ ná buud bwá jôwúg bí ná omása, nəcə mása jisə ngwúd, nji *Kříst. ¹¹ Nyooŋg yêsh má bul bə fwámé múúd mpédúgá nyín dí yé, á jəlá nə sêy nə bósól. ¹² Muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwá bá səl nyə shí; nyooŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwá bá bân nyə gwôw.

¹³ «Məntágula nə bí Oyíguli ó məcəξ nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nəcə bi mə laa búúd zhií á Faan á gwôw. Í músə, biméfwó kú nyíi, bí kú námə nyiŋgə bíđ ná booŋg bwə ŋgə ceeł nyíi wá, bwə nyíig.

¹⁴ *[[«Məntágula nə bí *Oŋkume ó məcəξ nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nəcə bí ŋgə mánda mikúsə mí búdá nə minjów myán, bí ka du sá ígwaa-gwaa í məjəgula ná bwə dúgúg nə bi bí ijəđ i búúd. Bi mə bá bwəma nə intúgúlí í bá bul nyaan yí.]

¹⁵ «Məntágula nə bí Oyíguli ó məcəξ nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nəcə bí ŋgə ntə míshwú ntə məkwamb ŋgələ sọ muud ngwúd jí nə ŋkul cénd mítédúgá zə nyíi mísəon wúnúđ yé. Ja bí mə ka jíga dúg mbií múúd wooŋg yí, bi mú sá nə a bəg nji muud mə jəlá nə kə kuda á kandəgəd, nəcə bi é sá nə a nyiŋgəg bul sá bów-bôw ísə ntə bî.

¹⁶ «Məntágula nə bî, wəancím-ncím bí mə tôw shwóg ná bi mə lwágulə búúd zhií wá, məntágula nəcə bí ŋgə ci nə ŋkí muud mə keen *Mpáánzə Zembî, sâ nyə ámə keen yí,

23:8 Yuá 13.13 23:11 20.26-27; Mak 9.35; 10.43-44; Luk 9.48; 22.26

23:12 Sôm 75.8; Mat 18.4; Luk 1.52; 14.11; 18.14 * 23:14 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. 23:16 5.34-37 23:16 15.14

í cugé nyə yímbúlí. Nji, múúd mə ká keen or á Mpráánzá Zembî, sâ nyə ámə keen yí, jí nyə yímbúlí. ¹⁷ Yé ímpwúfú íga, wəancím-ncím óga! Jí í ntɔ́ gúlúgá, ye or, ye Mpráánzá Zembî í ngə sá ná or bóg or má Zembî yí? ¹⁸ Bí ngə námə cì ná muud mə ká keen *alatâr, sâ nyə ámə keen yí, í cugé nyə yímbúlí. Nji, múúd mə ká keen sâ má Zembî í mbwúg alatâr dí yí, sâ nyə ámə keen yí, jí nyə yímbúlí. ¹⁹ Yé wəancím-ncím óga! Jí í ntɔ́ gúlúgá, ye sâ í mbwúg alatâr dí yí, ye alatâr mə sá ná sâ jɔɔŋg í bóg shú má Zembî yí? ²⁰ Ntɔ́, muud mə kéén alatâr yé, á keen alatâr nə sâ jêsh í mbwúg alatâr dí yí. ²¹ Muud mə kéén Mpráánzá Zembî yé, á keen Mpráánzá Zembî nə Zembî muud njúl cínɔŋg yé. ²² Muud mə kéén jɔŋ lə gwɔw yé, mə keen jiya ícî má Zembî nə Zembî muud njúl cínɔŋg yé.

²³ «Məntágula nə bí Oyíguli ó məcɛɛ nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nə bí nəcé bí ngə yə Zembî *ɲkɔw wúm á isâ nda mânt nə anis nə kumîn†, ikáá bí mə du teegushi ídúw nə ndî yí. Nji bí yida mpyêny mɔɔŋg məcɛɛ mə búl ntɔ́ má, nda cugólə nə buud tútəlí, nə gwágúlə búúd cey lámúd nə búgúlálə Zembî. Sâ bí á jəla nə sá wə ní, kú yida mpyêny byɔɔŋg bí ngə bwey sá yí. ²⁴ Yé ólwóye ɔ zhí wəancím-ncím óga. Bi mə du sâl məlwəg, yíl ncincínj jí cínɔŋg yí, nji bí minə *shamô ncindî.

²⁵ «Məntágula nə bí Oyíguli ó məcɛɛ nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nəcé bí ngə gusa bálá nə shúyá nji kwoŋɔd, cwû nyɛ njúl lwándúlá nə isâ í mándá nə íbɔw-bɔw isâ í má ŋwa bí milâm yí. ²⁶ Yé áncím-ncím Farizyêŋ! Fwog tééd gusa bálá cwû shú ná kwoŋ bóg námə ɲkí ɲkɛ.

23:18 MmN 29.37 23:21 10j 8.13 23:23 Ləv 27.30; Msh 6.8;
Luk 18.12 † 23:23 mânt nə anis nə kumîn: Jísə ikáá bwé du
lugushi jáamb nə ndî yí, isâ nda məsəb. 23:24 15.14 23:25
Mak 7.4 23:26 Yuá 9.40

²⁷ «Məntágula nə bî Oyígguli ó məcəç nə Ofarizyêñ. Bi búsə nə məkəñ. Məntágula nəcé bi búsə nda məshwoñ bwə mə wá fəmə má, ñkí nywa dúg tóón, ñji cwú njúl lwándúlá nə iyasá í búúd nə bíl ísâ í áđadanâ mimbíí mímibíí. ²⁸ Bi búsə námə ntó, mísh mə búúd dí, bí ñgə nyîn nda buud búsə ótútəlí wá; í njúl nə milâm mín mísə bí nə kwába nə fúlú a kú bíš məcəç nə cwóó.

²⁹ «Məntágula nə bî Oyígguli ó məcəç nə Ofarizyêñ. Bi búsə nə məkəñ. Məntágula nəcé bí ñgə lwə məshwoñ mə *búúd ə mícúndá, bi ñgə lugushi ikál otútəlí ó búúd bwə á dəw yí. ³⁰ Bí ñgə cí nə bi a mbəm bə ja impáámbe bín í á cəgə yí, bi a shígé nywá də wá məbwə kúl bwə á də gwú búúd ə mícúndá yí. ³¹ Ciyá jín jəəñg í ñgə bwaagulə nə bi búsə bwān ó búúd bwə á də gwú buud ə mícúndá wá. ³² Ká ji, meelugá casulə sâ ímpáámbe bín í á tééd yí. ³³ Bi búsə mbéé ónywā, iyəlukag. Bí mə bá faam kú kə kuda á kandugə dí? Í bá bə ntədəle? ³⁴ Gwə wá í bá bə nə, mə é də nti bí buud ə mícúndá, mə nti búúd ó fəg, nti Oyígguli ó məcəç; bi mə bá gwú bóól, bí bwambulə bóól ikwolós dí, bí yíd bóól nə milwóñ bídí məmpáanzə mə mínjígúlad, bi mə bá julya nə bóól míngwəla míngwəla. ³⁵ Í bá námə də sîy ntáni nə ndeé, otútəlí ó búúd bēsh bwə á gwúyow wá, məcií máñ shwiy bí mílúúd; tééd məcií mə Abel, tútəlí múúd, zə wóós məcií mə Zakarî mə Baraki bí á gwú mpədúgá Mpáanzə Zembî nə alatâr yé. ³⁶ Búbələ, mə jaaw bí nə, kala buud ga í é bwəma nə intágúlí byəəñg byēsh.»

*Yésus ñgə lígya shú Yurúsəlem
(Luk 13.34-35)*

³⁷ «Eéé Yurúsəlem ηgá gwú *buud ɔ mícúndá éga! Eéé Yurúsəlem! Wo ηgə sá nə, buud Zembî ηgá nti lwámád wódí wá, wo ηgə gwú bwo nə məkwóógú! A bweyálə má á tééd ná má sɛɛηg bwân bwô nda ábiyá kúwó má du sɛɛηg bwân bé máfaafugá dí ná! Nji, bi kú magulə ntó. ³⁸ Ká, dugá njów wún í zə lúg wuul. ³⁹ Nəcə mə mpú jaaw bí né tééd námá kíkídíga, bi ákwolé ná dúg mə. Mə bá nyiηgə nyîn nji ja bí má bá shwas mə ná: “Gúmá í bág nə nyɔɔηg ηgá zə jíná má Cwámba dí yé”.»

24

Intúgúlí í bá bə yí

(Mak 13.1-37; Luk 21.5-30; 17.22-37)

¹ Yésus nyə á ka kyey ná a wú *Luη má Zembî, cúwo tóón. A ηgá kə ntúni, *ompwíín bwə mú shísh nyédí, kálə cɛɛl sá nə á dúgúg mbií məlwɔga búúd bwə á lwɔ cínəηgú Luη má Zembî má. ² A mú yida ci nə bwo ná: «Bi má dúg dí isâ íni byêsh í? Búbáélé, mə jaaw bí ná, kú nə kwóógú í bá lúg í mbəd dúlúgá na gwôw. Na yêsh mə bá bə íciimi íciimi.»

³ A mú ka kə *Mbúnj wəolivyê dí, kə ji shí. Ompwíín bé bwə mú shísh nyédí kə jí nyə bənónj bwámé ná: «Jaawug sê, isâ íni í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sá nə wo wál zə, nə cug á shí ga í wál zə shîn?»

⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Bi ɔ bey ná buud bwə bəg shiig bí, bi mú bɛ bów-bôw zhíí. ⁵ Nəcə buud ηkí bulya bwə bá du zə nə jíná dâm, zə du ci ná: “Mə wé Kríst”. Məshigá máη məɔηg mə bá kənd zhwoηg buud jugú. ⁶ Bi mə bá du gwág míláj mí móomb, bi gwáduga ncíndá dɔomb. Bi kú bá du kənd mílám gwôw; í bá jii ná isâ íni í bág. Nji tɛem bə ntó, í ábúlé fwo bə məshíne mə shí. ⁷ Gúl lwonj í bá lúmbuli

nə gúl, dúl faan lúmbəli nə dúl. Zha á ifií mpu í bá bə bíl íkúlúd, shí í bá námə də ntaŋusa bíl íkúlúd. ⁸ Isâ íni byêsh í bá ná bə nji mətээ́dúlé mə mácey mə byéyí. ⁹ Bwə bá də kusha nə bî ná bi bwəmag nə məntáguła, bwə də gwú bî. Ilwoŋ byêsh í bá mpíi bí nəcə jínə dām. ¹⁰ Ntó, zhwog buud bwə bá jímb, bwə cwagəwa zhíí abúbôwəud. Buud bwə bá bə, bóól kusha nə bóól, mpədúgá nyáŋúd nji zhínə nə zhínə. ¹¹ Zhwog *buud ɔ micúndə ɔ məshíigə bwə bá zə, zə sá ná buud ŋkí bulya bwə bęg bów-bôw zhíí. ¹² Ná ndeé, fúlú á kú bísh máceę í bá ŋgə mpyáanz, zhwog buud ceelí mú bá ŋgə shín. ¹³ Nji muud mə bá jísəw kə wóós məshínéd yé, a bá cugə. ¹⁴ Bwə bá cúndə Jɔjɔ Kéél ní kúl jêsh shú ná ilwoŋ byêsh í gwágúg; ná ndeé məshíné mə músə bə.

¹⁵ «Gwə wə jí ná, bi mə bá dóg ájəłŋkúnkwoɔ múúd micúndə Danyél nyə á bwey jaaw yé. Ja á bá kə ŋwa jiya kúl í búl bə ci yí, muud ŋgə lɔ cilyá ga yé, kə mpú gwág! ¹⁶ Ja bí mə bá dóg ísə byəwŋg yí, buud bwə bá bə Yudeá wá, bwə bəg fúndə, kə mímbúmbúŋúd! ¹⁷ Muud mə bá bə kwáminú* yé kú bá shulə ná a kə ŋjów kə ŋwa sâ. ¹⁸ Nyəwŋg mə bá bə fambá yé, kú ná kwo kə kwáádə ná a kə ŋwa kúúd. ¹⁹ ŋkwéé budá bwə bá bə nə məbum, nə bəwŋg bwə bá ŋgə nyééŋg bwân mwôw məwŋg dí wá! Bwə bá bul ŋkúnkwəŋ. ²⁰ Jəgəlagá nə Zembî ná mitúbúg myəwŋg mí kú bá bə bí ŋkwánúd, ŋkí jwôw lú Sábaad. ²¹ Nəcə *incwaw í ntug í bá bə mwôw məwŋg dí mbií í abwélé bə té shí í á tééd yí. Bíl í ábúlé kwo bə mbií wəwŋg. ²² Í á mbəm bə Cwámba

24:9 10.17-22; Yuá 16.1-4 24:9 5.11 24:10 10.35; Luk 12.52-53 24:11 7.15 24:12 2Tm 3.1-5 24:13 Mbú 13.10 24:14 28.19 24:15 Dan 9.27; 11.31; 12.11 24:17 Luk 17.31 * 24:17 Jabwə á də lwɔ minjów yí, bwə á də mə kwáminú námə nda mənywŋg. Kwáminú í á də bə ŋkí lal, buud kə də ŋgə kyey wu gwôw, muud jee námə kə woga wu. 24:21 Dan 12.1; Mbú 7.14

kú cunal mwôw má incwaw í ntug mæŋgû, tæw muud kú faam. Nji a bá cunal mwôw mæŋgû næcé buud á má bwey féésh wá.

²³ «Ntó, ñkí ñgwól múúd má ci nà bí nò: “Dugá! Mesí jisə wá”, ñkí nò: “a jisə wá”, kúgá magulə. ²⁴ Nəcə omesí ó máshiiġá nà buud ə mícúndə wá məshiiġá bwə bá də wóós. Bwə bá də sá məma *məshimbá, nə *isâ í mímbúġú mbií wúsə nə ñkí ġúl sâ jí nə ñkul bə ntó, buud Zembî má bwey féésh wá bwə bɛ bów-bôw zhíí. ²⁵ Bi ó bey! Mə má bwey jaaw bí wə ni. ²⁶ Bwə ká ci nà bí nò: “Dugá, Mesí ji nûŋ shí a shwéeshád”, bi kú kə wu. ñkí bwə ci nò: “A ji ká nyúl fúmúd”, shwánágá, bi kú magulə, ²⁷ næcé *Mwân mə Múúd mə bá zə nda njəs í də yas kóómb jwôw í də cúwo yí, í nyîn kóómb jwôw í də jímə yí. ²⁸ Kúl mbimbə wúsə yí, cínəŋg wə ómpal ó də seŋgya yé.

²⁹ «Í bá bə, mwôw má incwaw í ntug mæŋg má ká námá shîn cɔ̄, jwów í bá shila nə ñkwed kú ná kwo faan; ñkwoond kú ná wéeshəli məŋkenya; wəacén-cénî bwə bá də bí shí; isâ byêsh bísé nə mpífə jəŋ dí yí í bá kúnġula. ³⁰ Ja jəŋġá, sâ í bá lwágulə nə Mwân mə Múúd wál zə yí í mú cúwo jəŋ dî; ikûl í búúd byêsh yâ shí ga í mú ŋgə tədəwa; bwə músə dúġ Mwân mə Múúd ŋgə zə míŋkúdúd, a zág nə mpífə nə milwanə. ³¹ A bá nti *wəéŋgəles bé nə məmá laag í də lás nə ñkulú yí, bwə zə seŋg búúd Zembî nyə á féésh wá, ikóómb ínɔ̄ byêsh, tééd bíl íjumə í shíd kə wóós bílúgád.

³² «Ŋwagá fəg nə yuug bí má də dúġ nə líí *figyê yí. Í də bə, ja mpúnzə nyé í mú nə bud-bud, məncuug má

24:23 Luk 17.23-24 24:24 24.5; 7.15; Mbú 13.13-14 24:27 24.30, 37; 25.31; 1Kr 15.23; 1Te 3.13; 4.15; 2Te 2.1, 8; Zhk 5.7-8; 2Pr 3.4; 1Yn 2.28 24:28 Zhb 39.30; Mbú 19.17-18 24:29 Iza 13.10; 34.4; Azh 2.6, 21; 2Pr 3.10, 12; Mbú 6.12-14 24:30 Zak 12.10-14; Dan 7.13-14; Mat 24.27; 26.64; Mak 14.62; Mbú 1.7 24:31 13.41 laag; 1Kr 15.52; 1Te 4.16

agúgwáan má ηγḡ kḡ yí, bí mú mpu né ompú bwá mú kúnə-kúnə. ³³ Ntó námá, ja bí má bá dúg ísâ byəɔŋg byêsh í ηγḡ s̄y yí, mpugá ná z̄iyé má Mwân mə Múúđ í mú kúnə-kúnə, í mú cé máyíndə mə nyâ. ³⁴ Búbálé, má jaaw bí ná, kala búúđ ga í ábúlé cḡ, isâ íni byêsh kú fwo s̄y. ³⁵ Gwów nə shí í bá cḡ, nji iciyá byâm kú cḡ.»

*Muud má jəlá nə ji ηkwəməsá
(Mak 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-35)*

³⁶ «Shú sâ í dúgyá nə jwḡw nə wəla ísâ byəɔŋg í bá s̄y yí, kú nə muud mə mpû; tɛem bə wéŋgəles búś wə Zembí wá bwá ampúyé; tɛem bə Mwân nyə ampúyé; nji Sóŋgú wə mə mpû. ³⁷ Ja *Mwân mə Múúđ mə bá zə yí, isâ í bá s̄y námə nda í á s̄y ja mə *Nówe dí ná. ³⁸ Shúshwóógú nə mpəŋ í búdáług shí nyêsh, buud bwá á də də, də ηgul, bwá béya, béłushi námə bwân bán nə ndéé kə wós jwḡw *Nówe nyə a nyíi məma byóól dí yí. ³⁹ Buud bwá á shígé də beemb təw sâ, kə wós ja mpəŋ í á zə jaŋgulə bwo bēsh yí. Ntó námə wə í bá bə ja Mwân mə Múúđ mə bá zə yí. ⁴⁰ Í bá bə, budúm óbá bwá ηγḡ s̄y fambá, ηgwúd ηwiny, ηgwól lúg. ⁴¹ Budá óbá bwá ηγḡ jí isâ kwóógú ηgwúd dí, ηgwúd ηwiny, ηgwól lúg.

⁴² «Ntó, jigá ηkasə! Bì ampúyé jwḡw Cwamba wún mə bá zə yí. ⁴³ Mpugá nə amədí njów mbəm də mpu wəla lə búlú júwâl í é zə yí, ηki á də ji ηkasə, a kú bíđ nə júwâl í búgəg nyə njów, júwo ísâ. ⁴⁴ Ntó, bí mə jəlá nə də ji ηkwəməsá, nəcé Mwân mə Múúđ mə bá zə wəla bí abúlé ηgə téduga nə nyə é zə yí.»

(Luk 12.41-48)

24:34 16.28 24:36 Mis 1.7 24:37 Mət 6.11-13; 7.7-13; 2Pr 3.6
24:42 24.44, 50; 25.13; Mak 13.33, 35; Luk 12.40; 21.36 24:43 1Te 5.1-2;
2Pr 3.10; Mbú 3.3

⁴⁵ «Wáyé sòl mäsáal wúsé abúgúlag a njúl ñkí kê mása má tâl ná a bég lúlúú á buud ò njów a ðu yə bwo idəw wəla i jəla yí? ⁴⁶ Sòl mäsáal wəɔŋg nywá má jəla nəcé mása nyə é zə kwey a ñgá sá iséy byé. ⁴⁷ Búbólé, má jaaw bí ná, mása nyə é jil nyə ná a jwúg nə bíl ísâ í njów byêsh. ⁴⁸ Nji ñkí a jisə bów-bôw sòl mäsáal, nyə é ci ná: “Cwám̄ba waamé nyə áleeleé nyiŋgə”. ⁴⁹ Ná ndeé a mú ka ji yídúle búúd bə́nón̄ b̄wə ñgá s̄y wá, nə d̄alə d̄əg, b̄en̄ɔŋ oshwéḡye ó málwəg n̄ji ñgálə ñgul. ⁵⁰ Mása yé má bá zə wós nyə dúl jwówúð m̄asegȳa, wəla á shígé ñgə t̄əduga yí. ⁵¹ Mása nyə é yə nyə intúgúlí í ányinyaanə, a kənd nyə kúl búúd ó məkəŋ b̄wə ñgá b̄wəma nə ñk̄ud yí; nyə é bə cínəŋgá, n̄ji a ñgá bwam nə m̄əȳə.»

25

Oncwíyê ó mäsás w̄um

¹ «Ntó, Faan á gwów í bá bə nda lâŋ ga: oncwíyê ó mäsás w̄um má á ñwa málamba, zə kə ná má ká lég múúd nyə á bə ná a zə bwéemb shwá wán̄ yé. ² Mäsás w̄um m̄əni dí, m̄ətóɔn má á bə ilad, m̄ətóɔn okəŋ. ³ M̄əɔŋg má á bə ilad má má á ñwa málamba kú bwey ñwa m̄óól m̄əwúðə kə nə mwo. ⁴ Nji okəŋ bá, bwé á ñwa málamba, bwé kə n̄émə nə ifuundú í m̄əwúðə ná bwé bá kə ñgə kwád̄ulə. ⁵ Muud nyə á bə ná a zə bwéemb múdá yé, nyə á shígé j̄wa zə; mäsás w̄um m̄əni m̄ēsh má mú tag nə jiya ná ndeé má sh̄in kə gwád. ⁶ T̄am bulú, cúndá í mú s̄y ná: “Muud bá wə zág ε; kəgá lég nyə!” ⁷ Oncwíyê ó mäsás w̄um m̄əni m̄ēsh má músə juum, má ka zə kwəmusa málamba. ⁸ M̄əɔŋg má á bə ilad má, má mú ci nə okəŋ ná: “Yágá sə baalé m̄əwúðə, m̄əsú málamba má wál jímə.” ⁹ Okəŋ nə bwo ná: “Mb̄ô! M̄əwúðá má ákwagayé nə shé b̄ēsh; kəgá íkúl bwé ðu ñgə

kusha yí, bi kág kusə mún.” ¹⁰ Té ilad íni í á ηgə kə ná í ká kusə məwúdə yí, muud bá mú wóós. Bəndŋ bəŋg bwə á bə okəŋ wá, bwə mú nyíi njów zāŋ, bwə fad mbê. ¹¹ Məsás mâ ilad mə á ka zə wóós na mpúmpúsə, ka zə ηgə jŋw ná: “Mása, Mása, juwúg sə mbê.” ¹² Nyə mú yida bəsa nə bwo ná: “Mə ηgə ci nə bí fwámé ci ná, mə ampúyé bî.” ¹³ Ntó, jigá ηkasə, nəcé bi ampúyé jwŋw nə wəla *Mwān mə Múúd mə bá zə yí.»

Osóol ó mėsáal ólól
(Luk 19.12-27)

¹⁴ «Í bá bə nda muud nyə á kə njəond dí yé. Ja á mə bə ná a zə tí yí, a mú jŋw osóol ɔ mėsáal bé, zə yə bwo məbii mé tŋŋ nda məcé. ¹⁵ A mú ηgə yə bwo námə nda bwə á ηgə bə nə ηkul iséy ná; a yə nyíga mimbwoomb mí mímbeesh mítóŋ, a yə nyíga mimbwoomb mímbá, a yə nyíga mbwoomb ηgwúd. Nyə a shîn yə bwo ntúni ná ndéé a músə kyey. ¹⁶ Námə nji bwə á shîn lég *mwaanê yí, nyəŋg nyə á bə nə mimbwoomb mítóŋ yé mú kə sêy nə yé mwaanê; a músə nyiŋgá bii míl mítóŋ. ¹⁷ Nyəŋg nyə á bə nə mímbá yé mú námə nyiŋgá bii míl mímbá. ¹⁸ Nyəŋg nyə á bə nə ηgwúd yé nye nyə á kə fáág bí mändəlúd, a mú shweel mwaanê mə mása yé cínŋg. ¹⁹ Ja fwámé fwála í á cŋ yí, mása nyə á ka zə ná a zə sá ósóol ó mėsáal bé shitóŋ. ²⁰ Nyəŋg nyə á lég mimbwoomb mí mímbeesh mítóŋ yé mú shísh, a zág nə míl mímbeesh mítóŋ, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbeesh mítóŋ; dugí, míl mímbeesh mítóŋ mə á bii wə míga.” ²¹ Mása yé mú ci nə nyə ná: “Uhúŋ. Wo ji jŋjŋ sóol məsáal abúgúlág. Wo mə bə mə abúgúlág nə isá cíg-cíg, mə é jil wo isá í ábubulyá dî. Zaá ji məshusəg mə mása

woó dî.”²² Nyɔɔŋ nyə á lég mimbwoomb mímbá yé mú némá shísh, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbeesh mímbá; dugí, míl mimbwoomb mímbá mə á bii wó míga.”²³ Mása yé mú ci nə nyə ná: “Uháŋ. Wo ji jɔjɔ sól məsáal abúgúlág. Wo má bə mə abúgúlág nə isâ cíg-cíg, mə é jil wo isâ í ábubulyá dî. Zaá ji məshusug mə mása woó dî.”²⁴ Nyɔɔŋ nyə á lég nji mbwoomb ŋgwúd yé músə némá shísh, nyə ná: “Mása, məe mə á bwey mpu né wo ji ŋkí nyaan, wó də mwáágulə mpúmá kúl wó á shígé bɛ yí, wó də shwo ídâw kúl wó á shígé myeeg mpəg yí; ²⁵ Gwə wə má á fúndə yí, mə músə kə shweel mbwoomb mímbeesh wô mándəlúd. Lógúg, sâ gwô wə ga.”²⁶ Mása yé mú ci nə nyâŋ ná: “Wo ji bów-bôw sól məsáal. Wo ji mbéé læm. Ŋkí wo á mpu né má də mwáágulə mpúmá kúl má á shígé bɛ yí, mə də shwo ídâw kúl má á shígé myeeg mpəg yí, ²⁷ ŋgaá, wo á jəla nə kə wá mə mwaanê waamá bāŋ dí, nə ja má wós yí, mə zə ŋwa nyə nə məbədî gwôw! ²⁸ Déégúgá nyə mbwoomb mímbeesh ni, bi yág nyɔɔŋ jí nə myo wúm yé. ²⁹ Nəcə muud jí nə məbii yé, bwá bá nyiŋgə kwádulə nyə mwo, á mú bul bii, nji nyɔɔŋ cúgé nə ndî yé, bwá bá meel déég súsúsá á jí nə ndî yí. ³⁰ Biigá mbéé bów-bôw sól məsáal ga, bi wúsəg nyə tóón, kúl í bá bə nji a ŋgə bwam nə məyê yí.”»

Sémbyé mílósú á məzhúgúlâ

³¹ «Ja *Mwân mə Múúd mə bá zə nyédí íjwûga dí, bánŋŋ *wəéŋgəles bēsh yí, a bá zə ji nyédí *caŋgə á milwanéd. ³² Ntó ilwoŋ byēsh yâ shí ga í bá seŋgya nyédí mpwóómbúd. A bá béég búúd ígwoonŋ íbá nda mbaagulə itow mə də béég íncwəmbe nə ikálá ná. ³³ A bá təl íncwəmbe nyédí mbwə mənchwúm, ikálá nyédí mbwə

25:29 13.12; Mak 4.25; Luk 8.18; 19.26 25:30 8.12 25:31 16.27 25:31 Mbá 33.2; Zak 14.5; Mat 16.27; 19.28; 1Te 3.13; Yûd 14

mækóól. ³⁴ Ná ndeé Njwú-buud mə bá ci nə bəɔŋg wâ mbwê mənɔwûm ná: “Zəgá, bí buud Sóɔŋgú wâm mé yé ócúncésh wá. Zəgá ji Faan déd, zə ləg lúgí nyə á bwey bwíŋg bí námé ja nyə á fwɔ shí nə gwów yí. ³⁵ Nəcə mə a gwág zha, bí á yə mə idûw; mə a gwág shwáásúlə minú, bí á ŋgual mə; mə á bə njôŋ, bí á ŋwa mə bídí; ³⁶ mə á bə shushwáás, bí a bwééd mə mikáándé; mə á bwás, bí á zə dúg mə; mə á bə mímbwugud, bí á kə dúg mə.” ³⁷ Ja jəɔŋgú wá otútəlí ɔ búúd bwé bá bɛsa nə né ná: “Cwám̄ba, jáyé ja sá á dúg wo nə zha sá mú yə wo idûw, sá dúg wo nə shwáásúlə minú sá ŋgual wo yí? ³⁸ Jáyé ja sá á dúg wo, wo njúl njôŋ sá mú ŋwa wo sádí yí; ŋkí nə wo njúl shushwáás sá mú bwééd wo yí? ³⁹ Jáyé ja sá á mpu ná wo ŋgə bwás ŋkí nə wo ji mímbwugud sá mú kə dúg wo yí?” ⁴⁰ Njwú-buud mə bá bɛsa nə bwo ná: “Búbələ, mə jaaw bí ná, ja jêsh bí á sá gúl míminyɔŋgú jâm wúl sóólúgú ni yí, mə wé bí á sá wə yé.”

⁴¹ «A músə bá ci nə bəɔŋg wâ nyádí mbwê mækóól ná: “Wúgá mə míshúd. Bí búəsə nə məzhúŋgúlú mə Zembî. Kyeyugá kə kuda á kandugə kandugə dî, kuda Zembî nyə á kwəmusa shú Njwú məjamb bəŋŋə wəŋgəles bé yí. ⁴² Nəcə mə á gwág zha, bí a shígé yə mə idûw; mə á gwág shwáásúlə minú, bí a shígé ŋgual mə məjúwó. ⁴³ Mə á bə njôŋ, bí a shígé ŋwa mə bídí; mə shushwáás bí kú bwééd mə mikáándé; mə bwás, mə kə mímbwugud, bí kú kə dúg mə.” ⁴⁴ Ntó, bwé bá námé jí nyə ná: “Cwám̄ba, jáyé ja sá á bwele dúg wo, wo ŋgə yə nə zha ŋkí shwáásúlə minú, ŋkí ntəg ná sá á dúg wo, wo njúl shushwáás ŋkí nə wo ŋgə bwás, ŋkí nə wo njúl mímbwugud sá kú bísh wo yí?” ⁴⁵ Ntó, a bá bɛsa nə bwo ná: “Búbələ, mə jaaw bí ná, ja jêsh bí á bə kú sá ŋgwól míminyɔŋgú waamé wúl sóólúgú ni yí, mə

25:35 Iza 58.7 25:40 Mik 19.17; Mat 10.40, 42; 12.50; 28.10 25:41 Yùd 7; Mbú 20.10, 15

wá bí á bæ kú sá mánywa mæŋg yé”. ⁴⁶ Nə ndéé, báni bwá bá kə intúgúlí yâ kandugə kandugə dî; otútəlí ɔ búúd bāŋ bwá kə cug á kandugə kandugə dî.»

26

Shwushwaga shwi y mə Yésus
(*Mak 14.1-2; Luk 22.1-2*)

¹ Í á zə bæ nə, ja Yésus nyə á shîn lás isâ ini byêsh yí, nyə á ka ci nə *ompwíín bé nə: ² «Bì mə mpú nə í mə lúg mwôw məbá nə *Páska bəg. Mpugá nə *Mwân mə Múúd mə bá kaanz shú nə bwá bāg bwambələ nyə kwólós dî.» ³ Milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wâ ləom bwá á ka kə sɛŋgya luŋ mə Kayíf, Ajəláci á ofada. ⁴ Bwá mú kə cwə íyug nə bwá bii Yésus məkəhúd, gwú nyə. ⁵ Nji, bwá á ŋə ci nə: «Í ajáláyé nə sîy fwála lə zāŋ, buud bwá á bá bul sá ícucu».

Ŋgwól mudá mə shwu Yésus labínda lúúd
(*Mak 14.3-9; Yuá 12.1-8*)

⁶ Yésus nyə á ka bæ Betanî, Shímun á zúzaamé dí njów. ⁷ Ŋgwól mudá mbíd fúfuundú *alubátrə* mú shísh wé Yésus. Fúfuundú jəŋg í á bæ nə labínda álal-kus. Nə ndéé, Yésus ŋgə də, mudá éne mú shwu nyə labínda wəŋg lúúd. ⁸ Ja *ómpwíín bwá mə dúg ntáni yí, bwá mú gwág bôw, bwá mú ŋgə lás nə: «Jí á ntámá labínda éga ntúga yí? ⁹ Í ámə jəla nə bwá kúshag labínda ni ŋkí lal kus, bwá mú kwíind mímbúbúwá nə *mwaanê wəŋg.» ¹⁰ Yésus nyə á ka mpu nə bwá ŋgə lás ntó, a mú ci nə bwo nə: «Nəcə jí bí mə ntágúlé mudá éne yí? Sâ mánywa wé á mə sá mə ni. ¹¹ Nəcə bínðŋ mimbúbúwá bi é dɛ ji mwôw mêsh, nji

25:46 Dan 12.2; Yuá 5.29; Zhk 2.13 26:1 7.28 26:2 16.21 26:4 21.46

26:6 Luk 7.37-38 * 26:7 alubátrə: Nyə á bæ dúl váál kwóógú, bwá á dɛ mə ifúfuundú í bwíl nə ndí yí. 26:11 Mbá 15.11

sónêḡ bí sá ábúlé ji mwôw mêsh. ¹² Ja nyə ámə shwu mə labínda nyúúlúd ni, nyə ámə bwey kwəməsa mə dəwúlə mə bá zə dəw yí. ¹³ Búbálé, mə jaaw bí ná, kúl jêsh bwə bá cúndə Jɔɔɔ Kéel ga shí nyêsh dí yí, bwə bá námə də jaaw sá múdá éga mə sá mə yí, buud də téduga nyə.»

¹⁴ Mprésə na, ηgwól múúd á gwoηg ómpwíin wúm nə óbá, nyəηg bwə á də jôw ná Yúdas Iskariyôt yé, músə kə dúgya nə milúlúú myâ ofada, ¹⁵ nyə nə bwo ná: «Mə ká sá ná bí bíg Yésus, bí yə mə jí?» Bwə mú ntâg lɔ misaη mí mwaanê məwúm məlól, bwə yə nyə. ¹⁶ Tééd baan dəηgú dí, Yúdas músə ηgə sɔ fwámé fwála á jí nə ηkul sá ná bwə bíg Yésus yí.

Yésus bənêḡ ompwíin bé bwə sá Páska

(Mak 14.12-21; Luk 22.7-14, 21-23; Yuá 12.21-30)

¹⁷ Jwôw mətéédúlé mə zâḡ mú ka zə wós, jwôw bwə á jəla nə tééd dələ íbuléd yâ kú nə *ləvur yí, *ompwíin bwə á ka jí Yésus ná: «Wó cəel nə sá kág kwísha dína *Páska ηgow?» ¹⁸ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Kagá ηgwála, wə mbéé; bí kág ci nə nyə ná: “Yígali mə ci nə baan dé í mú kúná-kúnə. Bənêḡ ompwíin bé bwə é zə sá Páska wa wódí.”» ¹⁹ Ompwíin bwə á kə námə kə sá nda Yésus nyə á ci nə bwo ná, bwə mú kwísha dína Páska.

²⁰ Ja kugú í á bii shí yí, Yésus nyə á kə ji shí, bənêḡ *buud ɔ lwámá wúm nə óbá bé, kələ də. ²¹ Bwə ηgə də, Yésus mú ci ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, ηgwól múúd á na bídí nyə é kusha nə mə». ²² Ompwíin bwə mú bul gwág sá jəηgú cey lámúd, bwə mú ηgə jí nyə, múúd yêsh ná: «Cwám̄ba, ye mə?» ²³ Yésus mú bəsa ná: «Muud səná sá ámə juwo məbwê shúyád yé, nyə wə nyə é kusha nə mə. ²⁴ Mwân mə Múúd nywáá, nyə é kə námə nda jísə bwey bə cilyá

shú dé dí ná. Nji mǎntágula nǎ múúid mǎ kéénzh nyǎ yé; í á yida nywá bul jǎla nǎ muud wǎǎngǎ kú byêl.»²⁵ Ntó, Yúdas, muud nyǎ á kusha nǎ nyǎ yé mú námǎ lás, a jî nyǎ ná: «*Rabi e, ye mǎ?» Yésus mú bǎsa nǎ nyǎ ná: «Wo má ci wǎ ni.»

²⁶ Bwǎ ngǎ dǎ ntúni, Yésus mú njwa buléd, a yǎ Zembî cúncésh ná ndéé, a mú fêy buléd, yǎ ómpwíin bé, nyǎ nǎ bwo ná: «Ŋwagá, bi dǎg. Nyúul nyám wǎ ga.»²⁷ Ná ndéé, a mú njwa bálá wáan, a yǎ Zembî cúncésh, a yǎ ntǎg ómpwíin bé, nyǎ nǎ bwo ná: «Bi bêsh ngulǎgá. ²⁸ Mǎcií mǎm wǎ mǎni, mǎcií mǎ sǎ, má zǎ shwiy shí má, zǎ cé búúid njí bulya, ná bwǎ bǎg nǎ ijuugá í *mísám. ²⁹ Má jaaw bí ná, mǎ abúlé ná kwo ngul wáan ni kǎ wóós ja shé má bá ngul ncuncúmbǎ Faan má Sǎǎngǎ waam dí yí.»³⁰ Bwǎ mú ka sey Zembî isusa i gúmǎ ná ndéé bwǎ músǎ kyey kǎ *Mbúnj wǎolivyê dí.

Pyêr nyǎ e kǎílya Yésus

(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Yuá 13.36-38)

³¹ Ná ndéé, Yésus mú ci nǎ *ómpwíin bé ná: «Búlú ga dí, bi e lǎngwǎo búgǎd nǎcé mǎ. Sǎ jǎǎngǎ wǎ jísǎ cilyá Kálaad Zembî dí yí ná: “Mǎ é nyífǎ mbaagulǎ itǎw, incwǎmbe í sǎǎnz í mú shîn ciima.” ³² Nji, ja má bá gwúm yí, mǎ bá tééd kǎ Galilê, bí kǎ bá kwey mǎ nún.»³³ Pyêr mú lás, ci ná: «Tɛem bǎ ná bǎǎlúgá bêsh bwǎ lǎngwǎo búgǎd nǎcé wo, mɛɛ mǎ abúlé bwelɛ lǎngwǎo.»³⁴ Yésus mú bǎsa nǎ nyǎ ná: «Búbǎlé, má jaaw wo ná, námǎ búlú ga dí, shúshwóógǎ ná ngwúm kúwo kwǎágúgi, wo e kǎílya mǎ ija ilǎǎl.»³⁵ Pyêr nǎ né ná: «Tɛem bǎ ná í wóós ná shwǎ yǎg shwiy ngwúdú,

26:26 1Kr 10.16 26:28 MmN 24.8; Zhe 31.31; Heb 7.22; 9.15-20 26:30
Luk 22.39; Yuá 18.1 26:31 Zak 13.7; Mat 26.56; Yuá 16.32 26:32 28.7,
16 26:34 Luk 22.33-34; Yuá 13.36-38 26:34 26.75

mə kú bwɛɛ kíflya wo». Bóól ómpwíín bêsh bwé mú námá ηgə ci ntó.

Yésus mə jəgula nə Zembî Getsemane
(*Mak 14.32-42; Luk 22.39-46*)

³⁶ Nə ndéé, Yésus bə́nđŋ *ompwíín bé bwé músə kumə kúl bwé də jŋw nə Getsemane yí. A mú ci nə bwo ná: «Jigá wa shí, mə fwo kə wá shwóg, kə sá məjəgula». ³⁷ A músə jŋw Pyêr nə bwân ó Zhébedé óbá, bə́nđŋ bwé mú kə; a mú tééd ηgálə bul gwág məcey mə lâm, mbəəm í ηgə shwiyy nyə nyúúlúđ. ³⁸ A mú ka ci nə bwo ná: «Lâm wúsə mə nə məcey ki mə é yə. Jigá ηkasá wa shí, bi nyéélóg mə.» ³⁹ A mú wú na bwádí, a ηwá shísh shwóg, a músə kə wusə nyúúl shí, a kúd mpwoombú mánđəlúđ, jəgula nə Zembî ná: «Pəpá e, ηkí jí nə ηkul jəla ntó, maguləg nə mə bəg kú ηgul bálá məcey ga. Nji, í síyúg nda wó céel ná, kú bə nda mə céel ná.» ⁴⁰ A músə zə kóómb ómpwíín bwé á bə yí, a mú zə kwey bwo ígwád. A músə lás nə Pyêr ná: «Ntó nə bí cugé nə ηkul ji ηkasə nə mə təw nji wəla ηgwúđú? ⁴¹ Jigá ηkasá, jəgula nə Zembî, bi bəg kú biil məbwə́búlánúđ. Lām wúsə nə yéesh mə kyéy jə kuú njoənd; nji nyúul í cugé nə ηkul kwag kuú njoənd wəwəg.» ⁴² A músə nyingə shísh shwóg ja ábēé, kə jəgula nə Zembî ná: «Pəpə, ηkí tədúgá wə í cugé nə wo yíl mə bálá ga mə kú ηgul, í síyúg nda wó céel ná.» ⁴³ A músə nyingə zə ómpwíín bé dí, zə námá nyingə kwey bwo ígwád nəcé mísh mə á ηgə ntám̄b bwo. ⁴⁴ A mú wú na bwádí, a shísh shwóg, kə sá məjəgula ja álél, məjəgula məmpúđ á ηgə bwey sá má. ⁴⁵ A músə nyingə zə ómpwíín bé dí, a mú ci nə bwo ná: «Ye bi bāŋ bi é bə wa nji gwə nə gwə nji ηgálə woga? Dəgá! Wəla í mú kúná-kúnə, wəla *Mwān mə Múúđ mə zə kaanz məbwə́ mə ósól ó *mísə́m

dí yí. ⁴⁶ Tówúgá, sá kyéyug. Muud má kusha nə mə wá zág yé.»

Bwá bii Yésus

(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Yuá 18.3-12)

⁴⁷ Yésus ηgá ná lás ntúni, seegya ná, Yúdas nyə á bə námá gwoonηg *ómpwíin wúm nə óbá dí yé mú cúwo, a ηgá zə nə məma kínda búúd, bwó nə ikafwele nə məbúlə. Milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wâ ləom wá bwá á nti bwo. ⁴⁸ Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə a bwey kwambúlə nə buud óni ná: «Muud má é kə fúlal, sá sɔnya mímpu yé, nyə wá éne, bi ó bii nyə». ⁴⁹ Námá ηji Yúdas nyə á cúwo yí, nyə a cɔ kə ηji wá Yésus, nyə nə né ná: «Rabi, wo ɔ lás ɔ!» A mú fúlal nyə. ⁵⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wey e, ság sâ wo ámə zə sá yí». Buud bwá mú cíg, zə kɔ Yésus, bwá mú bii nyə.

⁵¹ Seegya ná ηgwól múúd gwoonηg mə Yésus má wéem kafwele jé, taad ηgwól sóɔl məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámɔ nyə lwê. ⁵² Yésus músə ci nə nyə ná: «Nyηgág fəen kafwele gwô jiya jéd; nəcé muud yêsh mə bálán nə kafwele yé, a bá námá bwəma nə shwiy kafweled. ⁵³ Ye wo ampúyé ná mə ji nə ηkul gwááamb Dâ kwíindyá, a leel námá nti mə məma íkínda í *wéηgəles wúm nə íbá? ⁵⁴ Ká, ηkí isâ í s̄y ntó, micilyá myâ Kálaad Zembî mí é ka bwəma ntudélé? Sâ í ηgə s̄y ga í ηgə lwándulə micilyá myəonηg.»

⁵⁵ Yésus músə ka ci nə buud bwá á zə bii nyə wá ná: «Bí ηgə zə nə ikafwele nə məbúlə zólə bíi mə, mə jisə zhiləŋgaanó hí? Ŋgaá ná shé á dɔ bə jwôw dêsh kúl ηgwúd, mə ηgá jíŋgəli buud *Luη má Zembî d̄i, bi kú séémb mbwə ná bi má bíi mə. ⁵⁶ Isâ íga byêsh í ηgə s̄y ntúga ná isâ *búúd ɔ micúndə bwá á cilə yí í bwámag.» Mpúsə wəonηḡ, ompwíin bé bwá mú myaas nyə, bwá sh̄in fúnda.

Yésus tæl kəɔdæd wə Kayíf

(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Yuá 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Buud bwá á zə bií Yésus wá bwá mú kə nə nyə wá Kayíf, Ajəláci á ofada, kúl *Oyííguli ó mócçç nə ocúmbá buud wá ləɔm bwá á kə sɛɛŋgɔ yí. ⁵⁸ Pyêr nyɛ nyə á ŋgə bɛ bwo shwóg-shwóg nə ndéé kə wós nŋ luŋ. A mú nyíi nə á cɛɛl fwo wámbulə sâ í é bə yí. A mú kə ji shí, bəndŋ bíl ífulísh kəl ŋgwúd.

⁵⁹ Té ni, milúlúú myâ ofada, bəndŋ *Gwoŋg ósémbɛ ó mílósú wá Zembî jêsh bwá á ŋgə sɔ mpwɛnɛ bwá yág nyə nə ndéé bwá gwú nyə yí. ⁶⁰ Nji, zhwoɔg buud bwá á tɛɛm ŋgə zə nə ijɔɔ ŋgə zə yə nyə ompwɛnɛ, í á shigé bə nə tɔɔ sá á shwiɔ. Bóól búúɔ ɔ ómpwɛnɛ óbá bwá mú zə cúwo, bwá ná: ⁶¹ «Wey éne, nyə á ci nə a ji nə ŋkul búgə *Mpráanzə Zembî nə ndéé a kwo sá nji mwów málóol shumələ nyúl.» ⁶² Ajəláci á ofada mú tɔw tətəlí, nyə nə Yésus ná: «Wo abésáyé búúɔ óga sâ bwá ŋgə bwaagulə wo ni?» ⁶³ Yésus njúl nji kúl-kúl. Ajəláci mú kwo ci nə nyə ná: «Jaawug sá búbálé má Zembî á kuwô, ye wo ji *Kríst, *Mwân má Zembî?» ⁶⁴ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wo mé ci óni. Má ka jaaw bí ná tédé nómá kíkídíga, bi é dúg *Mwân mə Múúɔ njúl shí mbwə məncwúm má Zembî á ŋkul nyêsh dí, bi mə bá nómá dúg nyə, a ŋgə zə mɪŋkúɔdɔd.» ⁶⁵ Ajəláci músə nyaa míkáándá, nyə ná: «A mé *lás nə Zembî bwaasúlə mpu, jí shé má kwo sɔ owúshinɛɔ yí? Biméfwó bi má gwág nda á má lás nə Zembî bwaasúlə mpu ná. ⁶⁶ Bi mə dúg nə ji?» Bwá ná: «A jəlá nə yə.» ⁶⁷ Bwá mú ka ŋgə sey nyə məntənd mpwóómbúɔd, bwá ŋgə wá nyə ikúda; bóól bwá

26:61 27.40; Yuá 2.19; Mís 6.14 26:63 kúl-kúl: Iza 53.7; Mat 27.12-14 Mwân mə Zembî: Mat 14.33; 27.40, 43; Luk 22.70

26:64 Dan 7.13; Mat 22.44; 24.30; Mak 13.26; Luk 21.27 26:65 nyaa míkáándá: Ilŋ 14.6; Esd 9.3 lás nə Zembî bwaasúlə mpu: Ləv 24.16; Yuá 19.7 26:67 Iza 50.6; 53.5

ηγά τί νηə məmpóónz, ⁶⁸ bwá ηγά ci nə νηə ná: «Yé Kríst, lwóg né wo ji *muud micúndá, jaawug sé muud νηə ámə yíd wo yé.»

Pyêr mǎ kílya Yésus

(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Yuá 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pyêr njúl ná na tóón mbaadá ði, dúl sás í á ðə sêy nə Ajəláci á ofada yí, í músə shísh nyádí zə ci nə νηə ná: «Wo á bæ námə gwoonɔŋ mə Yésus muud á Galilê éga ði.» ⁷⁰ Pyêr mú kílya νηə tâm buud, νηə ná: «Mə ampúyé sâ wó ηγά ci yí.» ⁷¹ A mú ka tōw shí, ηgə kə ηγεε mbê kóógúlád. Dúl sás í á ðə námə sêy cínɔŋ yí í mú yag νηə, a mú ci nə buud bwá á bæ cínɔŋ wá ná: «Muud éga νηə á bæ gwoonɔŋ mə Yésus á Nazarêt ði.» ⁷² Pyêr mú kwo kílya νηə, a keen ná: «Búbélé, mə ampúyé múúd éne.» ⁷³ Kú námə bwey, buud bwá á bæ cínɔŋ wá bwá mú shísh nyádí, zə ci nə νηə ná: «Wo ji bále bæ múúd á gwoonɔŋ jɔonɔgú; kál lú lósú dwô í ηgə bwey lwágulə ntó né sárj.» ⁷⁴ Pyêr mú kílya νηə nə məma ηkaaná, νηə ná: «Ŋkí mǎ bwiiηɔŋ ijóó, ηkwaal nə mə. Mə ampúyé múúd éne.» Námə nji νηə á ci ntúni yí, ηgwúm kúwo mú kwáág. ⁷⁵ Pyêr mú tóduga ciyá Yésus νηə á ci nə νηə yí ná: «Shúshwóógú né ηgwúm kúwo kwáágúg, wo e kílya mə ija ílól.» A mú cúwo tóón kə ðə ság nə yê.

27

Bwá cɛɛlə Yésus shwiɔ

(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Yuá 18.28-32)

¹ Mán mǎlēm, ná námə mpúmán mpámán, milúlúú myá ofada nə ocúmbá buud wá lɔəm bwá mú sá shwushwaga né ndéé bwá sámɔb né Yésus mǎ jǎlá nə yə. ² Bwá mú wóɔlə νηə məŋkəda né ndéé bwá kə cwámbulə ηgwámuna Pilát.

Yúdas mǎ gwílya nyúul

³ Ja Yúdas muud nyə á kusha nə nyə yé má dúg ná bwə má sámb ná Yésus má jəlá nə yə yí, lám í mú cey nyə cwú nə sóólúgú nyə á sâ yí. A mú kə ná a ké nying mílúúú myâ ofada nə ocúmbá buud misaŋ mí *mwaanê məwûm málólól myáŋ, ⁴ nyə nə bwo ná: «Mə má sê m nə kushálə nə muud njúl kú nə məbyaagulə.» Bwə mú ci nə nyə ná: «Sə abíshé. Wóó lésú óni.» ⁵ Yúdas mú shwu mwaanê cínəŋ shí *Mpáánzə Zembî dî, a mú kyey kə kəl kwoolú cúnád ná ndéé yə. ⁶ Milúúú myâ ofada mí mú wásulə mwaanê wəŋg, bwə ná: «Mwaanê éga ji mwaanê məcií. Í á jəláyé ná sá wág nyə maŋga á Mpáánzə Zembî dî; məcɛɛ məsú má amágúlyé ntó.» ⁷ Bwə mú ka sá shwushwaga nə ndéé bwə mú kə nə mwaanê wəŋg, kə kusə kúl shí má məól məmpíí, bwə sá kúl shí jəŋgú ban məshwoŋ ójôŋ. ⁸ Sâ jəŋgú í á sá ná bwə dúg jôw kúl shí jəŋg nə fambə məcií. Jínə dəŋg dúsə ná zə kumə múús. ⁹ Ntó, sâ *múúú micúndə Zheremî nyə á ci yí í mú bwəma. Nəcə nyə á ci ná:

Bwə á ŋwa misaŋ mí mwaanê məwûm málólól;
təŋ bwân ó Izurəyêl bwə á cígə ná í kwaga nə muud
wəŋgú yí.

¹⁰ Bwə mú kusə kúl shí má məól məmpíí nə ndî,
némə nda Dá Zembî nyə á ci nə mə ná.

*Yésus təl kəɔdud wə Pilât
(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Yuá 18.33-38)*

¹¹ Bwə á ka kə nə Yésus wə njwú-buud. Njwú-buud mú ŋgə jí nyə minjígá; a mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus nə né ná: «Wo má ci óni.» ¹² Nji ja mílúúú myâ ofada nə ocúmbá buud wâ ləəm bwə búgə Yésus lésú yí, Yésus kú bɛsa. ¹³ Ntó Pilât mú jí nyə ná: «Ye

27:3 26.15 27:9 Zak 11.12-13; Zhe 32.8-9 27:11 2.2; 27.29, 37, 42; Mak 15.2, 9, 12, 18, 26, 32; Luk 23.3, 37-38; Yuá 1.49; 12.13; 18.33, 39; 19.3, 15, 19, 21
27:12 Yuá 19.9; Mat 26.63

wo anɣê nê gwág isâ byêsh bwé ɣgá bwaagulê wo íni?»
¹⁴ Nji Yésus kú bɛsa nê nyê tɔɔ sâ. ɣgwámuna mú bul káam.

¹⁵ ɣgwámuna nyê á du bæ ná, ja jêsh zâɣ nyísé yí, a bíd mbwug ɣgwûd, wɔɣɣ lɔɔm í ámê gwáám̄b nyê yí. ¹⁶ Bwé á ka bæ nê wúl mbúmbén mbwug nê jíná nê Barábas. ¹⁷ Nda búúd bwé á bæ sɛɣɣyá ná, Pilât mú jí bwo ná: «Mê bídúg bí wáyé mbwug? Ye Barábas, ye Yésus jí nê jíná nê *Kríst yé?» ¹⁸ Pilât nyê a jí ntó nácé nyê á bwey mpu ná bwé ɣgê kusha nê Yésus zhíɣúd. ¹⁹ Ja Pilât nyê á bæ a njúl jiya mílósú jéd a ɣgá lás lósú mó Yésus ní, mudá yé nyê á nti nyê mæcwama ná: «Wo kú tééd nyí lósú níí. Muud éne jí tútálí muud. Mê má bul wáduga nê ntamé nyé búlú gaád.» ²⁰ Milúlúú myâ ofada nê ocúmbá buud wâ lɔɔm bân bwé má shîn bwey cwîny lɔɔm ná bwé gwáám̄búg Barábas, Yésus yág. ²¹ ɣgwámuna mú lás, nyê ná: «Búúd obá ógad, mê bídúg bí nyáyé?» Bwé ná: «Barábas.» ²² Pilât mú jí ná: «Ká Yésus jí nê jíná nê Kríst éga nyɛ, mê sáág nyê ntudele?» Bêsh bwé mú ci ná: «Bwé bwám̄bulæg nyê kwolós dî.» ²³ ɣgwámuna mú jí ná: «Dáyé bôw á mé sá yí?» Bwé mú kîm gwów gwôw ná: «Bwé bwám̄bulæg nyê kwolós dî.» ²⁴ Pilât mú dúg ná nyê e tɛem wá nadâ, sâ í ábúlé cénd, icucu í é ɣgê yáág yáágúg. A mú ka ɣwa májúwó, zê gusa mæbwê mísh má búúdud, nyê ná: «Muud éga cugé nê mæbyaagulê, shwiɣ dé í adúgé mæ. Í dúg bî.» ²⁵ Buud bêsh bwé mú magulê ná: «ɣkwaal á shwiɣ dé bóg nê sá, kala nê bwân búúsú.» ²⁶ Pilât mú bíd bwo Barábas. A mú sá ná bwé fyámúség Yésus mílwón ná ndéé a mú yê bwo nyê ná bwé kág bwám̄bulê nyê kwolós dî.

Ozimbí bwé cágulê Yésus
 (Mak 15.16-20; Yuá 19.2-3)

²⁷ Ozimbi ɔ ηgwámuna bwá mú ka kə nə Yésus luŋ mə ηgwámuna. Bwá mú jôw ózimbi bêsh bwá zə sɛɛŋgya cínɔŋg. ²⁸ Bwá mú yíl nyə mikáándá, bwá bwééd nyə fwámé jud átítíí. ²⁹ Bwá mú ηwa isâ yâ mægwaagulá, bwá lwɔ́ *túm gúmá nə ndeé jil nyə lúúd, bwá wá nyə kúl mbwu mbwê mənɔcwúmúd. Bwá ka zə ηgə kúd nyə məbwón, ηgə cágulə nyə, ηgə ci nə nyə ná: «Yé Njwú *Oyúden, sé ηgə báág nə wo.» ³⁰ Bwá mú sey nyə məntənd, bwá ηwa kúl mbwu, də nyífə nyə lúúd. ³¹ Ja bwá á ka shín cágulə nyə ntúni yí, bwá á ka yíl nyə jud átítíí, bwá bwééd nyə mikáándá myé, bwá mú kə nə nyə kələ bwambələ nyə kwolós dī.

*Bwá bwambələ Yésus kwolós dī
(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Yuá 19.17-27)*

³² Bwá ηgə wú nə nyə ηgwála ntúni, bwá mú bwəma nə ηgwól múúd á Sirēn nə jínə nə Shímun. Ozimbi bwá mú yímbəli nyə nə a ηkényúg Yésus kwolós. ³³ Bwá mú kə kumə kúl bwá də jôw nə Golgota yí. Jínə dɔɔŋg í kə nə «kúl á bwundú lúu». ³⁴ Bwá mú ηgulal nyə wáan fulá nə wúl myámbə í njúl ηkí gwul. Nji nyə á kag gwo yí, a mú ban nə nyə aŋgúlé. ³⁵ Bwá mú bwambələ nyə kwolós dí, bwá mú wusə mpaambə nə bwá kawəla míkáándá myé. ³⁶ Bwá músə ka ji shí də nyéelə nyə. ³⁷ Shú ná buud bwá mpúg cwoomb bwá gwú nyə nə ndí yí, bwá á cilə, bwá bwambələ nyédí lúú dí gwôw nə: «Muud éga wə Yésus, Njwú Oyúden». ³⁸ Bwá á bwambələ bənbəŋ izhilŋgaaná íbá, jíga nyédí mbwê mənɔcwúm, jíga mbwê məkóól.

³⁹ Buud bwá á ηgə cɔ́ cínɔŋg wá bwá á ηgə lwíy nyə bwá ηgə sagusə milúu nə məzhwámá, ⁴⁰ bwá ηgə lás nə nyə ná: «Wɛɛ muud ji nə ηkul búgə *Mpáanzə Zembí nə ndeé wo

kwo sá nji mwów málóol shumélə nyúl yé, cugug wóméfwó na. ɲkí wo ji *Mwân má Zembî, wúg na kwolós dí shulə shí.»⁴¹ Milúlúú myâ ofada bânôɲ *Oyíguli ó mácɛɛ nə ocúmbá buud bwə mú námə ɲgə cágulə nyə, bwə ɲgə ci ná:⁴² «Nyə á də cug buud oshús, nji a káád cugúlə nyáméfwó. ɲkí a ji Njwú-buud á *Izarəyêl, a shúləg na kwolós dí sé búgúlág nyə.⁴³ Nyə a shîn shwu nyúul ná Zembî ji nə nyə, a də námə ci ná: “Mə ji Mwân má Zembî”. Ntó, ɲkí Zembî má cɛel nyə, a cugug nyə ja gaád.»⁴⁴ Tɛem bə izhilɲgaanə bənonɲ bwə á bə íkwolós dí yí, í á ɲgə námə lwíy nyə.

Shwiy mə Yésus

(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30)

⁴⁵ Yídúgú í á ka shila shí nyêsh nə ɲkwed, tééd tólóg dí kə wóós məwəla məlóol mâ mpwó-kugú.⁴⁶ ɲgɛé məwəla məlóol dí, Yésus músə kîm nə ɲkulû ná: «Eli, Eli, lemá sabakutáni?» Ntó mə ké ná: «Zembî waam, Zembî waam, wó myaas mə nə ji?»⁴⁷ Ja bóól búúd bwə á bə cínɲg wá bwə á gwág ntó yí, bwə ná: «A ɲgə jôw Eli.»⁴⁸ ɲgwól múúd wánj mú tí kúlál kə ɲwa eponzh juwo málwəg mə ábibyenzhú dí, a fɛen gwo líf mbwu dí, a kə dásulə Yésus ná a ɲgúlug.⁴⁹ Bóólúgá búúd bwə mú ci ná: «Bwándúg, sé fwóg dúg ɲkí Eli nyə é zə cug nyə.»⁵⁰ Ja jəɲgú, Yésus mú nyiɲgə kîm nə ɲkulû ná ndéé a mú nyiɲg kənd *jîm jé wə Zembî.⁵¹ Seegya ná məmá *sanda í á də kaləwo *Mprávanzə Zembî yí í mú seel tútám ná cəɲ wú gwôw wóós shí. Shí í mú ntaɲusa, məkwóógú mə ɲgə seel.⁵² Məshwoɲ mə mú ɲgə bəɲ; bóól zhwoɲ buud bwə á yə bwə ɲjúl buud ó Zembî wá mimbimbə myánj mí mú gwûm.⁵³ Bwə mú wú məshwoɲ mánjúd nə ndéé, ja Yésus nyə á gwûm yí, bwə mú kə nyíi Yurúsələm, ɲgwəla mə Zembî. Ncúlyá buud bwə

27:42 27.11 27:43 Sôm 22.9; Mat 26.63 27:45 Amo 8.9 27:46 Sôm 22.1 27:48 Sôm 69.22 27:51 MmN 26.3; Heb 10.19-20

á dúg bwo. ⁵⁴ Ja lúlúú ízimbi nə bəɔŋg bə́nónŋ bwá á ɲgə nyéelə Yésus wá bwá mé dúg nda shí í mé ntarɲusa ná, nə sá jêsh í mé sŷy yí, bwá mú bə nə ɲkɔŋkúúnd, bwá mú lás ná: «Búbáélé, muud éga nyə á bə Mwân mé Zembí». ⁵⁵ Bóólúgá búdá ɲkí bulya bwá á bə cínɔŋg bwá tál shwóg-shwóg ka dɛ dúg. Budá bəɔŋg bwá á ɲgə bɛ Yésus té Galilê, bwá ɲgə sêy nə nyə. ⁵⁶ Nə Maríya á Magudála, nə Maríya nyóónŋú mə Zhâk bá Yóseb, nə nyɔɔŋgú mə bwân ó Zhébedé bwá á bə gwoŋg búdá bəɔŋg dî.

Bwá kə dɛl Yésus

(Mak 15.4-47; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42)

⁵⁷ Ja kugú í á bii shí yí, ɲgwól múúd nə jínə ná Yóseb, a ɲjúl bíg múúd á Arimatê músə zə wóós. Nyə á bə námə *mpwíin mə Yésus. ⁵⁸ Nyə á ka kə wá Pilât, kə jî nyə ná á cɛel ɲwa mbimbə mə Yésus. Pilât mú lwâm búúd, bwá kə yə nyə wə. ⁵⁹ Yóseb mú ɲwa mbimbə mə Yésus, a músə fúlə wə ndómbó ágúgwáan dî, ⁶⁰ ná ndéé a mú kə dɛl shwoŋ ágúgwáan nyə á sá ná bwá bwáguləg kwóógúd shú dé nyəméfwo yí. A mú bíŋgal məma kwóógú, juwal shwoŋ* ná ndéé a músə kyey. ⁶¹ Maríya á Magudála nə gúlúgá Maríya bwá á bə bwá ɲjúl cínɔŋg ná beendya nə shwoŋ.

Ozimbi bwá kə baagusə shwoŋ

⁶² Mán mələm á mpúsə jwôw bwá dɛ kwəmusə Sábaad yí, milúlúú myâ ofada nə *Ofarizyêŋ bwá á kə wá Pilât sámbá ⁶³ kə ci nə nyə ná: «Mása e, sé mé kə táduga ná muud məshügá éne nyə á dɛ ci ja nyə á dɛ ná cugə yí ná: “Mə bá gwúm mpúsə mwôw málól”. ⁶⁴ Cíg ná buud bwá kəg baagusə shwoŋ kə wóós jwôw álél, *ompwíin bé bwá

27:54 14.33; 26.63; Mak 15.39 27:57 Mbá 21.22-23 * 27:60 Dúgúg
ivuguli í shwoŋ Mak 16.4 nə Yuá 11.38 dî. 27:63 12.40
27:64 28.13

á bá kə júwo mbimbə ná ndeé bwé kə jaaw búúd ná: “A mé gwûm”; m̄n̄j m̄sh̄iiḡá mé á bá bul nt̄ɔ mé ashúshwóóḡá.»
⁶⁵ Pilât mú ci nə bwo ná: «Ozimbi wé óni. Ɔwagá bwo, bi kág baagusə shwoŋ nda bí mé dúg ná.»⁶⁶ Bwé mú kə kwambulə mbaagusə á shwoŋ; bwé wá máȳiigyé m̄n̄j kwóóḡá í á bə mpu shwoŋ dí yí, bwé t̄əl ózimbi t̄an̄j nda isándélé ná bwé mpúg ngə dúg.

28

Yésus mé gwûm

(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Yuá 20.1-10)

¹ Ja Sábaad nyə a c̄ɔ yí, ná némé mp̄úmán mp̄úmán á jw̄ɔw shwéndé mé dá tééd yí, Maríya á Magudála b́n̄á ngwól Maríya bwé á weelya kə ná bwé kə dúg shwoŋ.
² Seegya ná shí í mú jág ntaŋusa nəc̄é *éngəles mə Yawé nyə á shulə wú gw̄ɔw, zə b́ngal məma kwóóḡá ná ndeé a ji cínɔŋ gw̄ɔw.
³ Éngəles wəɔnḡá nyə á ngə ŋkənəwa nda njəs, mikáándé myé mí njúl ŋkí jág fumə.
⁴ Isándélé í mú jág bul fúndə, bwé mú ngə lilya ná ndeé bwé sh̄in k̄an̄j nda mimbimbə.
⁵ Éngəles mú lás, ci nə budá ná: «Bi b̄an̄j, kúgá fúndə. Mə mpú ná bí ngə s̄ɔ Yésus bwé á bwambulə kwolós dí yé.
⁶ A cugé wa. A mé gwûm nda nyə á ci ná. Zəgá dúg kúl nyə ámə d̄ə bə a mbwúg yí.
⁷ Ná ndeé, l̄eɛɛgá kə, kə jaaw *ómpwíin bé ná a mé gwûm, a mé kə shwóg kə bwánd bí Galilê. N̄n̄j wé b́n̄ɔŋ bí é dúgya yé. S̄a mé ámə bə ná mə jaaw bí óni.»

⁸ Budá bwé mú l̄eɛɛl wú shwoŋ dí, bwé njúl lâm nə ifwaas lâm nə məshusug. Bwé mú kə ná bwé kə jaaw ómpwíin bé mək̄âl.
⁹ Seegya ná Yésus mú zə bwəma nə bwo, nyə nə bwo ná: «Bi ɔ lás ɔ.» Bwé mú shísh nyédí kə kúɔw shí bíi nyə məkuú, yə nyə gúmá.
¹⁰ Yésus mú ka ci nə bwo ná:

«Kúgá fúndə. Kəgá ci nə bwááŋg ná bwé kág Galilê. Nún wə sónónj bwo sá é dúgya yé.»

¹¹ Budá bwé njúl ná zhíid íí, bíl ísándólé í má læel kə ηgwála kə jaaw mílúlúú myâ ofada sâ jêsh í á mə sîy yí. ¹² Milúlúú myâ ofada mí mú kə sɛɛŋgya nə ocúmbá buud, bwé mú yə ísándólé fwámé bímbí lú *mwaanê, ¹³ bwé nə bwo ná: «Bi ɔ bá ηgə jaaw ná: “Wey éne ompwíin bé bwé á mə zə mpwó-bulú zə júwo nyə, sá njúl ígwəd”. ¹⁴ ηkí lân wəɔŋg í gwíig málwə mə ηgwámuna dí, sá wə mə bá cweel nyə lâm, bi bəg bə kú bwəma nə intúgúlí.» ¹⁵ Ísándólé í mú ηwa mwaanê ná ndéé bwé mú námə kə ηgə jaaw nda í á ciy ná bwé ηgəg nə jaaw ná. *Oyúden bwé á ηgə kala lân wəɔŋgú zə wós míús.

Lwámá mə Yésus

(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Yuá 20.19-23; Mis 1.6-8)

¹⁶ *Ompwíin wúm nə ηgwúd bwé á ka kə Galilê, kə kumə mbúnj Yésus nyə á ci ná bwé bəg kə yí. ¹⁷ Ja bwé á dúg nyə yí, bwé á kúd məmpwoombá shí, yə nyə gúmá. Nji, bwé á ηgə bə kú fwo mpu *búgala ná jísə nyə. ¹⁸ Yésus músə shísh bwədí kúná-kúnə, zə ci nə bwo ná: «Dá Zembí mə yə mə ηkul ná mə jwúg nə isâ byêsh, təɔ ya jorj dí, təɔ ya shí ga. ¹⁹ Ntó, kagá ηgə sá ná mə bəg nə ompwíin ikúl nə ilworj byêsh dí, bi ηgə duu bwo jínə mə Zembí Sóónjgú, nə Mwân, nə ηkəŋkə Shíshim dí, ²⁰ bi ηgə jíigali bwo ná bwé bəg sâ jêsh mə á ci nə bí yí. Mpugá ná mə ji nə bí jwəw dēsh kə kumə məshínə mə shí.»

28:13 27.64 28:16 5.1; 26.32; 28.10 28:17 14.31 28:18 Dan 7.14; Mat 11.27 28:19 ikúl nə ilworj byêsh: 10.5-6; 24.14; Mak 16.15; Luk 24.47; Mis 1.8; Mbú 7.9 duu: Mat 3.15; Mak 16.16; Mis 2.38; 8.36; 1Kr 1.13-16; Ifz 4.5; Yuá 3.22; 4.1-2; Rom 6.3-4 jínə mə Zembí Sóónjgú, nə Mwân, nə ηkəŋkə Shíshim dí: 2Kr 13.13; Mis 2.38; 8.16; Rom 6.3, 4; Gal 3.27; Kol 2.12 28:20 1.23; 5.2-7, 27; 11.28-30; 18.20

Kálaad Zembî : Sə́ á Gúgwáan
New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

